

Izdaja upravni odbor
Železarne Ravne

Ureja uredniški odbor
Alojz Breznikar, Jože Dela-
lut, Ivo Kohlenbrand, Mar-
jan Kolar, inž. Stane Le-
nasi, inž. Vlado Rac, Jože
Sater, Tone Vehovar, inž.
Jože Zunec

Odgovorni urednik:
Marjan Kolar
Tel. int. 304

Tisk: CP Mariborski tisk
Maribor

Engelbert Gostenčnik

Rezultati poslovanja za 1. 1967

Zopet je eno poslovno leto za nami. Prav je, da se ob vstopu v novo poslovno leto ozremo in ugotovimo poslovne uspehe preteklega, 1967. leta. Često se sklicujemo na to, da reformni predpisi niso enakomerno delovali na vse gospodarstvo. Res je, da je črna metalurgija bila deležna najmanjše zaščite, in to predvsem na področju uvoza izdelkov te panoge. Šele proti koncu leta 1967 je prišlo na temelju raznega dokaznega materiala o stvarnem stanju črne metalurgije SFRJ (saj so nekatera podjetja naše panoge že prišla v poslovno izgubo, druga pa so na meji le-te), do spremenjenega mišljenja.

Ugotoviti pa moramo predvsem, da smo mi sami bili na reformo premalo kondicijsko pripravljene. Tudi v dveh in pol letih njenega življenja nismo izvršili vsega na področju gospodarnosti, tako na področju komercialne, tehnologije, zboljšanja kvalitete, povečanja produktivnosti, znižanja proizvodnih stroškov itd.

Naša železarna je v preteklem letu preživljala krizo. Na srečo znaša delež izdelkov črne metalurgije, 114. panoge, slabo polovico, večjo polovico pa 117. panoga, kovinsko predelovalnih izdelkov, ki nam prinaša boljši dohodek.

Proizvodnja in realizacija

V 1. številki »Informativnega fužinarja« za januar 1968 je v članku »Ob vstopu v leto 1968« glavnega direktorja tov. Klančnika bilo objavljeno poročilo o poslovanju v letu 1967. Ker takrat številke niso bile dokončne, je bila podana prognoza. Sedaj so nam na razpolago dokončni rezultati iz zaključnega računa za leto 1967, iz katerega posnemamo sledeče podatke.

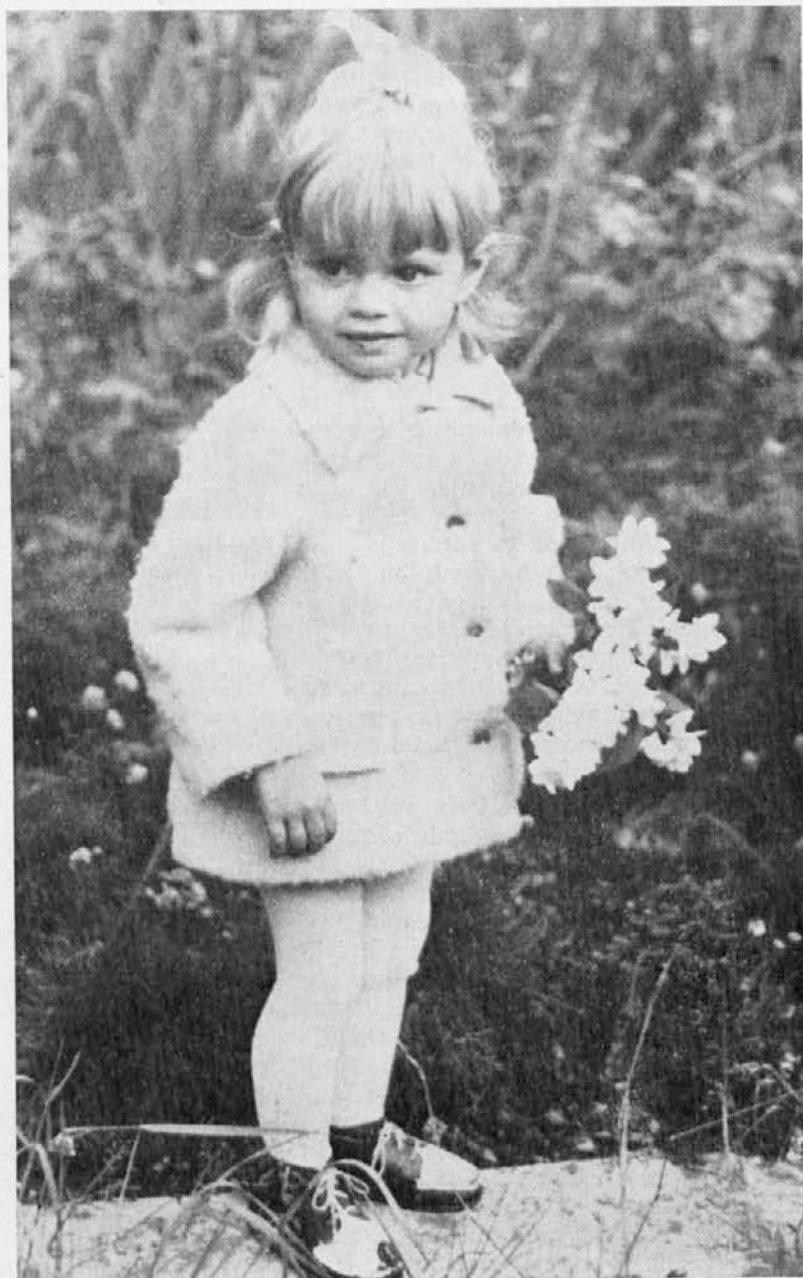
Skupne proizvodnje je bilo dosežene 216.676 t, kar znaša v primerjavi s 1966. letom za 7 % manj. Blagovna proizvodnja

je bila dosežena z 58.253 tonami ali za 8,2 % manj proti preteklemu letu. Realizacije smo pa dosegli 221.222.725 novih dinarjev, kar je za 20,2 % manj od one, dosežene v letu 1966.

Ugotavljamo, da je višina realizacije med letom iz četrletja v četrletje padala, saj je bila dosežena v I. četrletju 27,4 %, v II. četrletju 27,6 %, v III. četrletju 23,3 %, v IV. četrletju pa celo samo 21,7 %

od letne realizacije. V navedeni realizaciji je zajet izvoz, ki predstavlja po količini 34 % in po vrednosti 16,7 % od dosežene realizacije. Razmerje izvoza po količini in vrednosti nam dokazuje, da smo na inozemskih tržiščih dosegli nižje cene od domačih cen. Vzroki doseganju nižjih cen so v depresiranih cenah v inozemstvu, carinski zaščiti, razliki v prevoznih stroških itd. Dosežena realizacija po vrednosti je nižja tudi zaradi tega, ker smo na zunanja tržišča plasirali pretežno izdelke 114. panoge, v nekaj manjšem obsegu pa izdelke 117. panoge.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Vsem sodelavkam
srečo za dan žena

IZ VSEBINE

Nezaviden položaj — Naša proizvodnja in prodaja — Sklepi upravnega odbora — Naša prodaja v novem letu — Novo pri otroškem dodatku — Zasedanj delavskega sveta — Problemi zaposlovanja delovnih invalidov — Komunisti in izobraževanje — Ali sem prestar — Obvestila ZB NOV Ravne — Nove ugodnosti za člane AMD — Čestitka za veliko priznanje — Sportne vesti

Analiza osebnih dohodkov za JANUAR 1968

Delovna enota	Izplačani OD	OD po enotah in ceniku del	Dodatek za stalnost	Ostalo	OD po uspehu DE — ostanek iz leta 1967	Povprečni OD		
						jan. 1967	jan. 1968 brez dodat. iz l. 1967	jan. 1968 z dodat. iz l. 1967
Topilnica	203.079,37	150.406,01	11.018,66	16.049,57	25.605,13	768,02	768,29	879,13
Livarna	352.780,53	271.821,58	20.221,31	16.345,10	44.392,54	701,96	722,22	826,19
Valjarna	267.943,91	213.795,58	12.020,56	10.004,22	32.123,55	704,89	773,18	878,50
Kovačnica	205.707,14	160.107,74	11.636,35	7.412,01	26.551,04	792,22	810,66	930,80
Termična obd.	46.753,58	35.715,64	2.512,66	2.687,81	5.837,47	706,17	629,48	719,29
Mehanska obd.	452.466,89	355.328,50	23.935,47	17.115,54	56.087,38	721,21	701,56	800,83
Vzmetarna	59.622,00	47.039,93	3.465,80	1.354,79	7.761,48	692,11	720,29	828,08
Jeklovlek	29.495,55	22.475,08	1.335,14	2.106,72	3.578,61	564,53	617,07	702,73
Energetski obr.	89.707,89	70.547,26	3.993,13	4.210,90	10.956,60	670,25	722,49	823,01
Strojni remont	162.200,80	127.112,57	7.698,08	6.655,92	20.734,23	710,79	736,81	844,80
Elektroremont	102.001,74	78.871,18	4.614,45	5.450,42	13.065,69	715,38	741,13	850,01
Gradbeni remont	51.010,38	39.507,15	3.095,31	1.841,64	6.566,28	620,39	728,59	836,22
Promet	91.851,74	74.463,83	4.623,97	1.346,00	11.417,94	671,69	773,40	883,19
OTKR	179.725,62	138.147,79	9.111,27	10.490,15	21.976,41	692,90	723,62	824,43
Uprava	296.826,36	220.870,32	18.083,82	19.814,97	38.057,25	695,42	701,27	804,41
IVD skupina	44.383,84	41.564,39	2.086,21	733,24	—	—	652,17	652,17
PODJETJE	2.635.557,34	2.047.774,55	139.452,19	123.619,00	324.711,60	710,82	729,20	831,67

Nekaj vprašanj o novem delovnem času

Strani se polnijo v časopisih in revijah o novem delovnem času. Skupščina SR Slovenije je na svojem zasedanju v petek, dne 2. februarja 1968, že sprejela zakon o novem delovnem času, predlagala začetek dela ob 7.30 v letnem času ter ob 8.30 v zimskem času s polurno do enourno pavzo po štirih urah dela.

V naši železarni se je baje že osnovala komisija, ki naj pripravi vse potrebno za prehod na nov delovni čas. Govori se že o različnih predlogih pavze, o 1-urni in 1 in polurni pavzi, o začetku dela ob 8.30 in o končanju dela ob 18. uri.

O vsem tem se razpravlja, člani našega kolektiva pa živimo v dvomih in negotovosti; skrbi nas nova ureditev družinskega in družbenega ritma življenja. Vse to in ugibanje o ženskih pravicah in načelih enakopravnosti do službenega razmerja in do pravice vzgoje lastnih otrok in želje ustvariti lepšo in srečnejšo bodočnost mlademu rodu je nas, zaposlene žene v železarni Ravne, napotilo do pisane besede. Obračamo se na vodstvo železarne in na komisijo za pripravo prehoda na novi delovni čas z nekaj vprašanji in želimo, da nam na njih odgovorijo.

1. Kdaj bodo ustanovljene varstvene ustanove dojenčkov in majhnih otrok do sprejema v vrtec?

2. Kaj je že storjenega za otroško varstvo predšolskih otrok, kapaciteta današnjih varstvenih ustanov in plan za bodočnost? Ali so sredstva že zagotovljena?

3. Današnja kapaciteta varstvenih ustanov šolske mladine (baje znaša sedanja kapaciteta varstvene ustanove 115 otrok, medtem ko je na Ravnah 1346 šoloobveznih otrok); danes so lahko v varstveni ustanovi le otroci iz neurejenih družin in s slabšim učnim uspehom. Kdaj bo prišlo varstvo v stanje preventive in ne kurative? Ali so zagotovljena sredstva za ustanovitev večjih varstvenih ustanov?

4. Kdo bo prevzel moralno odgovornost pri morebitnem narastu mladinskega kriminala v naši občini v času do zagotovitve večjih kapacitet varstvenih ustanov šolske mladine?

5. Trajanje odmora med delom (žene železarne Ravne želimo le polurni odmor).

6. Kako bo s prevozi ljudi iz okoliških krajev, ki bodo morali delati po novem delovnem času?

7. Vprašanje kvalitetne in cenene prehrane v tovarni?

8. Prehrana ljudi z dietalno hrano?

9. Preskrba — delovni čas trgovin?

10. Kakšen bo delovni čas zdravstvenih ustanov?

11. Kaj bo z izobraževanjem odraslih?

12. Kdo bo kril nastale dodatne življenjske stroške (prehrana, varstvene ustanove itd.) pri materah samohranilkah in ostalih članah kolektiva, ki imajo podpovprečno tovarniško plačo (samo mater samohranilk je približno 50)?

13. Kdaj bodo ustanovljene servisne službe?

14. Kateri činitelj močnejše vpliva na dvig storilnosti:

dobra in uspešna organizacija dela ali nov delovni čas (otroci rabijo tudi vzgojo staršev — so naša bodočnost)?

Sindikata železarne Ravne
Komisija za ženska vprašanja

PROSIMO — NE ZMERJAJTE!

Pripeti se tiste dni ob petnajstem, da možki in ženske kolnejo ob okencu naše blagajne na ves glas in zmerjajo blagajničarko z vsemi mogočimi izrazi, ker ne dobijo plače za tega in tega bolnega moža, sina, brata itd. Nobeden od zmerjavcev ne pomisli, da nas je v železarni 3200, da je skoraj prav toliko žen, mater, sester, bratov, očetov, število prijateljev in prijate-

ljic pa je gotovo velikansko. Če bi bila blagajničarka še tako genialna, ne bi mogla poznati vseh. Če bi po čudežu poznala vse, pa še zmeraj ne bi mogla vedeti, ali so vsi tudi pošteni ali ne. Zato in samo zato velja pri nas že dolgo nekaj preprostih pravil za sprejem osebnih dohodkov. Nekoč smo jih že objavili, pa jih bomo še enkrat.

— Vsak sodelavec, ki pride po svoje osebne dohodke, naj ima pri sebi osebno izkaznico, da jo po potrebi pokaže.

— Če sodelavec leži doma bolan in pošlje koga po denar, naj napiše kratko pooblastilo, da sme ta in ta zanj dvigniti njegovo plačo, pooblastilo potrdi domači zdravnik.

— Če se sodelavec zdravi v bolnišnici, naj tako pooblastilo potrdi sobni ali oddelčni zdravnik oziroma bolnišnica s svojim žigom.

Tako preprost je ta red. Poskusimo si ga zapomniti in predvsem — ne zmerjajmo ljudi, ki niso nič krivi!

OBRATNE NEZGODE V FEBRUARJU 1968

Jože Nabernik, topilnica — pri spenjanju prekucnika z verigo si je poškodoval palec na levi roki.

Avugst Poberžnik, čistilnica — jeklen ulitek mu je padel na desno nogo.

Franc Mori, livarna — pri vlišanju mu je tekoče jeklo brizgnilo za čevljev leve noge.

Franc Čapelnik, topilnica — na poledenelem delovnem mestu je padel na ingot in si poškodoval desno stran prsnega koša.

Stefan Košak, topilnica — plamen ga je oplazil po roki.

Franc Klančnik, topilnica — tekoče jeklo ga je opeklo po rokah.

Atilija Erman, valjarna — veriga ga je stisnila za sredinec leve roke.

Avugst Vožič, meh. obdel. — z desno roko je prijel vrteči se monoblok sveder. Pri tem mu je prijel rokavico in mu odtrgalo palec na desni roki.

Anton Karničnik, valjarna — škaja ga je opekla po hrbtu desne roke.

Bogovi in vladarji. Strah je ustvaril bogove, pogum vladarje.

(De Crébillon)

Rezultati poslovanja za I. 1967

(Nadaljevanje s I. strani)

Dohodek

Dohodek je v letu 1967 bil dosežen z 49,029.155 N din, proti 92,583.224 N din v predhodnem letu, torej za 47 % manj. Tako nizek dohodek je delna posledica objektivnih vzrokov, saj se je v letu 1967 povečala vkalkulirana amortizacija za 2,026.500 N din, investicijsko vzdrževanje za 2,511.700 N din, kar je kompenzacija za nižji dohodek. Povečale pa so se tudi datjave družbi: obresti od kreditov za obratna sredstva, obresti od poslovnega sklada, zavarovalne premije, vodarine itd. za 3,500.000 N din.

Močan vpliv na doseganje dohodka imajo seveda tudi nižje dosežene prodajne cene na domačem in inozemskem tržišču. V primerjavi s prejšnjim letom, ko smo dosegli poprečno prodajno ceno podjetja 4,40 N din/kg, smo isto dosegli v 1967. letu s 3,75 N din/kg. Poprečna prodajna cena, ki smo jo dosegli v izvozu, pa znaša le 2,03 N din/kg. Iz te primerjave vidimo, da dosegamo v izvozu relativno nižje prodajne cene. Vendar s tem ni dana precizna primerjava med domačimi in izvoznimi cenami. Vzrok nizkim prodajnim cenam v izvozu ni le nižja cena, temveč glede na vrste jekla tudi slabši kvalitetni asortiment. Za primerjavo domačih in izvoznih cen bi morali primerjati vsako vrsto izdelka iste kvalitete jekla ter isti profilni in dimenzionalni asortiment posebej.

Stroški poslovanja

Stroški poslovanja z vkalkuliranimi osebnimi dohodki so v letu 1967 za 4,7 % nižji od onih v letu 1966, medtem ko je blagovna proizvodnja nižja za 8,2 %, kar nam kaže na absolutni porast stroškov poslovanja.

Analiza nam kaže, da je znašal delež vrednosti surovin in materiala pri proizvodnji leta 1966 na 1 tono surovega jekla 1733 N din, leta 1967 pa 1758 N din, kar predstavlja za 25 N din oziroma 1,5 % več. Če pa preračunamo vse poslovne stroške z vkalkuliranimi osebnimi dohodki na isti imenovalec, ugotovimo, da so vsi stroški po toni proizvodnje naše osnovne substance v letu 1967 celo za 109 N din na 1 tono oziroma 3,9 % višji. V letu 1966 je namreč odpadlo na 1 tono 2786 N din poslovnih stroškov z vkalkuliranimi osebnimi dohodki, leta 1967 pa znašajo ti stroški 2895 N din na 1 tono. Slabša je tudi kvaliteta struktura proizvedenega jekla v letu 1967 nasproti oni v letu 1966, saj se je proizvodnja plemenitega jekla v 1967 letu znižala proti predhodnemu letu od 65.410 ton na 52.535 ton ali za 8,1 %, medtem ko se je proizvodnja kvalitetnega jekla povečala v primerjalnih letih od 34.003 ton na 39.009 ton oziroma za 8,5 %. Pod predpostavko enake tehnologije dela bi se morali materialni stroški zniževati v približno enakem razmerju, kakor pada proizvodnja plemenitih jekel. Vzrok visokim poslovnim stroškom je tudi neracionalno izkoriščanje proizvodnih zmogljivosti zaradi neprimernih naročil, tako glede kvalitetnega asortimenta kot tudi razdrobljenosti oziroma malih količin ene vrste.

Visokim proizvodnim stroškom so se ob koncu leta pridružili še inventurni primanjkljaji v višini 2,966.00 N din. Vpliv na tako visoke inventurne razlike imajo neprecizna poentaža, slabi osnovni zapiski o proizvodnji ter izkazovanje previsokih izplenov in produktivnosti dela.

Inventurne razlike bi verjetno lahko bile nižje, če bi bila inventura izvršena bolj precizno.

Ugotavljamo namreč, da so se januarja in februarja 1968 odpremljali izdelki, ki v inventuri sploh niso bili zajeti. Taki rezultati proizvodnje in prodaje izdelkov razumljivo vplivajo občutno na padec dohodka. Dohodek nam je znižala tudi opisana razlika v ceni nekurantnih zalog materiala v znesku 322.485 N din.

Obratna sredstva

Politika zmanjšanja zalog, predvidena v gospodarskem načrtu, ni bila dosežena. Glavni vzrok temu je iskati v razmerah na tržišču, ki ni absorbiralo vseh naših izdelkov. Ob vstopu v 1967. leto so vrednosti vseh naših zalog: surovin, materiala, nedovršene proizvodnje, polizdelkov in gotovih izdelkov znašale 115,6 milijona N din, ob koncu leta pa 125,2 milijona N din ali za 8,5 % več.

Torej, namesto zmanjšanja je nastalo celo povečanje. Delni uspeh je bil dosežen le pri zalozah nedovršene proizvodnje in polizdelkov od 67 na 65,4 milijona N din, čeprav je plan predvidel za te zaloge normativ 49 milijonov N din. Vrednost gotovih izdelkov je porasla od 6,5 milijona N din na 19,6 milijona N din, kar ustreza težnjam v gospodarskem načrtu. Zaloge surovin in materiala so se znižale od 42 na 40,2 milijona N din. Najnižja vrednost zalog surovin in materiala je bila 30. septembra 1967 v višini 36,2 milijona N din, ki se je pa ob koncu leta ponovno dvignila na 40,2 milijona N din zaradi doknjižbe egalizacije za staro železo v višini 4,2 milijona N din. Te zaloge so se januarja 1968 znižale za 4,234.145 N din, ker smo

ognjestalni material odstopili »Vatrostalni« v Zenici, ki bo v bodoče dobavljala te materiale in vršila remonte naših peči.

Ko obravnavamo zaloge, ki nam vežejo denarni del obratnih sredstev, moramo upoštevati tudi dolžnike. V terjatvah smo ob začetku leta imeli vezanih 53,5 milijona N din, na koncu leta pa 51,6 milijona N din, za katere imamo z menicami pokritih 1,970.000 N din. Kljub povečanju splošne medsebojne zadolžitve jugoslovanskega gospodarstva je naša železarna uspela znižati terjatve.

V devizah, otvorenih akreditivih in terjatvah od dobaviteljev imamo vezanih 10,2 milijona N din. Z upoštevanjem zalog, terjatev in ostalih vezanih sredstev vidimo, da smo ob koncu leta imeli obratnih sredstev v znesku 187 milijonov N din.

Ob takem stanju je razumljivo, da so denarni viri obratnih sredstev, s katerimi razpolagamo, premajhni. Teh smo ob koncu leta v poslovnem skladu imeli 57 milijonov N din, amortizacije 10,7 milijona N din, nerazdeljenega dohodka 7,4 milijona N din, skupaj 75,1 milijona N din, najetih dolgoročnih kreditov 36,3 milijona N din, kratkoročnih kreditov 37,5 milijona N din in v obliki neporavnanih obveznosti do dobaviteljev 21,2 milijona N din, kar znaša skupaj 170 milijonov N din ali primanjkljaj 17 milijonov N din. Če ne bi izkoristili kratkoročnih kreditov, bi znašal primanjkljaj v virih obratnih sredstev 54,5 milijona N din.

Osebnimi dohodki

Z gospodarskim načrtom za leto 1967 je zaradi novih pogojev in predvidene spremembe strukture prodaje, povečanega izvoza ter delnega povečanja cen vložnega materiala in energije bila spremenjena stopnja delitve dohodka, veljavna v letu 1966. Za izračun mesečnih akontacij je bila povečana stopnja za ugotovitev globala neto osebnih dohodkov iz realizacije od 10,62 % na 12,25 %. Zaradi pomanjkanja naročil in nepopolne zasedenosti proizvodnih zmogljivosti je delavski svet sredi leta spremenil stopnjo na 13,5 %. V zadnjem četrtletju pa je bila sprejeta nova spre-

Železna keramika

membra, predvsem zaradi povečanega izvoza, s povečanjem stopnje za II. polletje na 16,5 % od eksterne realizacije.

Na temelju zgoraj navedenih meril smo za I. polletje t. l. zbrali neto osebnih dohodkov v višini 15.353.601,39 N din, za II. polletje pa 16.413.123,19 N din skupaj torej neto 31.766.724,58 ali bruto 48.882.648,43 N din. Global osebni dohodki za I. polletje smo izplačali tekoče, od pripadajočega globala osebni dohodki za II. polletje v višini 16.413.123,19 smo do konca leta 1967. t. j. do izplačila 15. januarja 1968, dobili 15.384.496,19 N din. Ostanek 1.028.627 N din pa je bil izplačan 15. februarja 1968 dodatno k vrednosti januarske točke za variabilni del, dodatek za stalnost in premije v znesku 703.915,40 N din, zadržani del v višini 324.711,60 N din bo po sklepu delavskega sveta izplačan pri izplačilu 15. marca 1968.

Pri poprečno 3191 zaposlenih znaša poprečni neto osebni dohodek 829,66 N din. Če osebne dohodke leta 1967 primerjamo s predhodnim letom, vidimo, da so ti v globalu znašali 35.165.104,85 N din, ali pri poprečno 3196 zaposlenih poprečno 917 N din, to je za 10,5 % več.

Z upoštevanjem izplačanih dodatkov za dopust, ki so v letu 1966 znašali 1.462.496 N din, v letu 1967 pa 1.741.135 N din, dosegajo poprečni osebni dohodki v 1966 letu 955,04 N din v 1967 letu pa 875,13 N din.

Drugo sliko nam pa dajejo osebni dohodki, **izplačani v letu 1967**, kjer je treba upoštevati izplačila presežka osebnega dohodka iz leta 1966, izplačanega 1. aprila 1967. Tako ugotovljeni poprečni osebni dohodki v 1967 letu znašajo 877,68 N din, v letu 1966 pa 861,67 N din.

Z upoštevanjem izplačil dodatka za letni dopust znašajo poprečki za leto 1967 923,15 N din, v predhodnem letu pa 899,71 N din.

Delitev dohodka

Da bi ugotovili, koliko znaša ostanek dohodka, se moramo povrniti na doseženi dohodek, ugotovljen po plačani realizaciji, ki znaša 49.029.155 N din. Iz tako ugotovljenega dohodka se pokrijejo bruto osebni dohodki, vkalkulirani v plačani realizaciji v višini 41.682.848,53 N din. S tem nam za skupne obveznosti in sklade ostane 7.346.306,53 N din ali 15 % od dohodka. Iz tega ostanka odvedemo po obstoječih predpisih v sklad skupnih rezerv 202.102,10 N din, prispevek za obnovo Skopja 76.798,80 N din, za podjetja pa ostane v rezervnem skladu 3.304.264,62 N din ter za poslovni sklad in sklad skupne porabe 3.763.141,01 N din.

Delavski svet je na svojem zasedanju 26. februarja 1968 sprejel sklep, da se ostanek dohodka v višini 3.763.141,01 N din prenese v sklad skupne porabe. Iz tega se vidi, da delavski svet ob delitvi ostanka dohodka ni namenil nobenih sredstev za poslovni sklad. Za tako delitev se je moral odločiti delavski svet zaradi obstoječih obveznosti na področju stanovanjske izgradnje in zaradi želje, da se vsaj delno nadaljujejo naložbe v ta del družbene ravnj. Upoštevati je treba zožitev stanovanjskega prostora zaradi razširitve proizvodnih obratov in dejstva, da je poslovni sklad pridobil zaradi povečane amortizacije.

Stroški za vzgojo kadrov ter pomoč društvom

Ob koncu je prav, da se ozremo tudi na izdatke, ki jih je naša delovna skupnost imela, da se je podprla vzgoja kadrov in društvena dejavnost kraja Ravne.

Za vzgojo kadrov je v preteklem letu bilo porabljenih 1.505.051 N din, od česar je bilo pokrito v breme poslovnih stroškov 1.206.811 N din, iz sklada skupne porabe 298.240 N din.

Od teh sredstev je bilo porabljeno za štipendije 504.622 N din, za šolnine, tečaje in druge stroške izobraževanja 517.705 N din ter za strokovno šolstvo, odvedeno izobraževalni skupnosti Ravne, 482.724 N din. Ta skupnost je prejela iz našega sklada skupne porabe tudi 720.000 N din za investicije v šolstvu. V sklad za družbeno dejavnost je iz sklada skupne porabe bilo plačano 322.500 N din.

Tovarniški odbor sindikata je prejel za svojo dejavnost 63.000 N din ter za novo-

Direktor Gregor Klančnik

NEZAVIDEN POLOŽAJ

Iz prednjega članka, v katerem direktor gospodarsko računovodskega sektorja tov. Gostenčnik obravnava zaključni račun, je razvidno delo ter poslovni uspeh naše delovne organizacije v lanskem letu. Iz njega izhaja, da je bilo za nas leto 1967 leto težke preizkušnje, katerega žetev je najslabši finančni rezultat, odkar samoupravni organi obravnavajo zaključne račune in delijo dosežke dohodka. Le eno leto je minilo, da je naša železarna iz visoke akumulativnosti prišla na rob rentabilnosti poslovanja. Medtem ko smo iz poslovanja leta 1966 zabeležili presežek dohodka nad osebni dohodki v višini 32 milijonov N din, nam zaključni račun za leto 1967 kljub zastojanju osebni dohodki v tem letu daje le eno četrtino tega. Presežek dohodka nad osebni dohodki iz poslovanja lanskega leta namreč znaša le 7,6 milijona N din. Vzrokov za take korenine spremembe — za pravi »salto mortale« na področju dohodka, ki so v naši delovni organizaciji v tako kratkem času nastopile, je več.

— Osnovni in glavni vzrok je v zmanjšani potrošnji in povečani inozemski konkurenci izdelkov 114. panoge na domačem tržišču.

— Drugi je v sprejemanju neugodnih naročil tako glede količin, kvalitete, cene in drugih pogodbenih obveznosti.

— Tretji je v občutni spremembi strukture naše prodaje in znatno povečanem izvozu, ki je v tem letu zajel že 34 % naših izdelkov.

— Četrti je v prepočasnem prilagojevanju našega tehnološkega postopka, notranjega reda in proizvodne potrošnje novim težjim pogojem gospodarjenja, to je v nezadostni skrbi za varčevanje in zniževanje proizvodnih stroškov.

Kljub temu, da nam zaključni račun za lansko leto jasno kaže nazadovanje poslovnega uspeha naše železarne, nas s svojo, četudi majhno akumulativnostjo podjetja še vedno lahko zavede v napačno misel-

letno obdaritev socialno šibkih članov kolektiva in otrok 11.000 N din, za proslavo 8. marca, dneva žena, 1000 N din in za rekreacijo 10.000 N din. Kulturno društvo »Svoboda« Ravne je prejelo 13.000 N din ter godba ravenskih železarjev 38.640 N din.

Tu pa še niso prikazana vsa sredstva, porabljena za društveno dejavnost kraja, ker se ta formirajo posredno še preko krajevne skupnosti Ravne na Koroškem.

Iz poslovnega poročila se vidi, da je naša delovna skupnost v lanskem letu preživela svoje najtežje obdobje po osvoboditvi. Medtem ko je prej iz leta v leto povečevala obseg poslovanja, je v lanskem letu v proizvodnih in poslovnih uspehih zabeležen znaten padec.

V novem poslovnem letu bo morala naša delovna skupnost izboljšati gospodarnost, znižati poslovne stroške, preusmeriti večji del prodaje na domača tržišča ter stremeti po povečanju prodaje končnih izdelkov.

nost in prepričanje, da ima samozadovoljstvo in lagodje v naši delovni skupnosti še naprej zadosti pogojev za obstoj. Zavedati se moramo, da je zaključni račun prikaz celoletnega poslovanja, za nas pa je predvsem važno stanje, v katerem se sedaj nahajamo. Na žalost moramo ugotoviti, da je to znatno slabše od slike zaključnega računa 1967 in iskreno si moramo priznati, da že delamo s poslovno izgubo.

V navado je pri nas že prišlo, da je pritisk »od spodaj« — temu so se običajno pridružili družbeno politični, pa neredko tudi samoupravni organi — prvenstveno bil usmerjen v spremembo strukture delitve na račun skladov, to je v breme akumulativnosti in prosperitete podjetja. Skoraj da nismo mogli zaznati pritiska v smeri zniževanja proizvodnih stroškov kot pravega načina za povečevanje osebni dohodkov. Sedaj smo končno prišli preko tiste ravni, ko po liniji najmanjšega odpora ni kaj več iskati, ko na račun akumulacije nimamo več možnosti niti zadrževati, še manj pa povečevati naše povprečne osebne dohodke, saj te več ni. V interesu naših prejemkov, družbene ravnj in podjetniške ustvarjalnosti je zato skrajni čas, da celotno prizadevanje in pritisk preusmerimo na varčno gospodarjenje, na našo notranjo potrošnjo in na zniževanje vseh proizvodnih stroškov. Poglejmo položaj, v katerem smo sedaj. V prvem polletju lanskega leta je znašala povprečna realizacija 20.291.541 N din, v zadnjih šestih mesecih, to je od septembra lani do vključno februarja letos pa to povprečje znaša le 16.425.000 N din. Padec realizacije v zadnjih šestih mesecih je torej občuten in proti prvemu polletju lanskega leta znaša celih 19,1 %. Če ob tem ugotovimo gibanje povprečne mesečne potrošnje, to je porabljenih sredstev za poslovanje, ugotovimo, da je ta v prvem polletju lani znašala 15,3 milijona, v zadnjih šestih mesecih pa 16,2 milijona N din. Iz razlike med prodajo, to je realizacijo na-

ših izdelkov, in porabljenimi sredstvi hitro lahko ugotovimo delovni rezultat in dejstvo, da smo imeli v zadnjih šestih mesecih poslovno izgubo. Res je, da so se med tem povečale zaloge gotovega blaga, na žalost pa nam tudi upoštevanje teh ne zadošča za pokrivanje izplačanih prejemkov. Le akumulativnosti oziroma presežku dohodka v prvem polletju lanskega leta se lahko zahvalimo, da smo pri izplačanih osebnih dohodkih tudi v zadnjih šestih mesecih bili nad doseženim dohodkom. V novem poslovnem letu te rezerve več ni, zato je neizbežna izravnava naših osebnih dohodkov z doseženo realizacijo, za obstoj podjetja pa postopno oblikovanje presežka dohodka oziroma ponovno doseganje akumulativnosti. Znižanju osebnih dohodkov, ki bodo izplačani 15. aprila, se lahko izognemo izključno le s povečano realizacijo meseca marca. Ker so fiksni stroški v naši železarni visoki, mora vsakomur v celi delovni skupnosti biti odslej jasno, da je 20 milijonov N din mesečne realizacije meja, pod katero ne bomo smeli pasti, če želimo imeti zelene povprečne osebne dohodke in vsaj minimalno akumulacijo.

Že hiter pogled v poslovanje v zadnjih šestih mesecih pokaže glavne razloge za krizo, v kateri se sedaj nahajamo:

- znatno povečan izvoz,
- previsoki proizvodni stroški.

V prvem polletju lanskega leta je prodaja na zunanja tržišča zajela 25,6 % naših izdelkov, v zadnjih šestih mesecih, to je v obdobju od septembra lani do februarja letos pa je ta delež prodaje porastel na 44,7 % ali blizu 45 %. Povprečen mesečni izvoz je porastel od 1.219 t na 2.105 t, ali za 72,7 %. Tudi po vrednosti je bil znatno višji. Prodaja je porastla od 201.530 \$ na 299.648 \$ mesečno, ali 48,7 %. Razumljivo je, da je tako visok procent prodaje naših izdelkov na zunanja tržišča, zlasti ker pri tem zajema največ izdelkov 114. panoge, daleč nad našimi možnostmi. To breme smo v situaciji, v kateri smo se nahajali, morali sprejeti. Zaradi zastoja prodaje doma nam je izvoz dal zaposlitev, zadržal in okreplil delovno sposobnost in znatno znižal izgubo, ki bi ob nižji proizvodnji bila še višja. Prednost pospešene prodaje navzven je spoznanje in pridobljeni ugled med tujimi kupci, kar nam že daje možnosti za izboljšavo prodajnih pogojev. Naša slabost je ob tem bila, da nismo bili vajeni takih težkih pogojev in nismo zadosti zajeli niti vidnih notranjih rezerv, ki bi nam izgubo znižale in z ustvarjenim dohodkom pokrile izplačane prejemke.

Spomnimo se samo na inventurne razlike nedovršene proizvodnje in polizdelkov. Nič manj kot za 2.960.000 N din je moral delavski svet podjetja, ker je inventura pokazala tak primanjkljaj, znižati knjižno stanje naših zalog. Ne vem, če smo se vsi zavedali, da je za ta znesek bil neposredno prizadet naš dohodek. Same inventurne razlike so bile še znatno višje, ker so se pojavljali presežki in primanjkljaji, kar nam dokazuje, da naši osnovni proizvodni zapiski in inventurni popisi niso v redu. Težko je tako nerednost pripisati osebnim interesom, nihče pa se ne sme čuditi, če tak sum obstaja, saj vemo, da višji prikaz dosežkov vpliva na višino ugotovljenih premij. Prek inventurnih razlik ne moremo mirno. Da se nam tudi v bodoče ne bi

ponavljale takšne slabosti, bomo izvršili analizo in ugotovili vzroke ter izdali primerne ukrepe. Tudi uvedba sistema george v terminski službi nam bo v bodoče pri zasledovanju zalog občutno pomagala.

Mislim, da je slabe rezultate poslovanja težko pripisati nezadostni sposobnosti zaposlenih, večjo vlogo pri tem igra nered ter ne zadosti vestno izvrševanje sprejetih zadolžitev. Le na ta način si lahko tolmačimo zamenjave materialov, odstopanje od dimenzij, zavlačevanje terminov in drugo.

V teku letošnjega leta se bo sestav prodaje zopet normaliziral. Zmanjšal se bo količinski izvoz in povečal delež prodaje domačim odjemalcem. To bo brez dvoma ena od naših bistvenih olajšav, ki nam jih nudi povečana zaščita za izdelke črne metalurgije. Ne sme pa nas to zavesti. Vedeti moramo, da naši odjemalci zaščite niso z veseljem sprejeli, zato je vprašanje, če bo večno živela. Vedeti moramo tudi, da v soseščini Avstriji obstajajo podobne železarne Kapfenberg, Ternitz in Judenburg, ki so naši konkurenti, in do 80 % vseh svojih izdelkov prodajajo v inozemstvo, a zopet živijo in se razvijajo. To pomeni, da moramo čas olajšav temeljito izkoristiti, znižati na konkurenci primerne normative notranjo potrošnjo, ubrati ritem proizvodnje vseh obratov in skrajšati ciklus izdelave, kar nam bo dalo višjo realizacijo ob nižjih stroških, višji dohodek in temu ustrezne osebne dohodke.

Smo v nezavidnem položaju, a ne v tako slabem, da se iz njega ne bi mogli izvleči. Spomnimo se samo na leto 1955, ko je pogorela čistilnica in že naslednji dan smo

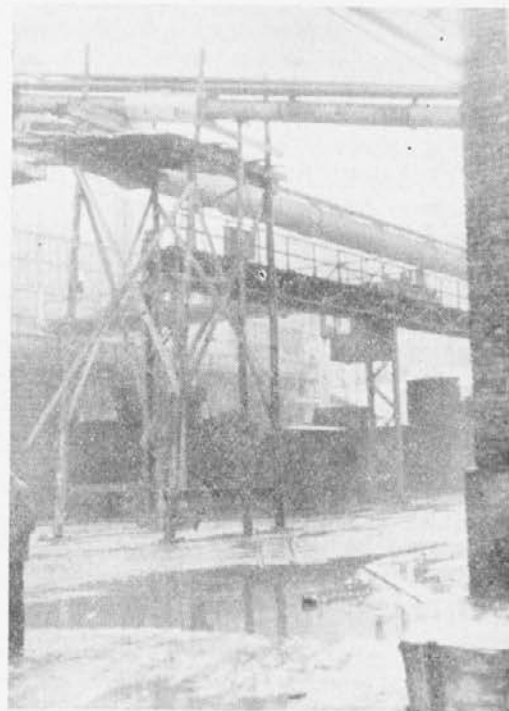
Vasilij Terseglav

Naša proizvodnja in prodaja v letu 1967

V preteklem letu doseženi obseg proizvodnje je tako po količini kot vrednosti predvsem odraz časa in razmer, v katerih se je znašla naša jeklarska industrija po sprejetih ukrepih tako imenovane gospodarske reforme julija 1965. Njeni vplivi na našo dejavnost so se pričeli odražati z enoletnim premikom sicer že v drugi polovici leta 1966, svojo kulminacijo pa so dosegli šele v preteklem letu.

Ako se danes ozremo nazaj na naš razvoj od leta 1945 dalje, vidimo, da je naša proizvodnja enakomerno in konstantno naraščala vse do leta 1962. V tem letu je bil obseg proizvodnje prvič v povojnem obdobju nižji od doseženega v predhodnem letu. Leto 1962 je namreč tisto leto, v katerem je bila sicer vpeljana, toda ne do konca izpeljana prva gospodarska reforma. Že v naslednjem letu 1963 smo se dvignili nad proizvodnjo let 1962 in 1961. Krivulja proizvodnje se je ponovno dvigala do leta 1966, ko je dosegla svoj vrh. V preteklem, to je 1967. letu, je proizvodnja močno padla, saj je obseg blagovne proizvodnje za več kot 8 odst. nižji od doseženega v letu 1966, po vrednosti pa celo nižji od leta 1965. Preteklo leto je torej drugo, vendar po obsegu proizvodnje najbolj kritično leto v obdobju našega razvoja po osvoboditvi.

Vzroki za to stanje so pretežno zunanji, čeprav ne edini. Glavni od teh, ki so vplivali na skrčenje proizvodnje, so:

Južje

skoraj brez prekinitve v improvizacijsko pripravljenih prostorih nadaljevali z delom čiščenja jeklene litine. Sedaj, ko se kopičijo naročila in ga ni več obrata, ki vsaj za dva meseca vnaprej ne bi bil zaseden, je skrajni čas, da se prebudimo. Izpeljati moramo akcijo vseh ustvarjalnih sil, usmerjeno že od marca dalje na vsaj 6000 t mesečne odpreme, in naš finančni položaj se bo utrdil.

— splošna stagnacija celotnega kovinsko predelovalnega kompleksa, katero potencira zmanjšanje obsega investicijske dejavnosti, predvsem opreme, v katero so vgrajeni naši izdelki;

— velike zaloge jeklarskih izdelkov pri potrošnikih, nakopičene v prejšnjih letih. Sedanja finančna situacija pa prisiljuje vse v prvi vrsti k znižanju zalog;

— neurejen in pretiran uvoz, ki je v letu 1967 dosegel rekorden obseg preko 800.000 ton jeklarskih proizvodov 114. panoge. Ta količina pride še bolj do izraza v primerjavi s celotno potrošnjo jekla, ki iz vzrokov, navedenih v prvi točki, kaže tendenco upadanja.

Vsi ti problemi in vplivi so bili že podrobno obrazloženi v obširnem članku našega direktorja, objavljenem pod naslovom »Ob vstopu v novo leto« v prvi letošnji številki Informativnega fužinarja.

V naslednjem so podani osnovni karakteristični podatki o gibanju naše proizvodnje v letu 1967 v luči teh razmer, z istočasno primerjavo s predhodnim letom 1966. Primerjava s planom ni toliko interesantna in pomembna. Vsi naši proizvodni programi so namreč v času velike potrošnje bazirali pretežno na težnji čim boljšeja izkoriščanja razpoložljivih kapacitet, kar je seveda pogoj za čim racionalnejše poslovanje. Tako je tudi upadanje možnosti

plasmaja na domačem trgu v proizvodnem programu za leto 1967 upoštevano le v obsegu konec leta 1966 vidne situacije. Le-ta pa se je v teku leta 1967 predvsem zaradi liberaliziranega uvoza, nizkih zaščitnih carin in nekaterih drugih dodatnih, za uvoz

stimulativnih ukrepov, še znatno poslabšala.

V naslednjem tabelarnem pregledu (tab. 1) je prikazana dosežena, tako skupna kot blagovna proizvodnja in njena primerjava s predhodnim letom.

Tabela 1

Obrat	Leto 1966		Leto 1967		Indeks	
	skupna proizv. t	blagov. t	skupna proizv. t	blagov. t	4:2	5:3
1	2	3	4	5	6	7
Topilnica	100.523	13	92.210	—	91,7	—
Jeklolivarna	9.942	7.724	7.476	5.266	75,2	68,2
Valjarna	92.325	33.563	88.472	32.509	95,8	96,9
Kovačnica	16.798	9.230	15.326	8.194	91,2	88,8
Jeklovlek	1.531	1.148	2.122	1.529	138,6	133,2
Vzmetarna	4.682	4.682	4.336	4.336	92,6	92,6
Meh. delavnica	7.291	7.071	6.734	6.419	92,4	90,8
Skupaj	233.092	63.431	216.676	58.253	93,0	91,8

Skupna proizvodnja podjetja kot celote zaostaja v letu 1967 za doseženo v predhodnem letu za 7% in blagovna za 8,2%, kar znaša v absolutnem iznosu pri skupni proizvodnji 16.146 ton in pri blagovni 5.178 ton.

Po posameznih obratih izkazuje največji padec jeklolivarna. Fizični obseg proizvodnje tega obrata je v letu 1967 za celih 24,8% manjši od doseženega v letu 1966, ter najmanjši v valjarni 4,2%. V ostalih obratih se je skupna proizvodnja znižala v mejah od 7,4 do 8,8%. Povišanje fizičnega obsega proizvodnje izkazuje samo jeklovlek. Zaradi majhnega obsega svoje proizvodnje v primerjavi z ostalimi obrati pa to povešanje le neznatno vpliva na sliko podjetja kot celote.

Za presojo sedanjega stanja pa je še važnejše gibanje proizvodnje po posameznih obdobjih leta. Ako zasledujemo to, ugotovimo, da smo dosegli v I. kvartalu 24,9, v drugem 26,5, v tretjem 23,6 in v zadnjem kvartalu 25% od celotne dosežene skupne proizvodnje. Z izjemo II. kvartala opažamo tako v posameznih kvartalih kot tudi mesecih postopno upadanje proizvodnje. Proizvodnja v zadnjem kvartalu je le po zaslugi meseca decembra dosegla nivo prvega kvartala. Pri opazovanju gibanja trenda proizvodnje pa moramo ta mesec izvzeti. Mesec december je zaradi zadnjega finiša, čiščenja zaostankov in kompletiranja vedno nekoliko močnejši. Čeprav se je torej v decembru regresivna krivulja proizvodnje nekoliko dvignila, nam zadnji mesec leta še ne more biti znanilec nove pomladi. Za nami sta že prva dva meseca letošnjega leta, v katerih poprečna skupna proizvodnja še ni prekoračila poprečja zadnjega kvartala leta 1967. Tako znaša mesečno poprečje skupne proizvodnje v zadnjem kvartalu preteklega leta okroglo 18.000 ton (54.218 : 3), medtem ko januar-ska in februar-ska proizvodnja ne bo prekoračila 17.200 ton. Krivulja naše proizvodnje ima danes torej še vedno negativno smer.

V zgornjem stavku je rečeno: »danes negativno smer«. Kljub tej danes negativni smeri pa so se že pojavile prve lastovke, znanilke nove pomladi. Že so uveljavljeni predpisi, ki naj vsaj v neki meri zožijo do danes previsoko liberalizacijo uvoza jekla in izboljšajo tržni red. S tem v zvezi se

pojavi tudi že nekoliko večji pritok novih naročil. Ako bomo sposobni odpraviti še svoje lastne napake tako na področju tehnologije kot poslovnosti in prodajne politike, gledamo lahko v bodočnost z večjim optimizmom kot ob pričetku leta.

Sporodno s klavnim gibanjem proizvodnje v lanskem letu se je gibala tudi prodaja, to je realizacija, od katere sta odvisna obstoj in življenje naše delovne skupnosti. Krivulja realizacije pa izkazuje še močnejši negativni trend od proizvodnje. Ako označimo višino realizacije v I. 1966, to je vrednosti prodanega blaga z indeksom 100, je znašal ta v letu 1967 79,8. Realizacija je v letu 1967 torej za 20,2% ali le nekaj manj kot za četrtno nižja od dosežene v predhodnem letu. Enako kot pri proizvodnji je tudi pri realizaciji opazen regresiven trend njenega gibanja. Tako je znašalo mesečno poprečje realizacije v II. kvartalu 20,333.306, v III. kvartalu 17,196.158 in v zadnjem kvartalu leta samo še 15,961.668 N din.

Do novih zaključkov pridemo, ako istočasno primerjamo med seboj gibanje blagovne proizvodnje in realizacije. Iz podatkov, navedenih v tabeli 1 (kolona 7), vemo, da je blagovna realizacija v letu 1967 za 8,2% nižja od dosežene v predhodnem letu, medtem ko realizacija za celih 20,2%. Samo po sebi se rodi vprašanje, odkod ta veliki disproporc. Vzrokov je več. Poskušajmo razčistiti le glavne.

— Razen zmanjšane obsega proizvodnje v letu 1967 se je istočasno v primerjavi s predhodnim letom poslabšal tudi naš kvaliteten asortiman. Povečala se je proizvodnja nižje vrednih vrst jekla z nižjo prodajno ceno na škodo višjevrednih vrst jekla. V uvoženem jeklu so močno zastopane ravno plemenite jekla. Uvoz je torej posebej prizadel ravno proizvajalce plemenitih jekel, ki so morali v borbi za svojo zaposlitev sprejemati tudi naročila nižje kvaliteten vrst jekla. Leta 1965 smo od skupne proizvodnje surovega jekla izdelali še 72,4% plemenitih jekel, leta 1966 65,1% in v letu 1967 samo še 57%. Narašča pa krivulja proizvodnje cenejših kvaliteten jekel. (Razlika med seštevkom plemenitih in kvaliteten do 100% so navadna jekla).

— V času depresije, ki rodi borbo za zaposlitev, smo večkrat bili primorani tudi na popuščanje pri prodajnih cenah. Le del-

no v obliki direktnega ter delno indirektnega zniževanja, s prizanimi rabati in kasaskonti. Formiranje teh bonitet kupcem pa je enotno v okviru vseh podjetij črne metalurgije.

— Vpliv na hitrejšo upadanje realizacije od obsega proizvodnje, kar pa nima istočasnega vpliva tudi na zniževanje dohodka v enaki meri, pa je tudi spreminjanje odnosa med izdelki 114. in 117. panoge. Sporodno s potekom investicijskih del se hitreje dviga proizvodnja izdelkov 114. panoge proti izdelkom 117. panoge z višjo poprečno prodajno ceno. V strukturi naše blagovne proizvodnje je bilo v letu 1966 še 30,7% izdelkov 117. panoge, v letu 1967 le še 27,5%.

— Eden glavnih vzrokov velikega razkoraka med proizvodnjo in realizacijo pa je naš rekordni izvoz v letu 1967, o katerem bomo govorili še posebej. Na tem mestu odgovorimo le na vprašanje, kakšen vpliv ima izvoz na doseženo realizacijo.

Cena jekla na zunanem tržišču ni formirana s predpisi gospodarske reforme, temveč jo formira konkurenca, s katero se na tem tržišču srečujemo. Ta pa je izredno močna. Ne smemo pozabiti, da je kriza v jeklarski industriji splošna in ne le naša jugoslovanska bolezen. Nadprodukcija jekla v svetu, povzročena predvsem z osamosvojitvijo nerazvitih držav v proizvodnji jekla, ogroža tudi od nas mnogo močnejšo jeklarsko industrijo zahodnih držav. Uveljaviti se med to konkurenco pa ni lahka stvar. Mimo tega, da so že zaradi nekaterih dražjih domačih surovin, naše slabše opremljenosti, manjših kapacitet in nekaterih drugih pogojev ter s tem v zvezi tudi nižjo produktivnostjo, naši proizvodni stroški itak večji od inozemskih, moramo pri izvozu, ako hočemo naše izdelke plasirati na zunanem trgu, s prodajno ceno prebiti še carinske in druge zaščitne barriere, ki predstavljajo tudi do 25% prodajne cene.

Po gibanju proizvodnje in realizacije v preteklem letu si oglejmo končno še naš izvoz. Kot že rečeno, je bil ta tako po obsegu in vrednosti v letu 1967 rekorden. Skupno z blagovno menjavo smo izvozili 18.519 ton, kar predstavlja okroglo 34% naše celotne odpreme v vrednosti 2,915.730 dolarjev, kar predstavlja, preračunano v dinarje, v primerjavi s celotno eksterno realizacijo okroglo 17% realizacije podjetja, dosežene s prodajo naših izdelkov.

Po volumnu izvoza stoji na prvem mestu valjarna s 43,2 in kovačnica s 36,4% od ustvarjene blagovne proizvodnje v teh obratih. Delež izvoza v teh obratih pa je dejansko še nekoliko višji, ker je del njihovih proizvodov v mehansko obdelanem stanju prikazan kot izvoz mehanske obdelovalnice, katere izvoz znaša skupno z obdelano litino 82% od njene blagovne proizvodnje.

Ako zasledujemo količinski obseg izvoza po posameznih mesecih, ugotovimo v nasprotju s primerjavo obsega blagovne proizvodnje oziroma odpreme, da je bil trend izvoza v naraščanju.

Vzporedno z upadanjem proizvodnje in s tem odpreme kot posledice konstantnega nazadovanja možnosti plasmaja na domačem trgu je izvoz od kvartala do kvartala naraščal in dosegel največji obseg v zadnjem kvartalu s 45,3% od vse odpreme.

Obdobje	Skupna odprema t	Od tega izvoz	% izvoza proti odpremi
I. polletje	28.569	7.314	25,6
III. kvartal	12.135	4.745	39,0
IV. kvartal	14.254	6.460	45,3
Leto	54.958	18.519	34,0

Zanimivo je pogledati, kam vse smo izvažali naše izdelke. Skupno v 23 držav Evrope, Azije in Amerike. Daleč pred drugimi stoji na prvem mestu Zahodna Nemčija z 29,9% našega izvoza po vrednosti. Gledano na izvoz že samo iz tega aspekta, ga sigurno lahko smatramo kot naš uspeh, saj vemo, da danes uveljaviti se na zahodnonemškem tržišču niso mačje solze.

Po valutnem področju delimo države v področje s čvrsto ali konvertibilno valuto in področje s klirinško valuto. Gledano na naš izvoz po tem kriteriju, pa se je le-ta gibal naslednje:

Od izvoza brez blagovne menjave, to je blago za denar, odpade po vrednosti 55,9% na konvertibilno in 44,1% na klirinško področje. Tudi to razmerje je v korist konvertibilnih valut v primerjavi s predhodnimi leti do sedaj najboljše. Sama blagovna menjava — blago za blago — pa se je vršila le z državami s klirinškega področja. Razmerje celotnega izvoza skupaj z blagovno menjavo pa je 41,2% na konvertibilno in 58,8% na klirinško področje.

Ne le da smo dosegli v letu 1967 rekorden izvoz in da prevladujejo v čistem izvozu, od katerega dobimo denar, države s čvrsto valuto, je bila s tem izvozom tudi prvič v letošnjem letu zunanjetrgovinska bilanca našega podjetja aktivna. Naš direktni uvoz surovin in reprodukcijskega materiala je dosegel vrednost 2,102.676 dolarjev, direktni izvoz (v tem primeru brez blagovne menjave) pa 2,152.328 dolarjev ali 2,3% več.

Prodajna cena, ki smo jo dosegli pri izvozu iz že v prejšnjih odstavkih navedenih vzrokov ni najbolj ugodna. Ako izračunamo povprečno prodajno ceno celotne naše proizvodnje tako, da delimo realizacijo z odpremo, znaša le-ta okroglo 402 S din/kg. Samo na domačem trgu prodanega blaga pa 503 in v izvozu 203 S din/kg prodanega blaga. Na to razliko vpliva seveda tudi različen asortiman v izvozu in na domačem trgu. Spomnimo se le, da smo izvažali predvsem le izdelke 114. panoge. Za ugotovitev razlike med domačo in izvozno ceno bi morali primerjati posebej vsako vrsto izdelkov istega kvalitetnega in dimenzionalnega asortimenta.

Ako primerjamo sedaj naš izvoz v letu 1967 s celotnim obsegom prodaje in istočasno še z gospodarskim uspehom poslovanja, pridemo do naslednjih zaključkov:

— Spričo močne stagnacije možnosti plasmana naših izdelkov na domačem trgu v preteklem letu je bil tako visok izvoz nujna potreba. Izvoz nam je v veliki meri omogočil reševati problem nizke zaposlenosti ter s tem boljšega izkoriščanja itak slabe zasedenosti naših proizvodnih kapacitet.

— Izvoz je torej s tem omogočil tudi zaposlitev sicer odvečne delovne sile in zadrževal našo delovno kondicijo na določeni

višini. Izvoz je bil dalje resna šola tako za kvalitetni nivo naše proizvodnje kakor tudi s svojimi kratkimi in strogo obveznimi dobavnimi roki šola naše poslovnosti. Izvoz je torej tudi določena oblika naložbe kapitala, od katere bo imela naša delovna skupnost tudi svoje trajne koristi.

— Gledano iz zornega kota finančnega uspeha poslovanja pa je izvoz zaradi relativno nizkih prodajnih cen negativno vplival na akumulativnost podjetja. Pri tem pa ne smemo pozabiti na neizpodbitno dejstvo, da bi bil brez izvoza naš itak skrčeni obseg proizvodnje še nižji. S tem bi se menjali tudi vsi drugi elementi finančnega rezultata, od realizacije do dohodka v regresivnem smislu, kajti z zniževanjem obsega proizvodnje se zaradi močne postavke fiksnih stroškov tudi celotni stroški ne znižujejo proporcionalno s proizvodnjo.

Sedaj, ko imamo v obliki zaključnega računa pred seboj celotno sliko gospodarskega uspeha poslovanja podjetja v preteklem letu, lahko in moramo iz nje izpeljati tudi zaključke za naše delo v tem letu. Kar se tiče izvoza oziroma njegovega obsega proti celotnemu volumnu naše proizvodnje, bi bili ti naslednji:

— Izvoza ne smemo, ne moremo in ga niti ne bomo črtali v celoti. Izvoz nam bo potreben tudi v bodoče, saj moramo z njim pokriti vsaj del potreb našega uvoza. Dalje bomo morali, čeprav v manjši meri kot v letu 1967, tudi letos z izvozom kriti pomanjkanje naročil določenih vrst proizvodov ter s tem do največje možne mere izkoriščati zmogljivosti obstoječih proizvodnih kapacitet.

— Postopno izboljšanje razmer na domačem trgu nam omogoča spremembo razmerja izvoza v celotnem volumnu proizvodnje v korist domačega trga. S tem se zmanjšuje negativni vpliv izvoza na finančni rezultat poslovanja. Obseg izvoza moramo spraviti na tako ravnotežje, da nam ne znižuje dohodka v taki meri, ki bi občutnejše vplivala na znižanje osebnih dohodkov in presežka dohodka, od katerega zavisi gospodarska moč podjetja. Po grobem izračunu leži ta meja nekako pri 20% od celotne blagovne proizvodnje oziroma odpreme.

— Važen zaključek, ki izvira iz analiziranja vseh rezultatov našega poslovanja, je tudi, da moramo v bodoče težiti k spremembi strukture izvoza. Forsirati moramo izvoz izdelkov 117. panoge, ki so glede dohodka akumulativnejši od izdelkov 114. panoge. Pri teh pa moramo stremeti k izboljšanju kvalitetnega asortimana. Razlika med prodajno ceno predvsem legiranih jekel doma in v izvozu je manjša, kot je to primer pri nelegiranih kvalitetnih jeklih.

Brez greha za relativno višje stroške izvoza nismo tudi mi sami. Pri tem imamo v mislih izplen in izmeček ali npr. ponavljanje proizvodnje, kar v občutni meri poslabšuje gospodarski efekt samega izvoza, kar pa ni več predmet tega sestavka.

V letošnjem letu moramo torej vzporedno z gibanjem stanja na domačem trgu spremljati, usmerjati in kanalizirati tako obseg kot strukturo našega izvoza.

Štetje let

Nekdo je vprašal astronoma in fizika Galilea Galileia:

»Oprostite mojster, koliko let pa imate pravzaprav?«

»Osem ali deset,« odgovori Galilei, v očitnem nasprotju s svojo belo in dolgo brado. Na začuden in vpraševalčev pogled brž pojasni:

»Štejem samo leta, ki mi še ostanejo do smrti; let, ki so že pretekla, nimam več.«

Raduha

SKLEPI UPRAVNEGA ODBORA

Na sejah meseca februarja je upravni odbor obravnaval predlog finančnega plana in plana OD za letošnje leto, rezultate inventure in zaključnega računa za lansko leto za matično podjetje in počitniški dom Portorož.

Osnova za predlog finančnega plana je bil že sprejeti plan obsega proizvodnje za letošnje leto. Povedano je bilo, da je dohodek odvisen od planirane realizacije, stroški pa od planiranega obsega proizvodnje. Medsebojni odnosi posameznih postavk so v primerjavi s prejšnjimi leti nekoliko slabši. Ob upoštevanju, da bi dosegli planirani obseg finančnega plana, bi znašali stroški poslovanja 74,3% celotnega dohodka, za delitev pa bi ostalo na razpolago 25,7% dohodka. Iz ostanka dohodka moramo pokriti naše OD, ki skupno s prispevki znašajo 19% ostanka dohodka, in naše ostale družbene obveznosti, ki predstavljajo 1,5% dohodka, za sklade nam bi tako ostalo na razpolago samo 5,2% ostanka dohodka. Razmerje med stroški poslovanja in ostankom dohodka je neugodno. Na tako razmerje pa vpliva več dejstev. Planirana realizacija, ki predstavlja glavni delež dohodka, je v primerjavi s količinskim planom proizvodnje nizka. Stroški poslovanja so kljub zaostrenim normativom, ki so delna posledica izboljšane tehnologije, v primerjavi s planirano realizacijo ostali še vedno visoki. Svoj delež pri višini planiranih stroškov pa ima še delno povišanje cene nekaterim surovinam in materialom in pa tendenca upadanja prodajne cene naših proizvodov. Višina OD bo odvisna od doseženega poslovnega uspeha. Lani so OD na zaposlenega in mesec brez upoštevanja dodatka za dopust znašali 816 N din, dodatek za dopust pa je v povprečju znašal na zaposlenega 46 N din. Skupno z dodatkom za dopust so povprečni OD lani znašali 862 N din. Za letos se pri 90-odstotnem doseganju planiranega dohodka planirajo neto OD v višini 950 N din na zaposlenega, kar predstavlja 14,4% planirane realizacije. V planiranem povprečju pa je upoštevan tudi dodatek za letni dopust. Zaradi predpisa, da se mora del nadomestiti za dopust črpati iz sredstev sklada skupne porabe, formiranim v letu 1987, se predvidena višina povprečnih OD ni spremenila, bo pa nekoliko drugačna tehnika njihovega izračuna. Predlog poleg povprečnega OD za podjetje kot celoto predvideva tudi njihovo delitev po obratih. Planirani povprečni OD po obratih so odvisni od seštevka zaposlenih, ki delajo po ceniku del za dela, ki jih pretežno opravljajo, računano na normalni delovni čas, seštevka enot, ki jih imajo delavci s stalno oceno, določene z odločbo, seštevka enot, izračunanih iz odstotka na osnovu, ki ga zaposleni dobijo za stalnost, za popoldansko, nočno, izredno in podaljšano delo za tista delovna mesta, kjer je tako delo pogojeno z naravo dela ali določeno s pravilnikom o delitvi OD, in od seštevka enot, ki jih zaposleni dobijo ob preseganju norme, premijskih normativov oziroma stalne stimulacije.

Člani UO so menili, da situacija ni rožnata, zato so jih zanimali vzroki za tako stanje. Nekateri so ugotavljali, da so v predlogu navedeni povprečni OD za letos planirani v višini, ki smo jo dosegli že leta 1966, in da njihova višina v sedanjih razmerah ni zadovoljiva. Na izražene pomisleke in dvom je bilo povedano, da je osnovni vzrok za tako stanje iskati v sorazmerno nizkem količinskem planu proizvodnje in v nizki realizaciji, na katero pa vpliva dosežena povprečna prodajna cena. Nižjo povprečno prodajno ceno od planirane smo lani že dosegli v livarni in valjarni, nasprotno temu pa so ostali stroški porabe surovin in poslovanja nespremenjeni. Predlog je sestavljen na predvidenem obsegu proizvodnje in ob upoštevanju povprečne prodajne cene planirana realizacija, temu nasproti pa stroški poslovanja in dohodka, ki naj bi ga dosegli. Za višino OD je bilo rečeno, da sicer ni težavno planirati višjih OD, vendar se moramo pri tem zavedati, da nam bi v tem primeru ostalo za sklade še manj sredstev. Povprečni OD so za letos planirali v skladu s predvidenim porastom proizvodnje. Če bi se odločili za drugačno razmerje delitve, na sredstva za sklade ne smemo računati.

Upravni odbor je zasnovani predlog finančnega plana in plana OD za letos v načelu osvojil in potrdil spremembe, ki bodo nastale pri obračunu OD zaradi novih predpisov ter sklenil, da je oba predloga posredovati v razpravo delovni skupnosti, nato pa predložiti v odobritev DSP.

Pri obravnavi inventure se je UO največ zadržal na ugotovljenih rezultatih in vzrokih, zaradi katerih je predvsem pri materialu razreda 5 prišlo do večjih razlik. Za ugotovljeni manko pri drobnem inventarju počitniškega doma v Portorožu so menili, da bi o drobnem inventarju zaposleni v domu morali voditi več evidence. Upravnik in ostali zaposleni v domu bi, kot je bilo rečeno v razpravi, morali od povzročiteljev loma drobnega in ostalega inventarja zahtevati povračilo nastale škode oziroma če te ne zahtevajo, škodo pokriti sami. Upoštevač rezultate opravljene inventure v počitniškem domu je upravni odbor sklenil:

— potrdi se poročilo o opravljeni inventuri v počitniškem domu v Portorožu in predlaga DSP, da odobri, da se ugotovljeni viški knjižijo v dobro izrednim dohodkom in manki v breme izrednim stroškom;

— od upravnika počitniškega doma je zahtevati, da v letošnji sezoni uvede večjo evidenco o manku in lomu drobnega inventarja. Plačilo nastale škode mora zahtevati od povzročiteljev. Če tega ne stori, morajo zaradi tega nastalo škodo povrniti zaposleni v počitniškem domu.

Pri inventuri za matično podjetje se je razprava vršila največ o višini in vzrokih razlike pri nedokončani proizvodnji in polproizvodih. Tako kot na DSP so tudi člani UO želeli pojasniti za vzroke med količino in vrednostjo zaloga nedokončane proizvodnje. Poleg vzrokov, ki jih je ugotovila že komisija, je bilo rečeno, da prihaja do razlik tudi zaradi premajhne doslednosti, včasih pa tudi zaradi malomarnosti delavcev, ki imajo med letom opravka z disponiranjem materiala. Upravni odbor je menil, da bi bilo prav, da centralna komisija za inventuro ali za to odgovorna strokovna služba za izboljšanje ugotovljenega stanja pripravi predloge ukrepov, o katerih bi organi upravljanja razpravljali posebej. Po obravnavi, ki je poleg vzrokov ugotovljenega manka vsebovala tudi možnosti odprave pomanjkljivosti, je upravni odbor:

— potrdil poročilo o organizaciji, poteku in rezultatu inventure za lansko leto in sklenil, da je celotni inventurni elaborat v nespremenjeni obliki posredovati v odobritev DSP s predlogom, da dovoli knjiženje ugotovljenih viškov v dobro skladom in mankov v breme izrednim stroškom;

— z namenom, da bi se pri letošnji inventuri ugotovljene pomanjkljivosti odpravile in izboljšalo poslovanje predvsem pri zajemanju osnovnih podatkov v proizvodnji, mora CKI izdelati predloge ukrepov, o katerih bo UO razpravljaj naknadno.

Ker se je UO vse lansko poslovno leto sproti seznanjal s poslovanjem železarne ob razpravah o poročilih o poslovanju podjetja za posamezna obdobja, predlogih delitve dohodka, ob obravnavi investicijskih in investicijskih naložb in ostalih poslovnih nalog, je zato razpravo posvetil samo tistemu delu zaključnega računa, ki obravnava finančne rezultate in končen uspeh našega poslovanja.

Upravni odbor se je najprej seznanil s finančnim rezultatom poslovanja počitniškega doma. Rezultat poslovanja je bil lani pozitiven in znaša ostanek dohodka 2766,61 N din. Ker pa uspeha poslovanja za letos vnaprej ni mogoče predvideti, je bilo sklenjeno, da se ostanek dohodka iz lanskega leta knjiži na konto nerazporejenih sredstev počitniškega doma.

Finančni rezultat železarne je v primerjavi s prejšnjimi leti bolj neugoden. Verjetno doslej, kot je bilo ugotovljeno v razpravi, odkar o zaključnem računu razpravljajo in ga potrjujejo organi upravljanja, še nismo obravnavali tako neprijetnega zaključka. Do sedaj smo bili navajeni, da nam je ostalo na razpolago precej sredstev, ki smo jih razporedili na sklade, medtem ko se je za lansko leto situacija precej spremenila. Zaradi zmanjšane ob-

sega poslovanja in povečanega deleža izvoza se je v podjetju sicer pričakovalo, da bo rezultat v primerjavi s prejšnjimi leti nekoliko slabši, vendar tako slabega rezultata nismo pričakovali. Že navedenim vzrokom za slab finančni rezultat so se pridružile še ob inventuri ugotovljene precej visoke razlike, ki v celoti bremenijo naš dohodek. Tudi proizvodni stroški so še previsoki. Neprijetna je pri tem še ugotovitev, da v železarni nismo uspeli razviti stalnega čuta za boljše poslovost in znižanje proizvodnih stroškov. Sigurno bomo morali na podlagi rezultatov poslovanja lanskega leta sprejeti zaključke za njegovo izboljšanje. Treba bo odpraviti pogosto neuspelo proizvodnjo, nizek izpljen in kasnitev dobavnih rokov. Situacija je toliko bolj zaskrbljujoča, ker se stanje tudi v prvih dveh mesecih letošnjega leta ni izboljšalo. Če realizacije letos, kot je bilo rečeno, ne bomo dosegli vsaj v višini 2 milijard S din mesečno, potem bomo to od 15. aprila dalje nujno čutili na OD. Iz sredstev, ki so nam po zaključnem računu ostala na razpolago, moramo pokriti vrsto obveznosti. Treba bo oddvojiti del sredstev za izplačilo dodatka za letni dopust, oddvojiti sredstva za neinvesticijsko dejavnost in najti sredstva za nadaljevanje, čeprav verjetno nekoliko omejene gradnje objektov družbenega standarda. Za vse potrebe pa je razpoložljivih sredstev premalo, zato bo treba predvsem za financiranje nadaljevanja stanovanjske izgradnje iskati še druge rešitve.

V razpravi je ugotovljeno, da je finančni rezultat poslovanja za lansko leto slab. Prav bi zato bilo, da se napravi analiza dejanskega stanja, s katero bo treba seznaniti delovno skupnost. Ob ugotovitvi, da je na rezultat poslovanja v precejšnji meri vplival tudi izvoz, so člani UO menili, da se bo treba pri poslovanju dogovoriti o osnovnih koncepcijah naše prodajne politike. Strokovne službe bi morale izdelati analizo, do katere količine je v skupni proizvodnji lahko udeležen naš izvoz in kateri izdelki so pri izvozu finančno za nas interesantni, in katere bi sčasoma verjetno kazalo opustiti. Izvoz je bil v nekaterih obratih, ker smo mu dajali prednost, tudi razlog, da je zaostajala proizvodnja, namenjena za domače potrošnike. Po mnenju nekaterih članov UO pa je vzroke za forsiranje proizvodnje, namenjene izvozu, iskati tudi v premijskih merilih. Prevladovalo je mnenje, da ni prav, da se izvoz pri premijskih kriterijih obravnava izven ostale skupne proizvodnje, in da bi kazalo premijski pravilnik v tej smeri dopolniti. Upravni odbor je po obravnavi potrdil zaključno poročilo o poslovanju železarne lanske leto, vključno z ugotovljenim finančnim rezultatom in sklenil, da je predlagati DS, da se ostanek po zaključnem računu v višini 3.763.141,01 N din v celoti prenese v sklad skupne porabe.

Upravni odbor je obravnaval tudi predlog dopolnitve pravilnika o delitvi OD, predvsem tisti del, ki se je nanašal na delovna mesta v okviru reorganiziranega komercialnega sektorja. Po njegovem mnenju predlog ni bil pretiran, ker ne gre za večje spremembe OD, bilo pa je postavljeno vprašanje, koliko delavcev, ki bodo v okviru reorganiziranega komercialnega sektorja zasedli delovna mesta, izpolnjuje zahtevano stopnjo strokovne izobrazbe. Po mnenju UO ni prav, če ti delavci v okviru sedanjega sestava za opravljanje svojega dela odgovarjajo, da pri zahtevani stopnji strokovne izobrazbe toliko pretiravamo. Razprava pa je opozorila še na nekatera druga nesorazmerja med določbami pravilnika o delitvi OD in statutom, predvsem kar zadeva predpisano dobo prakse za posamezna delovna mesta. O vsem tem je na UO že bil govor, zato je bilo izoblikovano mnenje, da je probleme, ki so bili nakazani, treba rešiti v okviru celotnega podjetja.

Upravni odbor je bil nato seznanjen še z rezultati poslovanja v prvih dveh mesecih letos. Rezultat je zaradi visokega odstotka izvoza slab in realizacija ne bo dosežena v planirani višini. Zato bo za oba meseca treba OD obračunati z višjim odstotkom, kot je določen s finančnim planom, razliko pa, ki bo zaradi takega izplačila nastala, obračunati pozneje.

Z ostalih področij poslovanja je UO sprejel naslednje sklepe:

Na predlog tehničnega oz. komercialnega sektorja je bilo Karlu Fanedlu in Jožetu Naberniku odobreno 2-dnevno službeno potovanje v Italijo (potovanje bo opravljeno z osebnim avtomobilom) in šoferju osebnega avtomobila Ivanu Podržavniku za naslednje obdobje 5 inozemskih dnevnic za potovanje v Avstrijo, kamor mora po službeni potrebi prevažati domače in inozemske poslovne goste.

Ugodeno je bilo prošnji Karla Vugrinca in odobreno, da se mu lahko izda potrdilo, da od naše železarne ni zadržkov, da se mu ne bi moglo izdati dovoljenje za opravljanje male obrti.

Na predlog oddelka za organizacijo in študij dela so bili potrjeni odstotki doseganja posredne norme. Obračun se po sprejetih odstotkih vrši od 1. februarja letos dalje.

Začasno je bila odložena potrditev normativov za obračun premij za letošnje leto. Predlog je bil zaradi dopolnitve vrnjen predlagatelju.

Ugodeno je bilo prošnji osnovne šole Prežihovega Voranca Ravne in za na osnovni šoli osnovani sklad Ivana Ribarja dodeljena enkratna dotacija v znesku 20.000 S din. Ugodno je bila rešena tudi prošnja krajevnega združenja VVI Ravne in za v vlogi navedene namene odobrena enkratna dotacija v znesku 50.000 S din.

Zaradi pomanjkanja stanovanj je bila odklonjena prošnja skupščine občine Ravne, da

bi jim naša železarna iz letos razpoložljivih stanovanj za potrebe njihove uslužbenke prodala garsonjero.

Vlogi izobraževalne skupnosti Ravne na Koroškem, da naj bi naša železarna razen 1% prispevka od bruto OD za lansko leto nakazala še preostalo razliko sredstev, namenjenih za investicije v osnovnem solstvu, je bila zaradi pomanjkanja finančnih sredstev letos odklonjena in odloženo, da ostane v veljavi že sprejeta odločitev. Delno je bilo ugodeno pritožbi Srečka Krambergerja zoper odločbo komisije za ugotavljanje kršitev delovnih dolžnosti in izrekanje ukrepov. Pritožitelja se je oprostilo povračila povzročene materialne škode, medtem ko ostane izrečeni vzgojni ukrep v veljavi.

Osvojen je bil predlog, da naša železarna prevzame organizacijo naslednjega sestanka predstavnikov družbenopolitičnih in samoupravnih organov podjetij ZJŽ. Sestanek bo v prvi polovici naslednjega leta, omejen pa naj bo na največ dva dni. Točen čas sestanka bo določen naknadno.

Na predlog komercialnega sektorja se je inž. Božo Cimermanu odobrilo podaljšanje potnega lista in nabava jugoslovanskega vizuma za večkratno potovanje v evropske države.

Upravni odbor je obravnaval še nekatere ostale vloge, nanašajoče se na prošnje za posredovanje, finančna sredstva ter izredno plačane in neplačane dopuste. Do dostavljenih vlog je UO zavzel ustrezne zaključke in odločitve, o katerih pa so bili prosilci osebno pisмено obveščeni.

—et

vohamo že pri zelo majhnih koncentracijah. Pri teh napravah je uporaba odprtega ognja strogo prepovedana. Tekoči plin je nevaren, ker povzroča v dotiku s kožo ozeblino; pri izhlapevanju namreč akumulira velike količine toplote (podobno kot tekoči kisik).

Razgovor je bil tudi že o ureditvi polnilnice jeklenk za široko potrošnjo, vendar dokončnega sklepa še ni bilo. Znano je, da se plin propan-butan vse bolj uporablja v gospodinjstvih za kurjavo in razsvetljavo, zato je vprašanje polnilnice interesantno.

A. V.

JUBILEJ KRAJA — JESENI

Pripravljalni odbor za izvedbo proslave 720-letnice Raven na Koroškem je določil okvirni načrt.

Urejanje kraja bi teklo skozi vse leto, prav tako bi tudi kulturne prireditve imele tak prizvok in Koroški fužinar bi objavljala znanstvene izsledke iz domače zgodovine, osrednja proslava pa naj bi bila od 29. septembra do 6. oktobra.

Takrat bi se zvrstile kulturne in športne prireditve, gasilska tekmovanja in razstave. Izšla bi posebna knjižica, ki bi vsebovala znanstvene članke o zgodovini tega kraja od prazgodovine do razpada Avstro-Ogrske. Zadnji dan pa bi bila v parku zaključna slovesnost s podelitvijo mestnih zastav, pokalov in diplom, s kulturnim in športnim programom.

O podrobnostih bomo sproti poročali.

Iskren nasvet

— Svetuj mi, dragi prijatelj, ali naj vzamem bogato vdovo, ki je ne ljubim, ali revno dekle, ki jo obožujem?

— Ravnaj se po srcu, fant moj!

— Prav imaš, denar ni vse...

— Tako je! Kje pa stanuje tista vdova?

Butanska naprava že obratuje

Maja 1967. leta je železarna Ravne sklenila pogodbo s firmo »Combusta« iz Avstrije o dobavi kompletne naprave za plin propan-butan. Dobavni rok vključno z montažo: 15. jan. 1968. Naprava je začela poskusno obratovati 20. januarja letos. Ne spominjam se, da bi bil kateri objekt v našem podjetju zgrajen v tako vnaprej preračunanem in relativno kratkem času. Največ zaslug za to ima vodstvo oddelka za projektiranje in izgradnjo.

Objekt sestavljajo tri enote: iztakališče, skladišče in mešalna postaja. Iztakališče je locirano blizu špedicije. Potrebno je bilo podaljšati betonsko škarpo zahodno od nove topilnice za ca. 50 m kakor tudi normalni železniški tir. Tam so nameščeni priključki za plinsko in tekočo fazo. Tekoči plin dobivamo v vagonških cisternah. S skladiščem plina so povezani prek podzemnih cevovodov. Skladišče je urejeno na nasipu kakšnih 100 m zahodno od kisikarne. Prostor je ograjen in v njem se nahajata dva rezervoarja s kapaciteto po 65 t tekočega plina, dve črpalki in kompresor s potrebno armaturo. Mešalna naprava je postavljena v posebej za to zgrajeno hišico v bližini nove valjarne. Naprava je avtomatična, kar pomeni, da brez strežbe izpara tekoči plin, ga suši, meša z zrakom in reducira na konstantni pritisk. V prostorih se avtomatično drži temperatura 25°C. Mešanica plin-zrak ima konstantno kurilno vrednost, kar kontinuirno ugotavlja kalorimeter ter registrira na trak.

Nekaj tehničnih podatkov: maksimalna storilnost avtomatike za mešanico je 1400 Nm³/h, s tem da je naprava za izparevanje in sušenje plina zgrajena za končno kapaciteto mešanice 3200 Nm³/h; kalorična vrednost mešanice Hs = 6000 Kcal/Nm³; pritisk mešanice 500 mm v. s., maksimalna storilnost ročnega mešalca je 700 Nm³/h.

Ta plin gori sedaj v kontinuirni žarilni peči, v bližnji prihodnosti pa bodo tudi ostale žarilne peči oskrbovane z njim.

Kakšne prednosti ima ta plin pred generatorskim, je bilo v Fužinarju že objavljeno: cenejši, brez katrana, žvepla, prahu, vlage, višja kalorična vrednost, manjši objekti in mnogo manj delovne sile, manj vzdrževanja, manjše možnosti za nezgode.

Mešanica je eksplozivna pri nizkih koncentracijah od 2 do 9 vol. %, zato mešanice odoriziramo, to je dodajamo ji kemikalijo z močnim vonjem. Na ta način jo za-

Nikjer nobene stopinje

Foto: M. Dolinšek

Naša prodaja v novem letu

Ob koncu lanskega leta smo se vprašali, kako bo kaj z naročili v letošnjem letu, ter si odgovorili, da se bo povpraševanje po naših izdelkih verjetno kmalu izboljšalo. Če si sedaj po treh mesecih zastavimo ponovno isto vprašanje, lahko z zadovoljstvom ugotovimo, da se je stanje občutno izboljšalo. Vsi obrati imajo danes naročil za 2—4 mesece, stanje zasedbe pa se iz dneva v dan še izboljšuje. Asortiment naročil sicer še ni povsem zadovoljiv, je pa znatno boljši, kot je bil zadnje mesece preteklega leta, ter se tudi stalno izboljšuje. Danes že predvsem v valjarni, kjer se nam je pred meseci najbolj poslabšal asortiment, ne sprejemajo več naročil za vsako ceno, temveč sicer počasi toda stalno povečujemo obseg naročil za plemenita jekla. Zanimivo je, da se trgovina še vedno vzdržuje od večjih naročil za svojo zalogo, da pa znatno povečujejo svoja naročila proizvodna podjetja, kar nam dokazuje, da so v glavnem potrošila svoje prekomerne zaloge, ter da jim tudi trgovina zaradi svojih zmanjšanih zalog ne more kriti potreb.

Zmanjšanje zalog v trgovini in v industriji pa ni glavni razlog za povečanje naročil. Na povečani obseg naročil je predvsem vplivala spremenjena gospodarska politika in novi predpisi, ki urejujejo uvoz v letošnjem letu. Zvezna skupščina je na svojem zadnjem lanskoletnem zasedanju sprejela »resolucijo o temeljih gospodarske politike v letu 1968«, v kateri predvideva, da bo v letu 1968 mogoče doseči realno povečanje družbenega proizvoda in industrijske proizvodnje za 3—4 % in da bodo izvršene spremembe v blagovnem režimu, ki bodo utrdile doseženo liberalizacijo zunanje trgovine in odpravile tiste pomanjkljivosti, zaradi katerih je v preteklem letu prihajalo do nepotrebnega uvoza. Za uravnoteženje menjave in zaščito domače proizvodnje na načelih, ki jih je postavila reforma, je zvezna skupščina sprejela tudi spremembe in dopolnitve zakona o carinskih tarifih ter predpise o uporabi retencijske kvote.

In kaj so konkretno za naše podjetje prinesli novi zakonski predpisi?

Zakon o dopolnitvah zakona o prometu blaga in storitev s tujino predvideva, da se gospodarske organizacije lahko sporazumejo o pogojih in načinu zunanjetrgovinskega prometa na posameznem področju ali s posameznimi proizvodi in so določbe sporazumno obvezne za vse udeležence v zunanjetrgovinskem prometu na tistem področju oziroma s tistimi proizvodi.

Na temelju tega zakonskega predpisa smo v okviru Združenja jugoslovanskih železarn sklenili dva sporazuma.

Prvi sporazum smo sklenili s svetom za kovinsko in elektroindustrijo zvezne gospodarske zbornice o koordiniranem in organiziranem uvozu naših izdelkov. S temi našimi največjimi kupci smo se dogovorili, da bodo uvozili le one količine jekel, ki jih ne morejo dobiti v domačih železarnah.

Drugi sporazum smo sklenili z zastopniki največjih trgovskih organizacij, ki se bavijo z uvozom jekel. Tudi z njimi smo se sporazumeli, da bomo skupno določali količine in asortiment, ki naj bi se uvozil, s

čimer bomo dosegli, da ne bodo uvažali asortimenta, ki ga lahko proizvedejo domače železarne.

Po zakonu o spremembah in dopolnitvah zakona o carinskih tarifih je povišana carina za plemenita jekla od 12 % na 16 %. Odlok o povišanju carinskih stopenj za uvoz nekaterih proizvodov pa določa, da se določajo za uvoz jekel carinski kontingenti. Kolikor posamezni uvoznik uvozi jeklo, ki ni v carinskem kontingentu, se mu že povečana carina poviša še za 50 %. Ker carinski kontingent za jekla predvideva uvoz samo manjših količin plemenitih jekel v asortimentu, ki ga mi ne proizvajamo, bodo morali eventualni uvozniki plemenitih jekel iz našega proizvodnega programa plačati pri uvozu teh jekel carino v višini $16 + 8 = 24$ %.

Z odlokom o spremembah in dopolnitvah odloka o blagu, katerega uvoz in izvoz sta regulirana, so se menjali režimi uvoza za posamezne izdelke. Za naše proizvode se je menjal režim pri gredicah in žici od LBO (pogojno prost uvoz) na RK (blagovni kontingent), za valjano, kovano, luščeno, brušeno in vlečeno jeklo se ni spremenil, medtem ko se skoraj vsi naši proizvodi 117 panog uvažajo namesto dosedanjega LBO po GDK (globalna devizna kvota).

Novo pri otroškem dodatku

V skladu z določbami splošnega zakona o financiranju nekaterih oblik družbenega varstva otrok (Uradni list SFRJ, št. 23/67) je bil v decembru lani izdan zakon o skupnostih otroškega varstva in o financiranju nekaterih oblik otroškega varstva v SR Sloveniji. Objavljen je bil v Uradnem listu SRS, št. 43/67, uporablja pa se od 1. januarja 1968.

Glede sistema otroškega dodatka, kateremu je ta sestavek v glavnem namenjen, vsebuje novi zakon v primeru z dosedanjimi predpisi o otroškem dodatku nekatere bistvene novosti, ki jih hočemo posredovati našim sodelavcem v temle sestavku.

Omembe vredne so naslednje novosti:

1. Da gre za tuje otroke, ki jih je upravičenec vzel na preživljanje, otroški dodatek tudi v primeru, če so otrokovi roditelji na rednem šolanju, medtem ko je doslej za tuje otroke otroški dodatek šel le v primerih, če so otrokovi roditelji nezmožni za delo ali prestajajo kazen in jim je bila vzeta roditeljska pravica ali pa so zapustili državo oziroma je bilo njihovo bivališče neznano.

2. Odpadle so dosedanje starostne omejitve glede na vrsto šole, ki jo otrok obiskuje (npr. učenci osemletk — do konca koledarskega leta, v katerem dopolnijo 15 let; za dijake srednjih šol in za vajence do konca koledarskega leta, v katerem dopolnijo 19 let itd.). Zdaj gre za otroke, ki se šolajo, otroški dodatek do konca predpisane rednega šolanja, vendar najdelj do dopolnjenega 25. leta starosti, to pa ne glede na vrsto šole, ki jo otrok obiskuje.

Rezultat sprejetih ukrepov bo vsekakor znatno zmanjšani uvoz. Predvidevamo, da se bo samo uvoz jekel v letu 1968 zmanjšal za polovico (od okrog 830.000 ton v letu 1967 na 420.000 ton v letu 1968), pri čemer pa naj bi se uvoz plemenitih jekel iz našega proizvodnega programa zmanjšal še za več oziroma naj bi se skoraj povsem uknil.

Del problemov, ki so lansko leto vplivali na zmanjšano povpraševanje po naših proizvodih, so torej pristojni organi rešili, težji del pa ostane, da ga rešimo doma. Zavedati se moramo, da nas bodo sprejeti zunanjetrgovinski predpisi varovali pred uvozom le v primeru, če bomo tudi mi podvzeli vse mere, da bomo zadovoljili naše kupce tako s kvaliteto kot s ceno in dobavnim rokom za naročeni material. Samo če bomo dosegli to, bomo lahko rekli, da so bili sprejeti ukrepi ekonomsko utemeljeni v duhu gospodarske reforme. Zavedati se moramo namreč, da so minili časi in se ne bodo nikoli več vrnili, ko so kupci prosili za material in niso niti vprašali, pod kakšnimi pogoji jim ga bomo dobavili. Zato bomo lahko le z doslednim izpolnjevanjem pogodbenih obveznosti, z dobro razvitim posluhom za potrebe kupcev in hitrim prilagajanjem naše proizvodnje tržnim razmeram izkoristili prednosti, ki nam jih dajejo novo sprejeti zakonski predpisi pred inozemskimi konkurenti.

Lojze Breznikar

3. Uveden je enoten predhodni rok — 6 mesecev neprekinjene delovne dobe — za vse upravičence, medtem ko so doslej delavci s strokovno kvalifikacijo pridobili pravico do otroškega dodatka z dnem, ko so stopili na delo, ostali delavci pa po 1-letni neprekinjeni zaposlitvi oziroma po 20 mesecih zaposlitve v zadnjih dveh letih. Dosedanja izjema glede spregleda predhodnega roka za matere samohranilke je ostala v veljavi, razširjena pa je še na očete, ki so edini hranilci svojih otrok.

4. Odslej se otroški dodatek izplačuje v vseh primerih od prvega dne naslednjega meseca, v katerem je pravica do dodatka nastala, pa do konca meseca, v katerem je pravica do dodatka prenehala, medtem ko se je po dosedanjih predpisih mesečno plačanim delavcem dodatek izplačeval tako, kot je določeno s tem zakonom, urno plačanim delavcem pa od dneva, ko je pravica do dodatka prenehala.

5. Znatna novost je s tem zakonom uvedena glede cenzusa dohodkov upravičenčevega gospodinjstva, od katerih je odvisna pravica do otroškega dodatka.

Z zveznim zakonom o dopolnitvi zakona o otroškem dodatku, ki je bil izdan konec leta 1966, so bile republike dolžne določiti cenzus tudi za dohodke, ki jih upravičenčevo gospodinjstvo dosega iz delovnega razmerja. SR Slovenija je tedaj z zakonom o višini dohodkov gospodinjstva za določitev pravice do otroškega dodatka (Uradni list SRS, št. 6/67), ki se je uporabljal od 1. marca 1967 dalje, določila višino dohodkov gospodinjstva iz delovnega razmerja, ki izključuje pravico do otroškega dodatka,

na 500 N din, če gospodinjstvo nima dohodkov iz kmetijstva in od samostojne dejavnosti ali drugih prispevkov in davkom zavezanih dohodkov, in na 400 N din na člana gospodinjstva mesečno, če gospodinjstvo ima poleg dohodkov še druge dohodke. Glede teh drugih dohodkov samih pa so ostali v veljavi cenzusi, določeni v 35. členu Uredbe o otroškem dodatku. S tem zakonom so na novo določeni cenzusi tudi za dohodke iz kmetijske dejavnosti (100 N din katastrskega dohodka na člana gospodinjstva letno) in za dohodke od samostojnega opravljanja obrtnih in drugih gospodarskih dejavnosti in intelektualnih storitev (100 N din na člana gospodinjstva mesečno), medtem ko je cenzus za dohodke iz delovnega razmerja sedaj določen na 550 N din na člana gospodinjstva mesečno. Kadar upravičenčevo gospodinjstvo ima dohodke iz več osnov, pa dohodek po posamezni osnovi ne presega določenega cenzusa in ne izključuje pravice do otroškega dodatka že sam na sebi, se ugotavlja cenzus skupnih dohodkov s pomočjo količnikov tako, da se dohodek iz delovnega razmerja deli s 5,5, dohodki po drugih dveh cenzusnih oblikah pa z 1.

Pravica do dodatka je podana, če zbir količnikov, ki odpada na člana gospodinjstva, ne presega 100.

Npr.:

a) Upravičenec je za leto 1967 imel 18.000 N din osebne dohodka iz delovnega razmerja in 200 N din katastrskega dohodka iz kmetijstva. Gospodinjstvo šteje 4 člane. Na člana odpade 4500 N din letno oziroma 375 N din mesečno osebne dohodka iz delovnega razmerja in 50 N din letno katastrskega dohodka. Povprečni mesečni osebni dohodek iz delovnega razmerja v znesku 375 N din na člana gospodinjstva, deljen s 5,5, da 68, katastrski dohodek v znesku 50 N din, deljen z 1, pa da 50 N din. Vsota dobljenih izidov (količnikov) znaša 118 N din in torej presega 100 N din, zato v tem primeru pravica do otroškega dodatka ne gre.

b) Upravičenec je za leto 1967 imel 12.000 N din iz delovnega razmerja, njegova žena pa 3800 N din dohodka od šiviljske obrti. Gospodinjstvo šteje 5 članov. Količnik osebne dohodka iz delovnega razmerja na člana gospodinjstva znaša 36,3, količnik dohodka od obrti pa 63,3. Vsota količnikov znaša 99,6 in torej ne presega 100, zato v tem primeru pravica do otroškega dodatka gre.

c) Upravičenec je za leto 1967 imel 9600 N din dohodka iz delovnega razmerja, 6000 N din dohodkov iz postranske poklicne dejavnosti in 150 N din osebne dohodka iz kmetijske dejavnosti. Gospodinjstvo šteje 6 članov. Količnik dohodka iz delovnega razmerja, v katerega je všteti tudi dohodek iz postranske poklicne dejavnosti, znaša 39 na člana gospodinjstva, količnik dohodka iz kmetijske dejavnosti pa 25. Vsota količnikov znaša 64, in torej ne presega 100.

6. Novost je tudi v tem, da bo cenzus dohodkov določala skupščina SR Slovenije vsako leto sproti, cenzusi, ki so navedeni v tem sestavku, pa veljajo le za leto 1968.

7. Med letom nastale spremembe v višini osebne dohodka članov gospodinjstva se ne upoštevajo, medtem ko se je po zakonu o višini dohodkov gospodinjstva za

določitev pravice do otroškega dodatka v primeru, če se osebni dohodki gospodinjstva v tekočem letu bistveno spremenijo, o pravici do otroškega dodatka lahko ponovno odločalo na osnovi dohodka tekočega leta, vendar najmanj na podlagi povprečja 3 mesecev. Po novem zakonu je tedaj osebni dohodek iz delovnega razmerja, dosežen za predhodno leto, odločilen za presojo o upravičenosti do otroškega dodatka za vse tekoče leto, dohodek iz delovnega razmerja, dosežen za tekoče leto, pa bo odločilen za presojo o upravičenosti do otroškega dodatka za naslednje leto. Ostale v tekočem letu nastale spremembe v celotnih dohodkih upravičenčevega gospodinjstva, kot so: pridobitev ali odtujitev nepremičnine, preselitev na posestvo ali odselitev s posestva sorodnika, pričetek ali prenehanje samostojnega opravljanja obrtnih ali drugih gospodarskih dejavnosti ter intelektualnih storitev, sklenitev ali razveze zakonske zveze in smrt upravičenca ali člana njegovega gospodinjstva itd., se vse upoštevajo od 1. dne naslednjega meseca po nastali spremembi, medtem ko so po uredbi o otroškem dodatku veljali za upoštevanje zadevnih sprememb različni roki.

8. Organi, ki odločajo o pravici do otroškega dodatka na I. stopnji, bodo vsako leto na novo preverjali upravičenost do dodatka na podlagi dokazil upravičenčevega gospodinjstva, doseženih za preteklo leto, to pa za čas od 1. aprila dalje, ker pač takoj v začetku leta ni še na uporabo podatkov o višini dohodkov gospodinjstva za predhodno leto. Kot je že iz dosedanjega teksta razvidno, se po tem zakonu upravičenost do otroškega dodatka presoja po dohodkih gospodinjstva, doseženega za predhodno leto, po zakonu o višini dohodka gospodinjstva itd. pa je bil odločilen dohodek, ki ga je gospodinjstvo doseglo v predhodnem letu, ne glede na to, na kateri čas se je dohodek nanašal.

9. Nov je kriterij za ugotavljanje, kdaj se šteje, da upravičenec ali člani njegovega gospodinjstva žive v tako imenovanem skupnem gospodinjstvu s sorodnikom-lastnikom posestva. Doslej se je to ugotavljalo od primera do primera, pri tem pa so

imeli organi, ki so odločali o zahtevku, veliko težav, ker pogosto niti z zasliševanjem prič ali ogledom na kraju samem niso mogli ugotoviti materialne resnice. Glavni dokaz za obstoj skupnega gospodinjstva je bila doslej okolnost, da upravičenec ali člani njegovega gospodinjstva sodelujejo pri obdelovanju posestva in so zato deležni pridelkov s posestva, kar pa je bilo, kot rečeno, težko ugotovljivo. Po novem zakonu je kriterij za obstoj ali neobstoj tako imenovanega skupnega gospodinjstva velikost posestva oziroma višina katastrskega dohodka in števila ljudi, ki žive na tem posestvu. Predpostavlja se namreč, da imajo od posestva, katerega dohodek presega določeno višino, koristi vsi, ki na posestvu žive in so zakoniti dediči po lastniku. Znesek katastrskega dohodka, ki odpade na upravičenčevo gospodinjstvo, se odslej ugotavlja tako, da se celotni katastrski dohodek deli po enakih delih na vse osebe, ki žive na posestvu in so zakoniti dediči po lastniku v ravni vrsti ali imajo na posestvu izgovorjen preužitek.

10. Znesek otroškega dodatka je odslej enak za vse otroke ne glede na število otrok v upravičenčevi družini, za katere mu gre dodatek.

Višino dodatka bo odslej odločala za vsako leto sproti skupščina SR Slovenije, za leto 1968 pa je višina dodatka določena 50 N din mesečno za enega otroka.

S tem so omenjene bistvene novosti, ki jih prinašajo novi predpisi o otroškem dodatku za orientacijo našim sodelavcem.

K. F.

Ameriška reklama

Neko pogrebno podjetje je v časopisih objavilo tale oglas: Zakaj se tako krčevito oklepate življenja, ko vam za borih 250 dolarjev pripravimo bleščeč pogreb!

Opozorilo za može

Pameten mož nikdar ne pozabi na rojstni dan svoje žene, pozabi pa vedno, za kateri rojstni dan gre!

Kmalu bomo gnojili

Foto: Broman

Z zasedanj delavskega sveta

Prejšnji mesec sta bili dve zasedanji delavskega sveta podjetja. Na prvem zasedanju je delavski svet obravnaval inventuro in inventurne razlike za leto 1967 za počitniški dom v Portorožu in železarno Ravne, na drugem zasedanju pa zaključni račun za lansko leto za naš počitniški dom Portorož in matično podjetje. Na tem zasedanju pa je bila razprava še o predlogu dopolnitev pravilnika o delitvi OD.

DSP se je najprej seznanil z rezultati inventure počitniškega doma. Inventuro je opravila posebna komisija, ki je v svojem poročilu navedla, da pri popisu ni imela posebnih težav, in da je bil popis opravljen v času, ki je bil določen. Za počitniški dom v Portorožu je mogoče značilno, da uporablja osnovna sredstva skupne porabe, ki so last naše železarne, počitniškega doma in sindikalne podružnice. Knjigovodstvo je za počitniški dom v Portorožu tako kot prejšnja leta tudi za lansko leto vodil knjigovodski servis v Piranu. Ob popisu so pri drobnem inventarju bili ugotovljeni viški v znesku 59,19 N din, manki pa v višini 516,64 N din. Viški so po ugotovitvi komisije nastali zaradi tega, ker so se iz iztrošenih predmetov napravili novi, manki pa so posledica loma med sezono.

Povedano je bilo, da je o inventuri razpravljal že tudi upravni odbor, in da na njen rezultat ni imel posebnih pripomb, menil pa je, da bi moral upravnik počitniškega doma o drobnem inventarju in njegovem manku voditi več evidence.

Za inventuro naše železarne je bilo povedano, da je centralna komisija za inventuro, ki jo je imenoval upravni odbor, pripravila inventurni elaborat, ki ga zahtevajo zakonski predpisi. Komisija je na podlagi pooblastila upravnega odbora izdelala interna službena navodila za popis osnovnih sredstev in opravila vse ostale potrebne predpriprave za nemoten popis sredstev in njihovih virov, s katerimi je naša železarna razpolagala na dan 31. 12. 1967. Pri izvedbi inventure je sodelovalo 117 popisnih komisij s 511 popisnimi udeleženci. Inventura je v glavnem potekala v redu in brez posebnih težav. Še vedno pa so bile ugotovljene pomanjkljivosti, ki kljub temu, da se na njih stalno opozarja, niso odpravljene. Nekateri obrati ne posevečajo potrebne pozornosti evidenčnim številkam osnovnih sredstev ter odpadnih in dotrajanih ne nadomeščajo z novimi. Nered je bil ugotovljen tudi ob popisu poslovnega inventarja, ki se nahaja po pisarnah. Če bi bili, je bilo rečeno v poročilu, inventarni listi, ki so v vsaki pisarni, vodeni tekoče, kar ni primer, bi lahko bila inventura poslovnega inventarja opravljena hitreje in brez težav. Zato bo ena od osnovnih nalog našega komunalnega oddelka v letošnjem letu, da uredi opuščeno evidenco poslovnega inventarja in sproti beleži nastale spremembe. Člani centralne komisije za inventuro so v času popisa opravili več nadkontrol in se prepričali, da je bila inventura v redu opravljena. Popis zalog gotove robe je bil letos precej obsežen, posebno ker so obrati zadnje dni v letu forsirano dobavljali izdelke v špedicijo. Razen tega so nekateri obrati zaradi pomanjkanja naročil delali izdelke tudi na zalogo. Ob po-

pisu je bilo v zalogi še precej izdelkov, ki bi bili sicer lahko odpremljeni naročnikom, če bi bili pravočasno dostavljeni v špedicijo. Največ neodpremljenega materiala je namenjenega izvozu.

Po izvršenem popisu je ob primerjavi s knjižnim stanjem bil pri osnovnih sredstvih ugotovljen višek v znesku 437.885 N din. Višek je bil ugotovljen pri gospodarskih stavbah, strojih, napravah in instalacijah, orodju, transportnih sredstvih ter obratnem in poslovnem inventarju. Največji višek je bil ugotovljen pri napravah in instalacijah ter transportnih sredstvih. Tudi pri osnovnih sredstvih skupne porabe je bil ugotovljen višek v znesku 5800 N din, nanaša pa se na obratni in poslovni inventar. Pri ostalih popisih, razen pri polproizvodih in nedokončani proizvodnji, razlike niso bile ugotovljene. Na območju SFRJ smo ob koncu lanskega leta imeli šest spornih in dvomljivih terjatev v znesku 126.073,19 N din. Terjatve se nanašajo na reklamacije in stroške sodnega postopka. Tudi na področju zunanje trgovine smo lani imeli sporne, neizterljive ali zastarane terjatve v znesku 15.329,57 N din, nanašajo pa se na svoječasno dobavljene grafitne elektrode in ferofosfor. Pri popisu materiala razreda 3 v 4. turnusu so bili ugotovljeni viški v znesku 158.285,80 N din, manki pa v višini 5432,44 N din. Največji razliki med knjižnim in popisnim stanjem sta ugotovljeni pri drobnem inventarju in avtogumih v uporabi. Drobn inventar smo z razliko od dosedanje prakse po nalogu organov službe družbenega knjigovodstva kljub temu, da smo ga v celoti odpisali na stroške ob izdaji iz skladišča, morali ponovno aktivirati. Isti primer je bil prav tako z avtogumami v uporabi. Razlike pri ostalem materialu razreda 3 pa so največ posledica zamenjav med blagovnimi številkami. Pri zalogah nedokončane proizvodnje in polproizvodov so bili ugotovljeni viški v znesku 9.173.047,22 N din, manki pa v višini 12.139.086,87 N din. Centralna komisija za inventuro je preizkusila vzroke vseh ugotovljenih viškov in mankov in prišla do zaključka, da so razlike objektivne narave, zato je predlagala ustrezna knjiženja.

Čeprav je inventura v glavnem potekala nemoteno in brez večjih težav, pa so še kljub temu bile ugotovljene pomanjkljivosti, katerih posledice so večje ali manjše inventurne razlike. Vzroki za to so po ugotovitvah komisije v glavnem naslednji:

— dogaja se, da prvotno v proizvodnem izkazu prikazana proizvodnja ne pride v skladišče gotovih izdelkov, ker je med predelavo bil ugotovljen izmeček ali pa se je zaradi neustrezne kvalitete porabila za ostale podrejene namene, o čemer pa blagovno knjigovodstvo ni bilo obveščeno;

— kljub kontroli inventure v prvi fazi popisa se še vedno dogodi, da se pojavi določena količina nepopisanih proizvodov. So primeri, da material ob inventuri ni bil popisan, januarja pa je bil celo odpremljen naročniku. Ta material se naslednje leto sicer pokaže kot višek, vendar je bil ob inventuri prikazan kot manko;

— tehtanje proizvodov je še vedno osnovni problem, zaradi katerega prihaja do razlike v teži med popisnim in knjižnim sta-

njem. Med letom se proizvodi obračunavajo po obračunskih težah, ki pa se v vseh primerih ne ujemajo z dejanskimi težami. Problem zase je pravilno prikazovanje odpadka in izmečka, ki se večinoma ne tehtata.

Člani delavskega sveta so se v razpravi največ zadržali na ugotovljenem rezultatu in razlikah nedokončane proizvodnje in polproizvodov. Primerjava zalog gotovih izdelkov z ugotovljeno nedokončano proizvodnjo kaže, če bi oba zneska medsebojno primerjali, da znaša poprečna cena gotovih izdelkov v zalogi 523 S din/kg, pri nedokončani proizvodnji pa celo okrog 4000 S din/kg, kar je nelogično in nerazumljivo. Nekateri so menili, da količina nedokončane proizvodnje ni posebno velika, finančno pa predstavlja precejšen znesek. Postavili so zato vprašanje, če razlika ne nastaja zaradi izvoza, pri katerem dosegamo znatno nižjo prodajno ceno kot na domačem tržišču oziroma so želeli pojasniti, kje se v podjetju pojavi razlika med našimi internimi planskimi cenami in ceno izdelkov, doseženo na tujem tržišču. Na zastavljeno vprašanje je bilo povedano, da je ta pripomba bila podana že na seji upravnega odbora. Vrednost nedokončane proizvodnje je ugotovljena na podlagi vseh ugotovljenih viškov in mankov, zato znesek proti količini ni povsod enak in zato obe postavki medsebojno nista primerljivi. Rečeno je bilo, da nastajajo razlike zaradi nereda, ki vlada pri zajemanju osnovnih podatkov v podjetju, in dejstva, da se sproti mesečno ne razišče zadeve. Osnovne vzroke za tako ugotovitev je navedla že komisija v poročilu. Zato bi bilo prav, da bi vzporedno z vzroki ugotovljenih razlik morali obravnavati tudi naš sistem zajemanja osnovnih podatkov.

Največje razlike se pojavljajo zaradi zamenjave kvalitete materialov. Razlike zato ne nastopajo samo v kvaliteti in količini, temveč tudi v ceni. Letošnji negativni saldo razlik je sorazmerno visok in bremeni naš dohodek, ustvarjen v lanskem letu, zato nam seveda ne more biti vseeno, kako imamo urejeno poslovanje na tem področju.

Izven predloženega dnevnega reda je bil delavskemu svetu predložen v razpravo še predlog za razširitev števila podpisnih pooblaščenec. V utemeljitvi je bilo rečeno, da je bilo treba v skladu z novo organizacijsko shemo in z namenom, da se v poslovanju prodajne službe doseže večja operativnost in ekspeditivnost, za področje komercialnega sektorja razširiti število podpisnih pooblaščenec. Ob zaključku pa je bil delavski svet seznanjen še s problematiko, ki je nastala na področju oskrbe železarne s stari železom.

Po obravnavi inventurnega elaborata in razpravi je delavski svet sklenil:

— Potrdi se poročilo o organizaciji, poteku in rezultatu inventure v našem počitniškem domu v Portorožu in odobri:

1. da se ugotovljeni viški pri drobnem inventarju v znesku 59,19 N din preknjižijo v dobro drugim dohodkom;

2. da se manki pri drobnem inventarju v znesku 516,64 N din preknjižijo na izredne stroške.

— Potrdi se poročilo o organizaciji, poteku in rezultatu inventurnih sredstev in virov teh sredstev za železarno Ravne na dan 31. 12. 1967 in dovoli:

1. knjiženje ugotovljenih viškov osnovnih sredstev gospodarskega značaja v višini 437.885 N din v dobro skladom;

2. knjiženje ugotovljenih viškov osnovnih sredstev skupne porabe v višini 5800 N din v dobro skladom;

3. v breme izrednim stroškom se odpišejo neizterljive terjatve na področju SFRJ, in sicer:

a) Bratstvo Novi Travnik v znesku 4146,37 N din, ki se nanaša na stroške izgubljenega spornega postopka;

b) Famos Sarajevo v znesku 24,56 N din, ki predstavlja mandatne stroške za del priznane reklamacije;

4. v breme izrednih stroškov se odpišejo neizterljive terjatve s področja zunanje trgovine, in sicer:

a) Sojuspromexport Moskva v znesku 112,51 SSSR \$ oziroma 843,82 N din, ki je po sprejemu odškodnine od zavarovalnice ostal neizterljiv;

b) Promsiryoiimport Moskva v znesku 212,50 SSSR \$ oziroma 1593,75 N din, ki predstavlja s pogodbo določeni kalo in je zato neizterljiv;

5. knjiženje inventurnih viškov pri zalogah surovin materiala in drobnega inventarja razreda 3 iz 4. turnusa v znesku 158.285,80 N din v breme izrednim stroškom;

6. knjiženje inventurnih mankov pri zalogah surovin, materiala in drobnega inventarja razreda 3 v 4. turnusu v znesku 5432,44 N din v breme izrednim stroškom;

7. knjiženje inventurnih viškov pri zalogah nedovršene proizvodnje in polproizvodov v znesku 9.173.047,22 N din v dobro drugim dohodkom;

8. knjiženje inventurnih mankov pri zalogah nedovršene proizvodnje in polproizvodov v znesku 12.139.086,87 N din v breme izrednim stroškom.

— Tov. Božo Cimerman, dipl. inž. met., se pooblašča za podpisovanje firme železarne Ravne za vse akte in posle prodaje na domačem in inozemskem tržišču v odsotnosti direktorja in komercialnega direktorja z istimi pooblastili, kot jih ima komercialni direktor na tem področju.

Poleg pooblastila iz 1. točke tega sklepa se imenovanega pooblašča še za podpisovanje vseh poslov izvoza s sopodpisom, kadar sta potrebna dva podpisa.

Pri zaključnem poročilu za lansko leto je bil najprej predmet razprave zaključni račun počitniškega doma v Portorožu. Povedano je bilo, da je lani v našem počitniškem domu letovalo 180 aktivnih članov delovne skupnosti, 235 njihovih družinskih članov, 10 upokojencev, naših bivših delavcev, in 49 tujih gostov. Na stroške sredstev za zdravstveno preventivo je bilo v počitniškem domu brezplačno 71 članov naše delovne skupnosti. Stroški njihovega letovanja so znašali 15.712 N din. Lani je počitniški dom imel za 282.185,28 N din prometa, kateremu se je dodala še razlika med neplačano realizacijo iz lanskega leta in drugi dohodki, tako da je znašal celoten dohodek 283.299,74 N din. Stroški poslovanja so v istem obdobju znašali 229.704,35 N din. Razlika med celotnim dohodkom in poslovnimi stroški znaša 53.595,39 N din in predstavlja dohodek. Iz dohodka so bili pokriti izplačani OD, preračunani na plačano realizacijo v višini 50.828,78 N din,

tako da znaša ostanek dohodka 2.766,61 N din, za katerega je bilo predlagano, da se prenese v neobvezen rezervni sklad doma. Poleg ugotovljenega finančnega rezultata je bil delavski svet seznanjen še s predlogom, da bi zaradi enotne evidence in spremljanja spremembe na osnovnih sredstvih, zlasti pa zaradi tekočega obračuna amortizacije in obresti od poslovnega sklada iz naše železarne na počitniški dom prenesli osnovna sredstva doma, ki jih sedaj vodimo v naših poslovnih knjigah. Vrednost teh osnovnih sredstev znaša 451.153,68 N din.

Po sprejetju zaključnega računa za počitniški dom je bil DS nato seznanjen z rezultati zaključnega računa za matično podjetje za lansko leto. Zaradi sorazmerno slabega zaključka našega poslovanja v lanskem letu je v današnji številki Informativnega fužinarja posebej obravnavan doseženi finančni rezultat v vzroki, ki so vplivali na poslovanje, in problematika izvoza naših izdelkov. Razen teh podatkov in ugotovitev poročilo navaja še ostale podatke našega poslovanja. Rečeno je bilo, da smo v začetku lanskega leta imeli zaposlenih 3255, ob koncu pa se je število zaposlenih zmanjšalo za 0,16 odst. Iz raznih vzrokov je bilo lani povprečno odsotnih z dela 11,66 odst. Največ je bilo odsotnosti zaradi letnega dopusta in boleznih do 30 in nad 30 dni. Zaradi kršitev delovnih dolžnosti je bilo lani izrečenih 80 vzgojnih ukrepov, v 4 primerih pa je DS odločil o izključitvi iz železarne. Na področju varnosti pri delu smo lani ponovno beležili napredek. Delovnih nezgod je bilo registriranih 145, kar predstavlja 4,56 odst. od celotnega števila zaposlenih. V številu nezgod pa je vključenih tudi 19 nezgod, ki so se pripetile na poti na delo ali na povratku z dela domov. Brez tega števila nezgod se je v železarni poškodovalo 126 delavcev ali 3,94 odstotka. Zaradi delovnih nezgod smo lani izgubili 3958 delovnih dni ali na eno nezgodo 27,2 dne. Število izgubljenih

dni kaže, da narava nezgod ni bila lahka. Za potrebe zaposlenih smo lani odkupili 40 stanovanj, ki so bila do konca leta vsa vseljiva. Razen teh smo pridobili še 8 stanovanj, ki so jih izpraznili zaposleni ob preselitvi v lastne stanovanjske hiše. Kljub temu pa sta v podjetju še vedno ostali nerešeni 302 prošnji za družinska stanovanja. Toplih obrokov je bilo lani izdanih 186.920. Čeprav se čuti rahlo naraščanje uporabnikov toplega obroka, pa število še ni doseglo števila obrokov v prejšnjih letih. Na račun toplega obroka in hladnih malic smo lani prispevali 190.587,41 N din. Razen toplega obroka se v podjetju delijo užitne zaščitne pijače, katerih stroški so lani znašali 154.000 N din.

Izostankov zaradi boleznih in porodnic smo lani imeli 3,73 odst. ali za 0,40 odst. manj kot v prejšnjem letu. Zaradi boleznih, nesreče pri delu, strežbe družinskih članov, poroda in skrajšanega delovnega časa smo lani izgubili 37.432 delovnih dni. Zaradi kršitve bolniškega reda je bila v 57 primerih izdana odločba o ustavitvi nadomestila OD, dva primera pa sta bila zaradi ponavljajočih se kršitev bolniškega reda predana v obravnavo komisiji za ugotavljanje kršitev delovnih dolžnosti in izrekanje ukrepov. Poročilo nato obravnava problematiko proizvodnih obratov in vzroke, zaradi katerih niso bili doseženi boljši proizvodni rezultati, nadaljuje pa s težavami, ki smo jih imeli na področju prodaje in plasmaja izdelkov na domačem tržišču. Poleg spremenjenih pogojev tudi veletrgovina v nastali situaciji ni odigrala svoje vloge, pa tudi sami smo našo notranjo organizacijo prepočasili prilagojevali spremenjenim zahtevam tržišča. Prepočasni smo vzpostavljali tesnejše stike z odjemalci in prilagajali proizvodnjo njihovim potrebam, premalo pa smo bili tudi dosledni pri izpolnjevanju pogodbenih obveznosti. Vse preveč je še bilo nepravčasnih, nekompletnih in nekvalitetnih dobav. Ker je finančni rezultat v primerjavi s prejšnjimi

Peca

Foto: M. Dolinšek

leti precej neugoden, bomo morali, je bilo rečeno, za pokritje naših obveznosti, ker sredstva iz poslovanja lanskega leta ne bodo dovolj, predvsem za vročitev izkoristiti razpoložljivi del amortizacije. Tudi pri izterjevanju dolžnikov bomo morali biti doslednejši, kot smo bili doslej, če želimo, da bomo s sredstvi, ki jih bomo imeli na razpolago, pokrivali naše obveznosti. Ob zaključku in analizi poročila, ki ga je DS sprejel kot sklep, je rečeno, da je iz materiala zaključnega računa razvidno, da je naša železarna v lanskem letu preživela svoje najtežje obdobje po osvoboditvi. Medtem ko smo prej iz leta v leto povečevali obseg poslovanja — malenkostno nazadovanje je bilo zabeleženo le leta 1962, je bil lani v vseh proizvodnih in poslovnih pokazateljih zabeležen znaten padec. Osnovni vzroki za tako gibanje so predvsem:

- stagnacija potrošnje izdelkov črne metalurgije in s tem tudi železarne Ravne na jugoslovanskem tržišču,
- preširoko zasnovanje liberalizacije zunanjetrgovinskega poslovanja, ki je z nizko zaščito posebno prizadela železarne,
- sprejemanje neugodnih naročil tako po obsegu, kvaliteti in ceni in obsežna preusmeritev plasmaja na zunanja tržišča.

Delovna skupnost se ni mogla v tako kratkem času prilagoditi novim, znatno težjim pogojem poslovanja, zato je le delno uspela in je redka med železarnami zaključila to leto brez poslovne izgube. Le hitri iznajdljivosti preusmeritve na zunanja tržišča se moramo zahvaliti, da so skoraj skozi vse leto bili vsi obrati angažirani z naročili. Delovna poslovna politika, ki so jo samoupravni organi z upravnim vodstvom v preteklem letu vodili, je bila osnovana na principih premostitve težkega obdobja in s sprejemanjem vseh, tudi neugodnih naročil, zadrževati zaposlitev in krepiti delovno sposobnost zaposlenih. S tako politiko smo se izognili znižanju števila zaposlenih, ob presodni delitvi in znižanih povprečnih OD pa zadržali tudi akumulativnost podjetja. Kot plod preteklega leta se zato lahko smatra ojačitev delovne sposobnosti, kar nam dokazuje osvojitve proizvodov in tehnološkega postopka za zahtevne kupce in izoblikovanje ugleda na inozemskih tržiščih. Leto 1967 lahko smatramo za leto večjih naložb na področju tehnologije in pridobivanja delovnih izkušenj, ki pa so znatno znižale presežek dohodka.

Akumulativnost železarne je v primerjavi s predhodnim letom lani občutno padla. Poleg objektivnih razlogov so pri tem delovali tudi subjektivni vzroki, ki so bili predvsem prisotni v nezadostno razviti skrbnosti za zniževanje proizvodno poslovnih stroškov. Navajeni od prej so zaposleni še vedno preveč živeli v času visoke konjunktore in visokih sredstev v skladih. Preusmeritev miselnosti pa je težavna tudi zaradi tega, ker je le del gospodarske dejavnosti moral sprejeti tako težka bremena gospodarske reforme, medtem ko drugim, predvsem tistim v negospodarskih dejavnostih, ne glede na gospodarnost in produktivnost OD iz leta v leto rastejo. Na podlagi izkušenj, predvsem pa težav finančnega položaja na koncu leta 1967 bo morala delovna skupnost železarne v no-

vem poslovnem letu 1968 izboljšati gospodarnost, znižati notranjo potrošnjo na normative konkurentov, povečati prodajo na domačem tržišču, pri izvozu pa stremeti po povečanju deleža končnih izdelkov, ki imajo vloženo znatno večjo količino živega dela. Izkušnje iz leta 1967 morajo biti pri tem osnovno vodilo.

V razpravi je bil delavski svet seznanjen s potekom proizvodnje v prvih dveh mesecih letos in z zasedenostjo z naročili. Rečeno je bilo, da smo v valjarni na ozkih grlih proizvodnje zaradi prezasedenosti z naročili pričeli uvajati četrto izmeno in da sta kovačnica ter livarna zasedeni za približno dva meseca. Najslabše je sedaj zasedena mehanska obdelovalnica, katere izpad najbolj občutno vpliva na višino realizacije. Zaradi izpada realizacije mehanske obdelovalnice je tudi dosežena povprečna prodajna cena nizka in realizacija v višini 20 milijonov mesečno ne bo dosežena, če proizvodnja ne bo znašala mesečno najmanj 6000 ton. Člani DSP so v razpravi želeli pojasnilo na primerjavo povprečnih in izplačanih OD leta 1966 in 1967. Ugotovljeno je bilo, da iz primerjave tabelarnih pregledov izplačanih OD v teh dveh letih ni bistvenih odstopanj, da pa so verjetno nekoliko objektivno porasla izplačila na račun premij. Po mnenju diskutantov naš premijski sistem za sedanje razmere ne ustreza, zato bi mogoče bilo dopolniti in postaviti realnejše kriterije. Nekateri so kritizirali tudi premajhno prisotnost na zasedanju vodij obratov. Zaradi važnosti obravnave zaključnega računa in ugotovljenih rezultatov poslovanja teh vzrokov, ki so vplivali na nazadovanje proizvodnje, so bili na zasedanje povabljeni tudi obratovodje. V razpravi je bilo poudarjeno, da rešitev za večjo produktivnost ni samo v prizadevnejšem delu zaposlenih na delovnih mestih, temveč predvsem v boljši organizaciji dela. Razpravo o premijskih kriterijih, predvsem o kriteriju za izvoz, so načeli v razpravi tudi ostali diskutanti. Na v razpravi postavljeno vprašanje je bilo pojasnjeno, da sta v primerjavi izplačanih OD leta 1966 in 1967 prikazana dva podatka. Prvi podatek se nanaša na dosežene OD v letu 1967, ki so bili izplačani na račun dosežene realizacije, drugi podatek pa se nanaša na dejansko izplačane OD lanske leto. V tem primeru je upoštevano tudi izplačilo 1. aprila lani, ki smo ga sprejeli zaposleni na račun ostanka iz leta 1966. Zaradi nizke udeležbe na zasedanju vodij obratov je bilo rečeno, da ni prav, da se vabilu niso odzvali, da pa bo za ves vodstveni kader v bližnji bodočnosti treba sklicati sestanek, na katerem se bo prav tako obravnaval poslovni uspeh lanskega leta in ukrepi, ki jih bo treba storiti za izboljšanje poslovanja. Tudi za pripombe na račun premij, predvsem na kriterij izvoza, je bilo rečeno, da so povsem upravičene, in da smo prišli v čas, ko ni več nujno, da se premija za izvoz obravnava ločeno od ostale proizvodnje obrata. Za količinski obseg izvoza je bilo pojasnjeno, da bo v prvih mesecih letos še nekoliko višji, ker imamo še neizpolnjene obveznosti po pogodbah iz lanskega leta, da pa nam bo še tudi nadalje potreben predvsem na konvertibilno področje, zato da bomo dobili za nakup surovin in ostalega reprodukcijskega materiala po-

trebna devizna sredstva. Lani smo pri izvozu prvič dosegli znesek, ki smo ga potrebovali za nakup za proizvodnjo potrebne materiala. Po izračunih, ki so bili že delno delani, bi izvoz lahko obsegal največ 20 odst. naše proizvodnje, vendar bi morala ta količina biti usklajena z našo vsakomesečno proizvodnjo. Poleg tega, da nam je določena količina izvoza potrebna zaradi zagotovitve deviznih sredstev, nam je izvoz potreben tudi za zadržanje naše delovne kondicije in poslovne sposobnosti. Po obravnavi zaključnega računa je bil DS seznanjen še s predlogom komisije za otvorenitev novih delovnih mest, spremembo premijskega pravilnika in kodeksa del. Obravnava pa je opozorila na pomanjkljivosti našega pravilnika o delitvi OD, predvsem tistega dela, ki se nanaša na pripravnike. Problem OD pripravnikov v naši železarni obstaja, obstaja pa po ugotovitvah diskutantov največ zaradi nizko dosežene realizacije in s tem v zvezi nizke vrednosti obračunske enote. DS je bil tudi seznanjen, da je izšel predpis o obvezni zaposlitvi pripravnikov v delovnih organizacijah, da je predlog pravilnika o zaposlitvi pripravnikov že pripravljen ter po razpravi v delovni skupnosti predvidoma meseca aprila letos predložen v potrditev DSP.

Po obravnavi materiala, ki je bil predmet dnevnega reda zasedanja, je DS sprejel naslednje sklepe:

1. potrdi se zaključni račun počitniškega doma Portorož za leto 1967 in odobri, da se ostanek dohodka v znesku 2.766,61 N din prenese v neobvezni rezervni sklad doma;

2. odobri se prenos osnovnih sredstev počitniškega doma, ki so bila vodena v naših poslovnih knjigah, iz naše železarne na počitniški dom, katerih nabavna vrednost znaša 609.717,74 N din popravek vrednosti 158.564,06 N din sedanja vrednost 451.153,68 N din

3. potrdi se poročilo o poslovanju železarne v letu 1967 vključno z zaključki za izboljšanje poslovanja ter ugotovljenim finančnim rezultatom;

4. odobri se, da se ugotovljeni ostanek po zaključnem računu v višini 3.763.141,01 N din prenese v sklad skupne porabe,

5. odobrijo se dopolnitve pravilnika o delitvi OD, premijskega pravilnika in kodeksa del, nanašajoče se na delovna mesta PD kovačnice, spremembo skupine administrativnih del in kodeksa del v energetskih obratih, navedene v zapisniku.

-et

HUMOR

Ni pomagalo

Miličnik: »Tako dol s kolesa in ga peljite poleg sebe! Mar ne vidite, da vam luč ne gori?«

Kolesar: »To sem že storil, pa luč kljub temu ni hotela goreti.«

Dokaz

— Žena, oslepel sem!
 — Po čem pa to sklepaš?
 — Včeraj sem še videl v svoji denarnici dvajset tisočakov, danes pa jih ne vidim več.

Problemi zaposlovanja delovnih invalidov

Na eni izmed prihodnjih sej bo delavski svet obravnaval predlog delovnih mest, na katera se lahko razporedijo delovni invalidi in za delo manj zmožni delavci. Predlog bo sprejet kot dodatek k pravilniku o medsebojnih delovnih razmerjih in bomo z njim poskušali pravno urediti zaposlovanje delovnih invalidov, hkrati pa uskladiti oziroma dopolniti naše avtonomne predpise z določbami temeljnega zakona o invalidskem zavarovanju.

Bistvo predloga je v tem, da bi se nekatera delovna mesta določila za zaposlovanje delovnih invalidov in bi se nanje v bodoče razporejali le delovni invalidi, zdravi delavci pa le v primeru, če ne bi bilo potrebe po razporeditvi delovnega invalida, in še to samo za določen čas, to je, dokler se ne pojavi potreba po zaposlitvi delovnega invalida. Na nekaterih izmed predlaganih delovnih mest so sedaj še zaposleni zdravi delavci, s sprejetjem tega predloga pa bo potrebno sčasoma za te delavce poiskati druge možnosti zaposlitve.

Vem, da si bodo te določbe težko utrle pot v našo vsakdanjo prakso. Dosedanje izkušnje z zaposlovanjem delovnih invalidov mi to samo potrjujejo. Vzrokov za to je več. Od nezaupanja obratovodstev in posameznih oddelkov do zaposlovanja delovnih invalidov, preveč ozkega gledanja in nepravilnega tolmačenja pojma delovnega invalida tako obratovodstev kot delovnih invalidov samih, nestrokovnega obravnavanja te problematike, do velikega števila za delo manj zmožnih delavcev za razmeroma težko industrijsko panogo.

Skratka, vzrokov, ki ovirajo uspešno zaposlitev za delo manj zmožnih delavcev, je precej. Prav zaradi tega bi rad člane delavskega sveta, ki bodo obravnavali ta predlog in tudi odločali o posameznih delovnih mestih, s to problematiko podrobneje seznanil. Seveda pa ne bi bilo napak, če bi o tem razmislili tudi ostali, predvsem pa vodilni v podjetju, saj bo prav njihovo »zdravo gledanje« na to problematiko največ prispevalo k uspešnemu utiranju teh določil v našo vsakdanjo prakso.

Zaposlovanje delovnih invalidov in za delo manj zmožnih delavcev postaja v zadnjem obdobju vedno bolj pereč problem. Posebno je bilo pereče v letu 1967, v drugem letu reforme oziroma »intenzivnega gospodarjenja«. Pomankanje naročil, in s tem v zvezi zmanjšan obseg proizvodnje v posameznih obratih, je moralo nujno vplivati na število zaposlenih. Kar naenkrat je bilo določeno število delavcev preveč. Vodstvo podjetja je našlo začasen izhod iz te krize. Formirana je bila grupa za investicijsko vzdrževalna dela. Z začasnim premeščanjem delavcev v to skupino so se proizvodni obrati znebili viška zaposlenih. Do tu vse lepo in prav. Boljše je zadržati zaposlitev, kot pa v tej splošni jugoslovanski krizi ostati brez zaposlitve. Ne moremo pa se sprijazniti z dejstvom, da so bili v to skupino premeščeni tudi starejši, fizično izčrpani delavci in nekateri delavci invalidi, ki so z večletnim delom pustili v teh obratih tudi svoje zdravje. Ali res ni bilo za te delavce druge rešitve?

Po podatkih kadrovske socialne službe smo imeli v letu 1967 208 delovnih invalidov in okrog 80 starejših fizično izčrpanih delavcev, ki ne morejo več opravljati svojega dela z normalnim delovnim učinkom in jih moramo obravnavati ravno tako kot delovne invalide. Ta skupina je celo še v slabšem položaju kot delovni invalidi. Ker nimajo priznanega statusa delovnega invalida, ne dobijo v primeru premestitve na manj plačano delovno mesto nadomestila osebnega dohodka kot delovni invalidi. Navadno pa gre v teh primerih za delavce, ki bodo s temi dohodki upokojeni.

Verjetno bi se za to kategorijo delavcev našla ustrezna rešitev v spremembi načina izplačevanja dodatka za stalnost. Mislim, da bi morala iti naša prizadevanja v tej smeri: delo na posameznih delovnih mestih res vrednotiti po vrednosti, dodatek za stalnost pa naj bi rasel v obratni smeri, kot je sedaj s pravilnikom določeno. Menim, da bi bila obratna razporeditev bolj objektivna, s tem bi gornji problem

ublažili, dodatek za stalnost pa bi res dosegel svoj namen, to je priznanje delavcu za tako dolgo delovno dobo v železarni Ravne.

Verjetno se bo število 80 starejših in fizično izčrpanih delavcev zdelo preveliko. Res ni točno, dano je na podlagi ocene starostne strukture in zasledovanja bolniškega staleža. Upoštevati pa moramo, da je bil v letu 1967 dosežen rekord v zbujanju bolniškega staleža, saj smo dosegli 3,73 % proti 4,42 % v letu 1966. Pri tem pa ne moremo zanesljivo trditi, da se je izboljšalo zdravstveno stanje zaposlenih. Saj se pogoji dela niso bistveno spremenili, službo kontrole bolniškega staleža imamo vplejano že več let in tudi ni menjala svojih metod dela. Osební dohodek, ki bi lahko vplival na zboljšanje zdravstvenega stanja, je celo padel proti letu 1966. Vse to bolj priča za to, da je imela bistveni vpliv na znižanje bolniškega staleža nastala situacija v letu 1967 tako v podjetju kakor v zdravstveni politiki (bojazen pred izgubo zaposlitve oziroma premestitve v IVD skupino in restrikcije v zdravstvenem zavarovanju: zmanjšanja nadomestila osebnega dohodka za čas bolezni v nekaterih primerih tudi do 60 % osnove in participacija k stroškom zdravstvenih uslug).

Ne bi rad, da bi dobil kdo občutek, da sem proti zniževanju bolniškega staleža, celo nasprotno, saj imamo s tem večji dohodek. Rad pa bi opozoril na posledice, ki jih bomo zaposleni občutili morda že čez nekaj let. Verjetno smo si edini v tem, da naj bi imel v glavnem vpliv na zdravniški stalež zdravnik, ne pa zgolj ekonomski moment delavca. Nemalo je primerov, ko delavci zaradi bolezni jemljejo svoj letni dopust, za katerega vemo, kakšen namen ima, in da nekateri sploh ne iščejo zdravstvene pomoči, samo da ne bi s tem ogrozili svoje eksistence. Moralo bi nam biti poznano, kakšen namen ima pravočasno odkritje bolezni in pravočasno zdravljenje tako za posameznika kakor za družbo. Poznejše intervencije so zahtevnejše in dražje, preostala delovna sposobnost delavca pa je vedno manjša. Primerje imamo pri nekaterih delavcih, ki so oboleli za siličkozo.

Kam vodi takšna politika? Lahko se zgodi, da bomo imeli v prihodnjih letih precejšnje število delavcev, ki bodo za svoje delo manj sposobni in bodo morali predčasno zapustiti delovna mesta in s tem postali neproduktivni del družbe. Posledice so jasne. Večja obremenitev sklada za invalidsko pokojninsko zavarovanje bo narekovala potrebo po dopolnilnem prispevku, ki gre spet na račun zaposlenih.

Če pogledamo podatke, kako so nastajali invalidni primeri v posameznih letih, in te podatke primerjamo s številom invalidsko upokojenih, lahko sklepamo, da bo invalidov iz leta v leto več, zlasti če upoštevamo starostno strukturo zaposlenih in podaljšanje delovne dobe od 35 na 40 let.

	1963	1964	1965	1966	1967
delovni invalidi	23	22	52	24	43
invalidsko upokojeni	11	3	8	4	6

V tabeli znatno izstopa leto 1965 z 52 novimi primeri, ko so bili prvič izvedeni periodični pregledi delavcev v čistilnici, in leto 1967 s 43 novimi primeri že zaradi prej opisane situacije v podjetju, to je težnje po povečanju produktivnosti.

V letu 1967 smo imeli 31. 12. zaposlenih 45 delavcev, starih nad 55 let, in 339 delavcev, starih od 45 do 55 let, medtem ko imamo le 37 delovnih invalidov, starih več kot 50 let.

V letu 1967 je bil temeljni zakon o invalidskem zavarovanju noveliran. Nove spremembe se nanašajo predvsem na obveznosti delovnih organizacij do delovnih invalidov. Ker so za neizpolnjevanje teh obveznosti predpisane precejšnje denarne sankcije, mislim, da je prav, da smo z njimi seznanjeni.

Tako določa temeljni zakon o invalidskem zavarovanju, da morajo delovne organizacije obdržati oziroma na novo sprejeti na delo delovnega invalida, pri katerem je invalidnost

Zimska svetloba

posledica nesreče na delu ali poklicnega obolenja, nastalega medtem, ko je bil invalid pri njih v delovnem razmerju. Če delovna organizacija nima primerne delovnega mesta, mora takšnemu invalidu priskrbeti delovno mesto pri drugi delovni organizaciji ali pa v dogovoru z drugimi organizacijami ustanoviti novo organizacijo, v kateri je zagotovljena zaposlitev takšnih invalidov.

Poleg dolžnosti delovne organizacije, da zagotovi ustrezno zaposlitev delovnemu invalidu, pri katerem je invalidnost posledica nesreče na delu ali poklicnega obolenja, trpi sama organizacija tudi vse stroške za tako zaposlitev, v številu tudi izdatke za materialno oskrbo (plačevanje oskrbnine, začasnega nadomestila) delovnega invalida do zaposlitve.

Delovne in druge organizacije morajo, da bi povečale varstvo pri delu, ugotoviti delovna mesta, na katerih bi lahko delali invalidi dela — glede na njihovo preostalo delovno zmožnost — in sicer z normalnim delovnim naporom in brez nevarnosti za poslabšanje invalidnosti. O teh delovnih mestih mora biti obveščen tudi pristojni zavod za zaposlovanje. Takšna delovna mesta so namenjena tudi za poklicno rehabilitacijo delavcev. Na takšna delovna mesta se smejo razporediti delavci, ki niso invalidi, le tedaj, če organizacija nima invalida, ki bi bil zmožen opravljati to delo; razporeditev pa je lahko samo začasna, dokler ne nastane potreba, da se na takšno mesto razporedi delovni invalid.

Republika je pooblaščen s svojim predpisom določiti, da so delovna mesta določene vrste v posameznih dejavnostih takšna mesta, na katerih je treba zaposlovati samo delovne invalide.

Delovne organizacije morajo za delavca, ki prvič stopa v delovno razmerje, ugotoviti, da izpolnjuje splošne zdravstvene pogoje po predpisih o delovnih razmerjih, razen tega pa tudi njihovo splošno zdravstveno stanje, zlasti glede dejstev, ki so lahko vzrok, da bi delavec med zaposlitvijo postal invalid ali pretrpel telesno okvaro. Ta dejstva se ugotavljajo z zdravstvenim pregledom, če je potrebno tudi s tem, da se zahteva mnenje specialistov oziroma specialističnih zdravstvenih zavodov.

Rad bi predvsem opozoril na važnost prvih pregledov pred nastopom na delo. Ta je še vedno premalo poudarjena. Pri teh pregledih lahko določimo, za kakšno dela je delavec bolj primeren, katera dela so delavcu lahko nevarna in se pri delu prej ponesreči in pri katerih delih lahko zbolí za poklicno boleznijo. Naj navedem samo nekaj primerov: delavci, ki so v otroških letih preboleli gnojno vnetje ušes in jim je ob vnetju, kot rečemo po domače, »teklo iz ušes«, ne smejo delati pri ropotu, ker bodo v najkrajšem času oglušeli; delavci, ki so preboleli kakršnokoli tuberkulozno obole-

nje pljuč (ne glede na to, da so popolnoma ozdraveli), ne smejo delati v silikogeni atmosferi, ker so v veliki nevarnosti, da bodo v zelo kratkem času zboleli za siliko-tuberkulozo.

Takih prepovedi je mnogo in pri temeljitem prvem pregledu pred zaposlitvijo se lahko izognemo kasnejšim nevarnim posledicam.

Pri obravnavanju te problematike se moramo nujno ustaviti pri na videz nepomembnem ali malo pomembnem vprašanju — kdo je sploh lahko invalid.

Pravniki in uslužbenci socialnega zavarovanja to vprašanje enostavno tolmačijo, da je delovni invalid tisti, za katerega zakon o invalidskem zavarovanju pravi, da je invalid. Tako pogosto dobimo v odločbah pravno popolnoma točno formulacijo, »ni invalid v smislu zakona«. Tisti, ki pa se dnevno ukvarjamo s to problematiko in moramo deloma manj sposobne ljudi razporejati na delovna mesta, s to definicijo ne moremo biti zadovoljni.

Tako pravi 27. člen temeljnega zakona o invalidskem zavarovanju (TZIZ) o invalidih sledeče: Invalidnost v smislu tega zakona je podana, če nastane pri zavarovancu zaradi bolezni, poškodbe izven dela, nesreč na delu ali poklicne bolezni izguba ali zmanjšanje zmognosti za njegovo delo, ki ju ni mogoče odvrniti z zdravljenjem oziroma med rehabilitacijo.

Invalidnost v smislu prvega odstavka tega člena je podana tudi, kadar zavarovanec zaradi trajne spremembe, ki je nastala v njegovem zdravstvenem stanju, ne sme opravljati dela, za katero je s posebnimi predpisi določeno, da ga smejo opravljati samo osebe, ki glede zdravstvenega stanja izpolnjujejo določene posebne pogoje.

Če pogledamo nekoliko v zgodovino ocen invalidnosti, lahko vidimo, da so v začetku tega stoletja ocenjevali invalidnost le z anatomskega stališča. Delavčeva delazmožnost je bila odvisna samo od anatomskega stanja. Tu so zahtevali »vse ali nič«. Če je bil kdo nesposoben za kakšno delo, potem ni bil sposoben za nobeno delo. Delovne sposobnosti so se določale na podlagi mednarodnih normativnih tabel, ki so izražale rezultate v procentih. To ni ustrezalo niti potrebam niti dejanski sposobnosti delovno manj zmognih ljudi, ker so bile osnovne le anatomske in funkcionalne spremembe, ne pa preostala delovna zmognost. Danes pa fizične zmognosti ne identificirajo več kot zmognosti za opravljanje kakega dela.

Tudi drugi strokovnjaki imajo podobne ugotovitve (medicinski leksikon V-325). Tu avtor smatra, da je invalidnost stanje organizma, ki je nastalo zaradi bolezni, poškodbe ali prirojene napake, katerih posledica je trajno, delno ali popolno zmanjšanje zmognosti človeka za normalno socialno življenje in pridobivanje. Za razliko od bolezni je invalidnost stabilizirano stanje oziroma stabilizirana posledica prebolele bolezni oziroma poškodbe.

Če nekoliko pogledamo čez naše meje, potem lahko ugotovimo, da imajo različni narodi za invalidnost različne definicije.

V Veliki Britaniji je invalid tisti, ki ne more dobiti ali zadržati zaposlitve ali delo samostojno opravljati.

Na Danskem je invalid vsakdo, ki brez velikih težav ne more zaslužiti toliko, kot je potrebno za življenje.

V Združenih državah Amerike je fizična sposobnost za delo omejena takrat, kadar je delavec zaradi tega v neugodnem socialnem položaju.

Tu moramo upoštevati tudi definicijo fizičnega defekta (tega pogosto zamenjamo z invalidnostjo). Fizični defekt organizma lahko izzove omejitve delovne sposobnosti in sposobnosti pridobitne dejavnosti, vendar iz zgodovine kakor tudi iz vsakdanjega življenja poznamo celo vrsto primerov, ko je ljudem kljub težkim fizičnim defektom preostala cela vrsta sposobnosti, ki so potrebne za različne dejavnosti pridobitnega življenja.

Da pa to ni problem samo pri nas, ampak po vsem svetu, nam pove in še bolj poudari podatek, ki so ga dali na kongresu internacionalnega društva za skrb za invalide v letu 1951, da je na svetu okrog 25 % ljudi, ki so fizično defektni.

Prav bi bilo, da si podrobneje pogledamo nekatere probleme, s katerimi se dnevno srečujemo pri zaposlovanju za delo manj zmognih delavcev. Prvi problem je, da se povsod otepajo delovno manj sposobnih delavcev.

Obratovodje navadno trdijo, da pri njih ni takšnih delovnih mest, kjer bi bili lahko zaposleni delovni invalidi, in da pri njih potrebujejo le 100 % zdrave delavce. Pri tem seveda pozabljajo, da je zelo malo anatomske popolnoma zdravih oseb; poleg tega pa ni nikjer rečeno, da je delavec, ki smo ga danes sprejeli na delo, še jutri popolnoma zdrav. Lahko zbolijo za kakšno akutno boleznijo, ki ima posledice. Poleg tega pa je pri vodilnih delavcih kakor tudi pri delovodjih še vedno premalo zakoreninjena miselnost, da moramo računati na preostalo delazmožnost, ne pa na okrnjenost organizma ali fizične defekte. V mnogih primerih se s prstom kaže na nekatere manj zmognosti delavce, s katerimi imajo vedno probleme. Pogosto oziroma skoraj vedno pa pozabimo pokazati na tiste delavce, ki imajo večje okvare, pri nekaterih je anatomske organizem precej prizadet, ki svoje delo (za katero so sposobni) pogosto težje opravljajo, ampak z njimi nimajo nobenih problemov. Kdo je kriv za takšno nezaupanje? Včasih tudi sami delovno manj zmogni delavci, ki se skrivajo za plaščem invalidnosti. Skriti za invalidnostjo odklanjajo prav takó delo, za katero so sposobni, kakor tisto, za katero morda res niso sposobni in zaradi teh slabih delavcev se posamezni obratovodje in delovodje branijo vseh invalidov, tudi tistih, ki so pridni in raje malo stisnejo zobe in nekoliko potrpijo. Vsekakor se bodo morali ti delavci zavedati, da s takšnim ravnanjem samo ovirajo že itak težavno zaposlitev in to ne samo sebi, ampak tudi drugim.

Morda se bo kdo vprašal; zakaj takšna skrb in stroški za to kategorijo ljudi. saj vemo, da stroški res niso mali in da se vlaga precej denarja v zdravljenje, poklicno rehabilitacijo, nadomestilo osebnega dohodka in prilagajanje delovnih mest.

Psihosomatsko prizadeti so normalni enakopravni del prebivalstva vsake dežele. Ne gre tu za reševanje problemov telesnih ali duševnih iztirjenec, temveč za obča človeška vprašanja. Vsakdo izmed nas je lahko prej ali slej izpostavljen podobni situaciji. Moderen način življenja prinaša močan porast prometnih in industrijskih nezgod, primeri invalidnosti v otroški dobi in puberteti so vse bolj številni, medtem ko se hkrati povprečna življenjska doba daljša. Ti pojavi pomenijo za družbo hudo izgubo tako v humanem kakor tudi v ekonomskem smislu. Niso še daleč časi in se še lahko spominjamo, kako je bilo to vprašanje urejeno pred vojno. Brezbrižnost tedanjih oblasti je tirala fizično hudo prizadete invalide v asocialnost, v beračenje ali v druge skrajne oblike padca človeškega dostojanstva. Mnoge fizično hudo prizadete je bivša »sociala« zaščitila s tem, da jih je kot neozdravljive azilirala v redko posejanih hiralnicah ter jim tam zagotovila brezplačno agonijo.

Danes pa so naša prizadevanja na tem, da fizično prizadete ponovno usposobimo za normalno vključitev v družbeno življenje in lahko trdimo, da moremo biti z dosedanjimi uspehi zadovoljni.

Milan Praznik

Komunisti in izobraževanje

Veliko se govori o količini teoretičnega znanja, ki bi ga naj imeli komunisti. Ko razpravljamo o tem problemu, se hitro zavemo, da bi morali vedeti in znati mnogo več, da o marsičem vemo veliko premalo. Ta zavest pa ostaja samo v besedah ali morda na papirju.

Dejstvo je, da komunisti nimamo, čeprav se zavedamo, dovolj čuta za ideološko izobraževanje kot vsakodnevno potrebo. Da bi se opravičili pred javnostjo in samimi seboj, se izgovarjamo, da smo preveč obremenjeni z vsakodnevnim delom. Nočemo se sprijazniti z dejstvom, da je le poglobljeno teoretično ideološko znanje komunistična podlaga, da se lahko v konkretnih primerih, v konkretnih odločitvah postavimo na pozitivna stališča in se borimo za napredno rešitev problemov.

Naše vsakdanje razmere so postale značilne po tem, da se vsi za nečim pehamo in skušamo doseči tisto, česar niso dosegli naše očetje ali pa smo sami zamudili. Ta nestrpnost nam je lahko v prid ali pa nas zavede (kar je v večini primerov resnica) na pot, da postanemo indiferentni do okolice, kjer živimo, in gledamo samo nase. Da je to res, nam dajo lep primer naše organizacije v tovarni, kjer se aktivnost komunistov iz leta v leto manjša.

Posledice takega stanja so jasne. Teoretično osiromašenje komunistov s tem postavljamo v zelo kritično luč, odvezemamo ji vodilno idejno vlogo in njeno nalogo, spopadati se z nesocialističnimi silami v samoupravnih razmerah našega družbeno političnega življenja. Naša prizadevanja bi bilo treba usmeriti tako, da bi zagotavljala vodilno vlogo partije v osnovi; z delom in pravilnim nastopanjem komunistov kot posameznika in osnovnih organizacij ZK. To je mogoče doseči le z vsakodnevnim ideološkim izobraževanjem, s polno politično odgovornostjo komunistov v javnem nasto-

panju, brez privilegijev in brez oblastne avtoritetne diskusije. Pogoji za to ni le v neki preobrazbi ZK in edini izhod v demokratizacijo, ampak tudi pripravljenost odgovodati se politiki sile, iskanja osebnih koristi in spremeniti nekatera zastarela ideološka gledanja na stvarnost.

Razmere, kakršne so danes v ZK, so privedle do tega, da imamo vedno več samovoljnega izstopanja ali pa popolno neaktivnost. Vedno zagovarjam stališče, da naj tisti zapustijo naše vrste, ki so iskali v partiji rešitelja za svoje osebne koristi, ne morem pa razumeti tega, da smo izgubili veliko članov, ki niso iskali v partiji osebnih hotenj, ampak so se borili za napredek naše družbe.

Z reorganizacijo nismo dosegli tega, kar smo želeli. Nasprotno, dosegli smo še večjo pasivnost. Mnogokateri bo zagovarjal stališče, da je danes komunist postavljen v drugačen položaj, da mu je dolžnost sam se izpopolnjevati in biti vedno v središču dogajanj. Res je to, ali kam nas je pripeljala ta parola? Eden izmed ciljev reorganizacije je tudi individualni študij. Samo ne zavedamo se, da nismo vsi geniji, da bi vse razumeli, vse vedeli in znali vedno zavzeti pravilno stališče. Menim, da je tu osnovni vzrok, ker se ne zavedamo, da imamo v partiji tovariše z različno kvalifikacijsko strukturo, različno starostjo, te razlike pa porajajo tudi različna mišljenja.

Osnovni cilj sestankov bi moral biti ta, da bi različna mišljenja uskladili, pravilno, in pravočasno informirali člane o teku dogajanj doma in v svetu. Le tako bomo lahko komunisti za en korak naprej in takrat bomo lahko rekli, da smo važni vodilni člen našega prehodnega obdobja.

Franc Leskošek

— Beseda ni konj, pač pa včasih praisica!

Ali sem prestar?

Mnogokrat v življenju se nam postavlja v ospredje to vprašanje. Nanaša se lahko na različne primere, ki jih srečujemo, pa naj si bo pri športu, pri učenju, prevzemanju odgovornih funkcij in podobno. V vseh primerih se velja poslužiti ljudskega reka, ki pravi: »Star si toliko, kolikor se počutiš!«

Ker si to vprašanje postavlja prej ali slej vsak človek in ker je včasih odločilnega pomena za vse naše življenje, bomo skušali najti tudi primeren odgovor. V tem sestavku se bomo posvetili vprašanju starosti in njenemu vplivu na učenje v času, ko prekoračimo tri križe življenja in začnejo naše umske sposobnosti padati. Večina med nami se niti ne zaveda, da doseže človek maksimalno zmogljivost svojih možganov do 25. leta starosti, nato pa začnejo te sposobnosti počasi padati. Tisti, ki se je ukvarjal z učenjem po tridesetem ali celo štiridesetem letu starosti, je to sam občutil.

K pisanju tega članka me je navajalo dejstvo, da se mnogo naših sodelavcev vključuje v razne šole ali oddelke za odrasle, malo jih pa šolanje konča. Najpogostejši vzroki za odjavljanje so psihološkega izvora, ko posamezniki ugotavljajo (sami pri sebi), da jim učenje »ne gre več«, ker so pač prestari ali so manj pametni od drugih in podobno. Take in podobne misli se porajajo v glavah vseh, tudi tistih, ki pozneje uspešno končajo šolanje. Razlika je samo v tem, da nekateri tako miselnost zavržejo, premagajo predsodke in svoje delo uspešno nadaljujejo. Drugi pa na tej poti omagajo, se vrnejo nazaj na izhodiščno točko, ostanejo tam in razmišljajo o svoji usodi, ki jim ni bila naklonjena, da bi lahko hodili v korak z drugimi. Pozablja pa, da je vzrok le v pomanjkanju volje, ki je osnovni pogoj za trdo in naporno delo.

V času, ko gre razvoj tehnike in znanosti naprej z atomsko hitrostjo, je postalo izobraževanje odraslih nujen spremljevalec tega razvoja in ga moramo kot takega tudi sprejeti. Če pa hočemo ta problem tudi smotno reševati, moramo poznati določene zakonitosti, ki so v neposredni zvezi z uspehom pri delu na področju izobraževanja odraslih. Kot povsod je tudi v tem primeru najvažnejši faktor človek in njegove sposobnosti, zmogljivosti, volja do dela in prizadevanje, odločilni so pa seveda tudi drugi vplivi, kot so: razvojna stopnja družbe, družbeni odnosi, okolje, družinske razmere in podobno.

Za ugotavljanje navedenih dejstev so bila izvedena velika znanstvena raziskovanja, ki so osvetlila nekatere probleme izobraževanja odraslega človeka in jih skušala na znanstveni osnovi tudi zakoniti. Eden od velikih pobudnikov in pionirjev na tem področju je bil znanstvenik in pedagog E. L. Thorndike. Rezultati njegovih raziskav, ki jih je objavil med obema vojnama, so bili do danes dopolnjeni še z nekaterimi drugimi dejstvi, jedro njegovih dognanj pa je ostalo neizpremenjeno. Thorndikova zasluga je, da je s svojimi ugotovitvami ovrzel trditve nekaterih starejših avtorjev, da se človek formira do 25. leta življenja, kasneje pa se česa bistvenega in novega ne more več naučiti. Znani pristaš in zagovornik te smeri je bil James W., ki je to svoje stališče obdelal v svojem drugem delu Osnove psihologije leta 1893. Isti avtor je postavil trditve, da človek telesno in duševno dozori do svojega petindvajsetega leta, potem pa je razvoja konec. Kljub raziskovanjem in poizkusom, ki so dali drugačne rezultate, se je ta miselnost ohranila pri nekaterih avtorjih do danes, čeprav je nešteto primerov, ko so se ljudje naučili pisati in študirati v starosti nad 30 let. Mnogi med njimi so nato dosegli celo srednjo ali višješolsko izobrazbo. Zanimivo je, kako gledajo na to vprašanje preprosti ljudje — delavci brez izobrazbe v starosti 35 do 40 let. Na vprašanje, kaj mislijo, ali bi se lahko izobraževali in nadalje izpopolnjevali na področju kulture, znanosti in tehnike, je večina odgovorila, da se čutijo sposobne in da bi gotovo napredovali, če bi se jim nudila ta možnost. Danes se več ne moremo zadovoljiti samo z intervjuji in anketami, temveč

je treba vse te zakonitosti znanstveno dokazati po točno določenih metodah.

Thorndike je za svoje poizkuse izbral tri različne skupine:

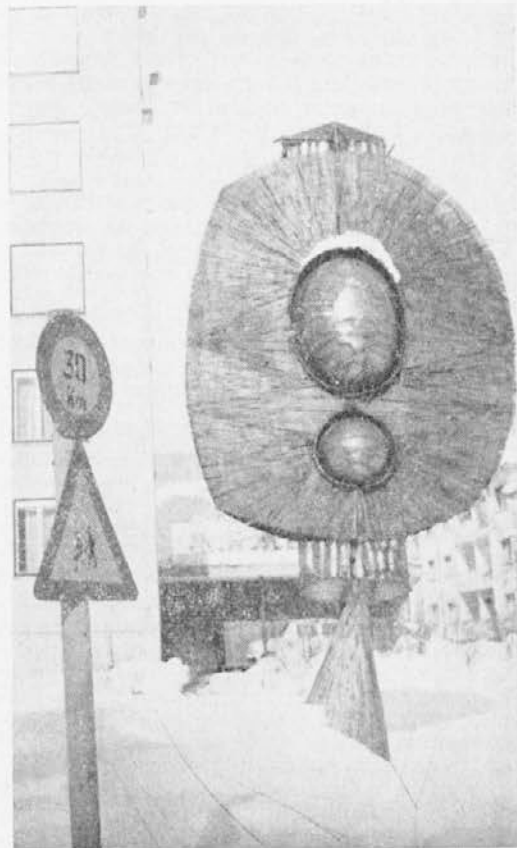
1. z zelo nizko izobrazbo,
2. s srednjo predizobrazbo,
3. z visoko predizobrazbo.

Vse navedene skupine je razdelil v 3 starostne podskupine. V prvi so bili stari od 17. do 24. leta, v drugi od 25. do 35. leta in v tretji od 35. do 57. leta starosti. Poizkuse je delal z učenjem esperanta, ker je bilo to najbolj pregledno in primerno za merjenje rezultatov. Ugotovitve so bile take: Vse tri skupine so dosegle približno enake rezultate pri številu osvojenih besed, poznavanju tekstov in sposobnosti pismenega izražanja. Nekoliko pa so zaostali v starejših skupinah pri govornih vajah, čeprav kaže, da bi moralo biti nasprotno. Za nas je posebno zanimivo, če primerjamo dosežene rezultate z učenci osnovne šole, za katere je ugotovljeno da se »najlažje učijo.« Učenci z osnovne šole, ki so imeli za isto gradivo dvakrat večje število ur pouka kot odrasli in dvakrat več časa za učenje doma, so dosegli komaj nekaj več kot polovico znanja, ki so ga dosegli odrasli. S tem je bila popolnoma ovržena trditev, da se človek po 25. letu starosti ne more več učiti.

Pri teh poizkusih je bila dosežena še druga zanimiva ugotovitev, da sposobnost pomnjenja ni nič manjša pri tistih, ki niso bili deležni predhodne izobrazbe, kot pri tistih, ki so končali visoko šolo. Različen pa je seveda pristop k učenju med šolanjem in nešolanjem človekom, kjer vpliva na uspeh tudi predznanje, izkušnje in poznavanje določenih zakonitosti. Thorndike je prišel do zaključkov, da ima človek sposobnost učenja skozi vse življenje, da pa začnejo te sposobnosti hitro upadati od 50. leta naprej. Druga važna ugotovitev je, da ne padajo umske sposobnosti enako s telesnimi. Tretja ugotovitev je prav tako važna in pravi, da so predmeti in znanja, ki jih lažje osvaja človek med 30. do 40. letom kot učenec osnovne ali srednje šole. To so predvsem abstraktne vede, kot matematika, astronomija in podobno ali na primer igranje šaha. Kljub ugotovitvam, da so dosegali odrasli enake ali celo boljše rezultate pri učenju kot »mladi«, ni mogel omenjeni avtor mimo dejstva, da je maksimalna sposobnost za učenje pri človeku dosežena do 25. leta in da pade ta sposobnost do 42. leta starosti že za 13 do 15%. Takoj se nam postavi vprašanje, zakaj in v kateri dobi življenja lahko potem dosežemo najboljše rezultate pri učenju. Preden damo odgovor na to vprašanje, moramo spoznati še nekatere vzroke, ki imajo na to najmočnejši vpliv. Dva najvažnejša sta vsekakor stopnja v razvoju družbe in okolje, ki na posameznika vpliva.

Družbeni razvoj ima namreč zelo močan vpliv na miselnost ljudi, ki se mora spremeniti do take stopnje, da sama vpliva na človeka kot osebnost in mu vzbuja željo po nadaljnjem izpopolnjevanju in zadovoljevanju njegovih intelektualnih potreb. Te potrebe pa izvirajo iz materialnih potreb in koristi, ki jih posameznik pričakuje v zameno za vložen trud pri izobraževanju, to so boljše osebne prejemki, ki vplivajo na povečanje standarda. Pri tem je važen tudi vpliv in odnos same družbe do izobraževanja in razvijanja potrebne miselne aktivnosti in vzbujanja želje po učenju odraslih ljudi. Na drugi strani pa mora družba ustvariti ustrezne materialne pogoje za izvajanje tega zahtevnega dela.

Nekoliko je s prvim povezan tudi drugi vzrok, ki vpliva na dobre rezultate pri učenju odraslih ljudi. Okolje lahko zelo močno vpliva na potrebe po učenju in njegove rezultate. Če živi posameznik v okolju, kjer so dani pogoji za izobraževanje in se večina prizadetih te možnosti poslužuje, to zelo močno vpliva nanj in se v večini primerov vključuje med ostale. Razumljivo, da v taki skupini nobeden ne želi biti zadnji; posledica tega je, da dosegajo vsi sorazmerno dobre rezultate. Prav tako je lahko vpliv okolja negativen, posebno če so dani za to še slabi materialni pogoji. Tako se nam pojavljajo primeri, da se zavestno in uspešno vključujejo v učenje (tudi na nižjih šolah) de-

Ogledujemo in spoštujemo

lavci stari 40 do 50 let. V drugih primerih pa so težave z mladimi, ki imajo pred seboj še 30 ali več let delovne dobe in bi jim bilo izobraževanje mnogo bolj potrebno in koristno. Pri tem nastopajo še drugi vzroki, ki jih ne bomo mogoče obdelati.

Na temelju navedenih dejstev je psihologija prišla do naslednje rešitve problema staranja pri človeku, kot jo je formuliral dr. Hans Thoma: »Psihološki kriterij toka staranja ustreza stopnji, v kateri rutina, navada in šablona uspejo odriniti samostojno ustvarjalno moč v življenju. Začetek psihološkega in telesnega staranja sta lahko včasih zelo daleč drug od drugega. Mnogi 30-letniki, katerim je v življenju naprej določeno opravljanje neke stalne funkcije, so duševno starejši od 60-letnika, ki je s svojo sistematičnostjo in dinamičnostjo načina dela obdržal sposobnost, da se izogne šablonskemu načinu življenja in najde stalne možnosti za svoj nadaljnji napredek.« (Hans Thoma: Psychologische Probleme des Erwachsenenalters 1956)

Za nadaljnje izvajanje in dokazovanje vpliva starosti na sposobnost učenja se bomo poslužili statističnih podatkov, ki so jih izvedli v letu 1961/62 na različnih šolah za odrasle.

Skupno število udeležencev je bilo 3425, od tega:

od 16—24 let 980 udeležencev; povpr. uspeh 2,57
od 25—33 let 700 udeležencev; povpr. uspeh 3,11
od 34—42 let 663 udeležencev; povpr. uspeh 3,45
od 43—52 let 157 udeležencev; povpr. uspeh 3,30

Pri tem poizkusu je bilo udeleženih precej žensk, ki so dosegle boljše rezultate kot moški, in sicer:

od 16—24 let 479 udeleženek; povpr. uspeh 2,54
od 25—33 let 229 udeleženek; povpr. uspeh 3,45
od 34—42 let 183 udeleženek; povpr. uspeh 3,66
od 43—52 let 34 udeleženek; povpr. uspeh 3,54

Kljub temu, da ti podatki ne povedo vsega in so za vsestransko ugotavljanje človekove sposobnosti za učenje v različni življenjski dobi nepopolni, lahko iz njih potegnemo nekatere praktične zaključke, ki izpodbijajo teorijo o največjih zmogljivostih človeka do 25. leta starosti. Po teh ugotovitvah se nasprotno te sposobnosti pomaknejo krepko navzgor na starostni lestvici. Po teh podatkih izdelana krivulja nam pokaže, da dosežejo moški maksimalno zmogljivost pri učenju od 40. do 42. leta starosti, ženske pa od 31. do 33. leta. Če upoštevamo rezultate, ki so jih na tem področju dosegli drugi strokovnjaki, pridemo do zaključka, da je meja največjih sposobnosti

STROKOVNA POSVETOVANJA IN RAZISKAVE

POSVETOVANJE O RAZOGLJIČENJU

Vse vroče predelano jeklo je razogljíčeno. Že v letu 1966 so naročniki našega jekla postali zahtevnejši glede razogljíčenosti, zato se je v valjarni začelo ostreje ukrepati za zmanjšanje razogljíčenja. Ker je jeklo precej razogljíčeno že v valjanem stanju, česar pri poznejšem žarjenju ni mogoče odpraviti, je grupa, ki je za to zadolžena, usmerila svoje delo pretežno na omejevanje razogljíčenja pri valjanju. Kolektiv v valjarni je vložil precej napora, da bi časi ogrevanja ne bili predolgi. Za to je potreben dodaten trud celotnega kolektiva, če upoštevamo dejstvo, da vsak zastoj pri valjanju lahko precej podaljša čas ogrevanja. Teh zastojev pri valjanju je čedalje manj, pa tudi tehnološka disciplina je čedalje boljša, zato tudi razogljíčenje dobiva znosnejše mere.

Ta napredek je bil prikazan na strokovnem posvetovanju o razogljíčenju dne 16. februarja. Na tem posvetovanju so bila obravnavana naslednja poročila:

1. raziskave tujih avtorjev s področja razogljíčenja in škakanja pri valjanju in kovanju,
2. laboratorijske raziskave občutljivosti jekel za razogljíčenje,
3. zasledovanje razogljíčenja jekla KHSO pri ogrevanju in valjanju,
4. primerjalni pregled tekočega zasledovanja razogljíčenosti valjanih profilov v letu 1967.

Iz strokovne literature je možno ugotoviti, da so pri omejevanju razogljíčenja v plamenskih kovaških in valjarskih pečeh v svetu v glavnem 3 struje:

— Mnogi strokovnjaki skušajo omejevati razogljíčenje z močno reduktivnim kurjenjem (z zračnim faktorjem pod 0,6). To se lahko doseže z nabavo dodatnih naprav za visoko predgrevanje zraka in plina in naprav za izkoriščanje toplote nezgorelih dimnih plinov.

— Mnogi strokovnjaki pa nasprotno kurijo močno oksidativno (z zračnim faktorjem nad 1,4), kar je precej lažje izvedljivo. Z močnim škakanjem odgori velik del razogljíčene plasti.

— Tudi z zaščito ogrevancev se zmanjšuje razogljíčenje. V plamenskih pečeh so

uporabni keramični in podobni premazi in zaščitni filmi (npr.: litijeve pare).

Vsi strokovnjaki pa so enotnega mnenja, da predolgo ogrevanje poveča razogljíčenje.

V metalurškem laboratoriju so bili narejeni preizkusi občutljivosti za razogljíčenje na 15 vrstah jekel. Ugotovljeno je, da so najbolj občutljiva prav vzmetna jekla KHSO in 55 Si 7, veliko ne zaostajata jekli osikro 4 in OW 3. Prav ta jekla pa pri proizvodnji povzročajo največ težav. Tako imamo še eno potrdilo, da moramo največ pazljivosti posvetiti ogrevanju prav teh jekel.

S tem namenom se je temeljiteje zasledovalo razogljíčenje pri ogrevanju in valjanju jekla KHSO. Pri analizi tega zasledovanja se je pokazalo, da je razogljíčenost ogrete gredice odvisna predvsem od pogojev ogrevanja (trajanja ogrevanja, razmerja plin-zrak itd.) in skoraj nič od razogljíčenosti nečističene gredice, ki gre v peč. Z brušenjem surovih gredic se razogljíčenje pri ogrevanju zmanjša za približno 18 %, s peskanjem pa se poveča za približno 7 %. Pri valjanju ogrete gredice kvadrat 80 — 90 mm na ploščato 90 × 12 mm se razogljíčeni sloj stanjša za povprečno 53 %. Globina razogljíčenosti valjanih profilov je odvisna od razogljíčene globine ogrete gredice, ko pride iz peči.

Pri tem zasledovanju ogrevanja jekla KHSO v treh kampanjah: v juniju, septembru in decembru 1967, se je pokazalo zgoraj omenjeno izboljšanje pri ogrevanju. V vsaki naslednji kampanji so bile surove gredice manj razogljíčene. Če vzamemo za osnovo globino razogljíčenosti gredic v junijski kampanji kot indeks 100 %, potem je bila povprečna globina razogljíčenosti v septembrski kampanji še 47 %, v decembrski pa samo še 23 %.

Najboljšo sliko o zmanjšanju razogljíčenosti pa je pokazal primerjalni pregled za tekočo končno kontrolo valjanih profilov. Ta je bil izdelan za tri obdobja v preteklem letu: 1. obdobje = I. kvartal = januar — marec, 2. obdobje = april — avgust, 3. obdobje = september — december. Povprečna globina razogljíčenja za posamezne vrste ali skupine jekel se je spreminjala, kot kaže tabela. V tej tabeli je za osnovo (indeks 100 %) vzeta povprečna globina razogljíčenja v prvem kvartalu; pri večini jekel se je razogljíčenost zmanjševala.

Jeklo	Skupno štev. pregledanih prob	Indeks razogljíčenja v % (I. obdobje = 100 %)		
		I. jan.—marec	II. april—avg.	III. sept.—dec.
OCP 135	1096	100	60	40
Ostala				
OCP-jekla	575	100	87	60
OCR 3				
OCR 3 ex.	1480	100	110	63
OW-jekla	226	100	90	55
KHSO	1186	100	95	48
55 Si 7	1580	100	107	80
65 Si 7				
2 Si	742	—	100	93
VCV 150	233	100	85	60

Tu so navedene le glavne skupine jekel. Bilo je pregledanih še mnogo več in še ločeno po dimenzijah. Celotna raziskava je tako obsegala jemanje, vso izdelavo in metalografsko določanje razogljíčenja za več kot

8000 prob. To veliko število prob zagotavlja zanesljivost zaključkov.

Določeno izboljšanje pričakujemo še z uvedbo kurjenja z mazutom in s še točnejšim držanjem predpisanih časov ogrevanja.

za učenje sicer res do 25. leta starosti, da pa je meja največjih uspehov pri učenju pri moških od 32. do 42. leta starosti, pri ženskah pa od 28. do 38. leta. Če hočemo to stališče zagovarjati, moramo poznati vzroke, ki na to vplivajo. Ogledali si bomo samo najvažnejše.

Med prve faktorje spada odgovornost pri učenju, ki je prav v zgoraj omenjeni dobi maksimalne zmogljivosti največja. Človek v tej dobi se čuti odgovornega ne samo za to, kar bo naredil, temveč tudi za to, kar se bo naučil. Zato pristopi k učenju s polno zavestjo in odgovornostjo, da mu je znanje, ki ga pridobiva, tudi potrebno v življenju in da ni samo nujno zlo, ki se mu je treba podrediti, kot mislijo mlajši. Prav zaradi te zavesti in odgovornosti je tudi osip pri tej starostni skupini najmanjši.

Drugi najmočnejši faktor za uspešnost pri učenju je motivizacija in volja do učenja. Motivi so lahko različni, vendar je najmočnejši med njimi želja po uveljavitvi, po napredovanju in materialni motiv, ki je navadno posledica prvih dveh. Motiv vpliva na voljo, ki je osnovni pogoj za učenje in nadaljnje izobraževanje.

Tretji faktor, ki zelo močno vpliva na uspehe pri učenju odraslega človeka, so življenjske izkušnje in predhodno znanje. Te izkušnje so neprimerno večje kot pri mladem človeku ali celo otroku, ki teh izkušenj sploh nima. Odraslemu pa z novo osvojenim znanjem dajejo čvrsto podlago za praktično uporabo, utrjujejo njegovo samozaupanje in trdnejšo vero v potrebnost učenja.

V prvi starostni skupini od 16. do 24. leta večina teh pogojev ne izpolnjuje, zato je tudi uspeh učenja slabši, čeprav so intelektualne sposobnosti v tej skupini višje.

Iz tabele je razvidno, da dosegajo ženske boljše rezultate pri učenju kot moški. Vzrok za to ni v boljših umskih sposobnostih žensk (ta je približno enaka z moškimi), pač pa v večji volji do dela, večji vzdržljivosti in vztrajnosti kot pri moških.

Iz navedenih ugotovitev lahko zaključimo, da obstajajo široke možnosti za izobraževanje odraslih, da pa žal te možnosti mnogo premalo izkoriščamo. Zaradi tega ostanejo neizkoriščene neizmerne količine človeških umskih sposobnosti, ki bi lahko služile v blagor vsemu človeštvu. Potrebno jih je samo aktivirati in usmeriti v pravo smer ter najti možnosti in oblike pravičnega trošenja te dragocene energije. Da bi se te zamisli izvedle, se moramo zavedati teh temeljnih načel in zakonitosti, ki pri odraslih ljudeh obstajajo:

1. Odrasel človek je sposoben, da se uči, da menja svojo izobrazbo, če vidi za to dovolj razlogov, odločilna je torej stopnja motivacije. Najugodnejši čas za učenje je tisti, ko človek sam začuti potrebo, da se določenega gradiva nauči. Takšne momente moramo izkoristiti zato, da mu nudimo, kar želi in tisto, kar smatramo, da bo potreboval jutri.

2. Osnovni pogoj izobraževanja odraslih za doseganje rezultatov, ki izhajajo iz potreb družbenega razvoja, je ustvarjanje ustrezne družbene situacije za potrebe večje izobraženosti in priznavanje. Zelo velika nagrada za trud odraslega človeka je družbeno priznanje in podpiranje tega dela.

3. Družba še premalo ceni pomen in vlogo izobraževanja odraslih, čeprav je dokazano, da nekatera področja dajejo večjo možnost izobraževanju odraslih kot mladine. Dokazano je tudi, da je mnogo več odraslih ljudi sposobnih za učenje, kot jih to dela. To potrjuje prejšnja misel, da obstajajo ogromne rezerve neodkrite energije v ljudeh, ki čaka, da se jo odkrije in uporabi.

4. Aktiviranje psihičnih sposobnosti človeka in njegovih osebnih lastnosti nam pokaže nivo in področje njegove izobrazbe. Sprejemanje oblik učenja, ki so na nižjem nivoju, kot jih lahko sprejema posameznik, lahko zelo kvarno vplivajo na posameznika in skupino. Zato je nujno upoštevanje predhodnega znanja in izkušenj.

Dolžnost nas vseh in celotne družbe je, da ta načela osvojimo, jih upoštevamo in v praksi izvajamo. Tudi v glavah 3200 ljudi je ogromno skritih rezerv, ki jih skušajmo v duhu gospodarske reforme odkriti in uporabiti.

Franc Vrešč

Kakšno izboljšanje bomo dosegli s prehodom na mazutno kurjenje, pa bomo ugotovili šele s sistematičnim zasledovanjem ogrevanja in valjanja pri novih pogojih.

Na tem posvetovanju je bilo zaključeno:

— še naprej držati predpisane čase ogrevanja,

— za zahtevnejše naročnike se gredice brusi,

— v tekoči kontroli se v statističnih kontrolnih kartah uvedejo opozorilne meje za globino razogljivenja, ki bodo strožje od dosedanjih pogojno dopustnih; vsako preko-

račenje teh mej bo OTKR takoj javljal vodstvu valjarne kot opozorilo o pravem času.

Zavedati se moramo, da sedanje začasno veljavne meje niso v skladu z zahtevami kupcev, ampak služijo kot pogojni sprejemljiv kriterij.

Upajmo, da bomo z dosedanjimi in novimi ukrepi razogljivenje pri valjanju tako omejili, da bomo kupcem čimprej lahko garantirali dopustno globino razogljivenja, kakršno normalno zahtevajo.

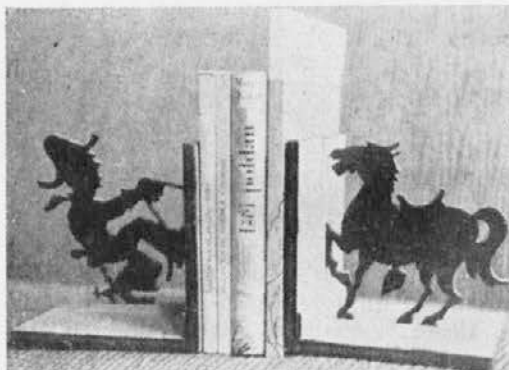
Franc Černe, dipl. inž.

KULTURNA KRONIKA

ČESTITKA ZA VELIKO PRIZNANJE

Nagrado Prešernovega sklada za književnost je letos dobil Marjan KOLAR za roman Išči poldan. Komisija za literaturo je svoj sklep utemeljila takole:

»Marjan Kolar je v svojem romanu Išči poldan izrazil nekatere tipične značilnosti današnjega časa. Pisatelj ne prikazuje le

Bera

vsakdanjosti kot takšne, ampak dogodke in ljudi obzarja z bogastvom miselnih spoznanj, ki roman uvrščajo med najboljša prozna dela v zadnjem letu. Pisateljova družbena angažiranost v romanu je pristna, neprisiljena, na vsaki strani je čutiti njegovo osebno prizadetost ob situacijah v majhnem mestu, kamor je roman postavljen. Kolarjevemu tekstu se torej pozna, da je zrasel iz nenarejene človečnosti ter iz osebne nuje po izpovedovanju. Njegov realistični pristop k snovi se navezuje na tradicijo tistega dela slovenske proze, ki je v preteklosti tako živo rezal v naše družbene razmere.«

Visoko priznanje pomeni potrditev avtorjevih umetniških snovanj in dosežene kvalitete, saj uvršča roman med najvišje dosežke lanske literarne žetve na Slovenskem.

Išči poldan je Kolarjeva tretja knjiga. Sledila je zbirka Prazno nebo (1961) in Samomor v nebesih (1964). Pred nekaj meseci je avtor pridružil omenjenim knjigam še mladinsko povest Sledovi medalj (1967).

Kolar je začel literarno ustvarjati že zelo zgodaj, že kot dijak ravske gimnazije. Pozneje je sodeloval pri mnogih slovenskih revijah.

Že s svojimi prvimi teksti je avtor napovedal smer svojih poznejših pisateljskih iskanj. Njegov strogo razčlenjujoči pogled

se ni ustavljal na zunanjih, na pogled morda celo prepričljivih, vsekakor pa mikavnih fasadah, za katerimi se je skrival od večjih in manjših napak razjedeni obraz sodobne družbe in človeka. Razčlenjujoče je vrtal za globljo psihološko in socialno resnico ter jo odkrival zdaj v trpko resni, zdaj v humoristično satirični obliki, kakršna se pokaže vsakomur, kdor odkrije neskladje med notranjo vsebino in zunanjim videzom.

Tudi od posameznikov pričakuje Kolar pretehtano ubranost v njihovem osebnotnem jedru ter zunanji uravnoteženosti z družbo. Vse, kar tako ali drugače maliči podoba človeka posameznika in širših družbenih kolektivov, je tuje taki predstavi sveta in življenja, v kakršno si Kolar komaj upa glasno verjeti, pa vendarle veruje, saj nekje mora biti poldan globoke človekove individualne in družbene osveščenosti ter vztrajanja v nji.

Ob pomembnem priznanju vsi krajanje Marjanu Kolarju prisrčno čestitamo.

Napoved iz prejšnje številke popravljamo. Pisateljski kros je odpadel, ker književniki niso nastopili ne na osrednji šolski proslavi ne na literarnem večeru iz pre-

prostega razloga, ker take proslave in večera sploh ni bilo.

Bila pa so srečanja po šolah ter izredno uspel razgovor učencev s pisatelji Filipičem, Hofmanom in Rozmanom na ravnski osnovni šoli. Vprašanja so bila zrela, živahna, niti malo šablonska, še manj otroška, odgovori odkritosrčni, pogovor pa sproščen. Še enkrat se je torej potrdila misel, da imajo taka srečanja vsaj enako vrednost kot samo branje črtic ali pesmi.

Razgovor je stik, je menjava mnenj, je spoznavanje tistega, česar pisatelji mnogokrat ne napišejo. Zadovoljstvo je bilo na obeh straneh in resnično bi kazalo takšne razgovore še večkrat pripraviti.

Program za večerno Prežihovo proslavo je pripravila ravska osnovna šola in je bil posrečen splet besede in pesmi — oboje lepo ubrano in daleč nad nivojem osnovne šole. Ali pa se bomo počasi morali sprizniti z dejstvom, da osnovna šola lahko kulturnemu življenju kraja nudi več, kot si mislimo. Morda preprosto zato, ker so otrokom in mladincem pri 12—14 letih knjige in pesmi še svete in lepe, profesorjeva beseda pa nekaj velja. Kakorkoli že — v imenu kraja: hvala za lepi večer!

Dan pozneje so Prežihovi Pernjakovi v izvedbi mariborskega gledališča vžgali polni Titov dom. To pomeni, da nas je Ravenčanov dovolj, da napolnimo kino dvorano in Titov dom, če le hočemo in če se nam zdi, da je vredno priti.

Boštjan je prejšnji mesec z uspehom razstavljal v Velenju svoje risbe, paste in olja. Velenjčani v zimskem času redno prirejajo kvalitetne razstave in so bili z nastopom našega rojaka zelo zadovoljni.

Je pa treba ob tej priložnosti zabeležiti še nekaj. Boštjan je posebej za letošnje Prežihovo slavje izdelal linorez Prežihove bajte in vsak pisatelj, ki je tisti dan bral na našem koncu, je prejel en odtis zastonj. Lepa gesta slikarja in lepa perspektiva za njegov nadaljnji razvoj, saj ga nova tehnika dokončno rešuje nebitvenih podrobnosti in ohranja samo bistveno.

Malčki so vzeli pusta hudo zares

OBVESTILA KRAJEVNEGA ZDRUŽENJA ZB NOV RAVNE

Upoštevaajoč, da je večina članov našega združenja zaposlena v železarni Ravne, smo zaprosili uredniški odbor Koroškega fužinarja, če bi se za važnejša obvestila in informacije članom lahko posluževali Informativnega fužinarja. Uredniški odbor je naši prošnji ugodil, zato smo se že v današnji številki poslužili te odobritve z namenom, da seznanimo naše člane o naslednjem:

V počitniškem naselju ZB v Valovinah pri Puli razpolaga občinsko združenje ZB NOV Ravne na Koroškem s 30 ležišči. Nekaj ležišč je v lesenih, nekaj pa v zidanih weekend hišah.

V počitniškem naselju lahko letujejo člani ZB NOV in njihovi družinski člani. Letovanje je možno vsako leto od 1. 5. do 30. 9. v izmenah po skupno 10 dni. Prijave za letovanje bodo letos zbirala krajevna združenja ZB NOV, končno razporeditev pa bo opravila za to imenovana komisija pri občinskem združenju, ki bo ob upoštevanju števila prijav za posamezna časovna obdobja poskušala v največji možni meri upoštevati želje prijavljencev.

Zaradi pravočasne evidence o zasedbi prostih kapacitet (morebitna nezasedena ležišča po posameznih izmenah je namreč treba odstopiti ostalim združenjem) je naše krajevno združenje pričelo z zbiranjem prijav. Cene dnevnega penziona bodo letos ostale v glavnem nespremenjene in znašajo: za ležišča v lesenih hišah v predsezoni 1400 S din, v času sezone pa 1700 S din, v zidanih hišah pa v predsezoni 1900 S din, v času sezone pa 2100 S din.

Vse člane našega združenja, ki bi letos želeli letovati v Valovinah, prosimo, da se za letovanje pravočasno prijavijo. Prijave bo naše združenje sprejemalo do vključno 25. aprila 1968 vsako sredo od 16.00 do 18.00 ure popoldan v pisarni občinskega združenja. Ob prijavi mora vsak navesti čas, od kdaj do kdaj bi želel letovati, ter število družinskih članov, ki bodo skupno z njim letovali.

Zbiranje prijav je časovno omejeno zaradi tega, ker moramo seznam prijavljencev dostaviti občinskemu združenju najpozneje do konca aprila. Ker prijav in želja po času, ki je določen, ne bo več mogoče upoštevati, prosimo vse, ki bi želeli letovati v Valovinah, da se pravočasno prijavijo.

Ceprav se osebne težave, ob katere zadevajo člani ZB NOV zadnja leta, poskušajo pospešeno reševati, so člani na letošnji letni skupščini našega združenja opozorili na nekatere svoje neurejene zadeve. Za ureditev bi često potrebovali tudi posredovanje naše organizacije, na katero pa se vedno niso obračali. Delni razlog je zato mogoče iskati tudi v nezadostnih osebnih stikih med odborom in članstvom.

Z namenom, da bi to pomanjkljivost odpravili in svojim članom poskušali pomagati pri reševanju njihovih osebnih zadev bodisi s posredovanjem ali nasvetom, se je odbor našega združenja odločil, da pri poslovanju uvede enkrat tedensko uradne ure. Uradne ure bodo zato od 20. marca 1968 dalje vsako sredo od 16.00 do 18.00 ure popoldne v prostorih občinskega združenja ZB NOV Ravne na Koroškem. Pisarna je v zgradbi, v kateri ima svoje prostore občinska skupščina.

3. Ne trudite se izvedeti več detajlov, kot je to stvarno potrebno. Znanje se v detajlih zelo hitro menja. Namesto tega je boljše širše razumevanje materije, kar pripomore osvojiti zanesljivo intuicijo.

4. Družite se z mladimi učenci. Ti se učijo hitro in lahko in to je prenosno.

5. Ne predpostavljajte, da je znanje, pridobljeno pred leti, še vedno točno. Stvarno, če ga niste imeli priložnosti kontrolirati, je možno, da je to znanje brez vrednosti.

6. Ne dopustite, da vaša radovednost zaspí; kajti ta je mati modrosti.

7. Spoznajte se z novimi področji znanosti. Če je za vas predmet nov, se bo vaše učenje pričelo z minimalnim številom zgrešenih pojmov. Za vašo moralno je koristno, da se lahko učite kot mladenič, ko se otreseste prejšnjih predsodkov in napačnih informacij.

Na kraju je govornik dodal: Znanje strokovnjaka brez širokega horizonta je kot slepa ulica. Fiksna ideja onih, ki se smatrajo za vsevedne, je ravno tako nevarna kot top instrument, samozadovoljstvo onih, ki niso več radovedni, pa je vrsta smrti v življenju. Zavedati se, kako malo vemo, in se obrniti na drugega, da bi se česa naučili, je dostojno najvišjih umov in dostopno najmanj izobraženim.

(Novosti iz nauke i tehnike — Beograd)
1. II. 1963 — izvleček T-310

V. H.

KOMPLEKS TEHNIKE

Na neki konferenci v Chicagu so diskutirali o tehnologiji, ki s svojim izredno hitrim razvojem otežkoča preučevanje in uporabo principov tehnike. Naj navedemo gledišča in mišljenja nekaterih udeležencev konference.

Eksplozivni razvoj znanosti in tehnologije je pospešil degeneracijo znanja. Smatra se, da koristna »doba trajanja« tehnikega znanja ni daljša od deset let. To pomeni, da bo polovica tega, kar danes vemo o stvarih tehnike, čez pet let zastarelo netočno ali irelevantno za tehniko, ki se bo takrat uporabljala. Očitno je, da se mora to znanje zamenjati z novim, ki ima več zveze z bodočnostjo.

Hitre spremembe, ki so se pričele s pospešenimi raziskovalnimi deli po drugi svetovni vojni, so na mnogih tehničnih fakultetah resno pretresle zaupanje v neprekinjeno koristnost znanja, ki ga te nudijo študentom. Problem o predavanju znanja, ki bo koristno čez 20 let, je izredno pretresljiv. Še vedno se lahko zanesemo na Newtonove zakone, toda kakšne koristi imamo od njih, kadar je treba izdelati poseben predpis za preizkus nekega stroja?

Takšno razmišljanje je privedlo do posebne obdelave specializiranega znanja in do ponovnega poudarka osnovnih znanosti, kot so kemija, fizika in matematika.

To ohranjanje znanja na nivoju izvira iz mišljenja, da mora biti inženir »znanstvenik« skozi vse svoje aktivno življenje. Vsak inženir, ki želi iti v korak s svetom tehnike, mora očitno doseči status znanstvenika.

Gledano s tega stališča prvenstveni cilj višje izobrazbe ni v predavanju znanja, temveč v ustvarjanju znanstvene mentalitete. To daje še eno obremenitev šolskemu sistemu, ker profesor, ki tudi sam ni znan-

stvenik, nima prostora med univerzitetnimi kadri. Iz teh vzrokov morajo kolidžni in univerze ustvariti možnost za raziskovalna dela in znanstvenost svojih višjih predavateljev.

Učenje v poznejših letih

Načrti, da se znanje znanstvenika — učenca modernizira, morajo upoštevati tudi starost. Čim starejši smo, tem težje se je učiti novih stvari, medtem ko se mlajši, kot kaže, učijo z izredno lahkoto. Pri mladih je z učenjem doseženo znanje novo in naleti na malo predsodkov ter vnaprej osvojenih zaključkov. Skeptično stališče, ki zavira tempo učenja, se dobi s časom in z izkušnjami. Kolikor bolj je učenec informiran o predmetu, tem večja je možnost, da se bodo kakšni novi podatki križali s prej osvojenimi dejstvi. Kratko malo kaže, da vsak delec novega spoznanja pogojuje ustrezno razčiščevanje situacije ter usklajevanje predhodnega znanja z novo pridobitvijo.

Marsikaj bi o problemu modernizacije znanja še morali reči, toda poudarek mora biti vedno na posamezniku in njegovih ciljih. Kaj je npr. eden od govornikov predlagal in česa ni priporočal v tem smislu za inženirja — znanstvenika:

1. Ne trudite se, da bi vedeli vse; marsikaj se niti ne izplača vedeti. To, kar poznate, naj bi imelo določen namen in določen odnos do tega, kar bi morali vedeti.

2. Koncentrirajte se na zbiranje znanja, katerega boste imeli priliko prenašati. Znanje, ki ga ne uporabljate, se hitro pozabi in zastari. Pravijo, da če imaš kakšno stvar, je brezpomembna, če je ne moreš pokazati, ali če nekaj znaš, malo pomeni, ako drugi ne vedo za tvoje znanje.

VAŽNA ODLOČITEV

Do sedaj smo živeli v dnevnem strahu, kako bomo našo robo prodali. Ker so skoraj vsi obrati zasedeni, je nastal skoraj obrnjen problem z vprašanjem: »Kako naj pravočasno vse naročeno izdelamo?«

Operativno vodstvo tovarne je za marec 1968 predpisalo, da se mora odpreti naslednja naročena roba:

livarna	550 ton
valjarna	3400 ton
kovačnica	950 ton
mehanična	520 ton
vzmetarna	500 ton
jeklovlek	190 ton
skupaj	6110 ton
v vrednosti	2,06 milijarde S din.

F. B.

Bolečine

- Mama, danes ne morem v šolo!
- Zakaj ne?
- Slabo se počutim.
- Kje pa?
- V šoli.

Počakati je treba

- Kakšnega spola je jajce, Andrejček?
- To se ve šele, ko se iz njega izvali peltinček ali putka, tovariš učitelj.

Obup

- Preveč piješ zadnje čase, Rudi.
- Rad bi utopil svoje skrbi.
- In se ti posreči?
- Bolj slabo. Največje znajo plavati.

ŠPORTNE VESTI

Kotnikova druga

Kar 18 mladih tekmovalcev in tekmovalk se je z Raven udeležilo letošnjega republiškega prvenstva v veleslalomu na Zelenici. Mežiška dolina je skupaj dala okrog 50 tekmovalcev in tekmovalk za to prvenstvo, ki so si pravico nastopa priborili na prejšnjem, conskem prvenstvu. To veliko število dokazuje, da klubi posvečajo dovolj pozornosti najmlajšim alpskim smučarjem, omembe vredna pa je vsekakor tudi pravilna politika strokovnega odbora za smučanje pri občinski zvezi, ki že vrsto let skrbi za načrtno, skupno in kvalitetno vzgojo najbolj nadarjenih mladih koroških smučarjev.

Tekmovanje na Zelenici je bilo letos izvedeno v zelo slabih pogojih. Bilo je zelo mrzlo, veter je bril in nanašal sneg na posamezne odseke sicer zaledenele proge, kar je mlade tekmovalce zelo oviralo in pripomoglo k številnim odstopom in diskvalifikacijam. Na startu so pionirji zmrzovali, očividci vedo celo povedati, da sta mrz in veter privabila na marsikatero lice solzo obupa.

Pri vseh teh pogojih se je od naših najboljše odrezala Erna Kotnikova, ki je pri mlajših pionirkah dosegla zelo lep uspeh z uvrstitvijo na drugo mesto. Tudi pri starejših pionirkah je bila Ravenčanka Irena Ježeva zelo dobra s svojim petim mestom. Fantje so bili nekoliko slabši od deklet, saj najdemo najboljšega mlajšega pionirja z Raven Zdravka Mikla šele na 22. mestu. Tesno za petami sta mu Zlatko Gologranc (23.) in Boris Kotnik (24.) Danilo Tušek pa je bil 41.

Pri starejših pionirjih je bil najboljši od Ravenčanov Janko Mikl, dosegel je 21. mesto. Božo Cimerman je bil 28, Gorazd Janako 60., Bojan Kotnik pa 64., medtem ko so vsi ostali odstopili ali pa bili diskvalificirani.

Če upoštevamo pogoje in veliko število tekmovalcev — bilo jih je okrog 200 — potem ti rezultati niso slabi, o nekaterih lahko celo rečemo, da so res zelo dobri.

Tevževa slovenska prvakinja

Na Voglu so se za slovensko prvenstvo v veleslalomu in slalomu pomerili najboljši člani in članice, seveda razen tistih res najboljših, ki so šli na olimpiado. V veleslalomu je Vida Tevževa v odsotnosti Ankeletove vozila najboljše in postala slovenska prvakinja. Zelo dobro je vozil tudi Alojz Fanedl, ki je v konkurenci članov dosegel solidno peto mesto, Jaka Valtl pa je padel in si tako zapravil boljši plama (bil je 38.).

V slalomu je Tevževa zapravila vse svoje možnosti v drugem teku, pri članih pa je bil zopet zelo dober Fanedlov Lojz s sedmim mestom. V tej disciplini je bil tudi Jaka Valtl z dvanajstim mestom med najboljšimi tekmovalci.

Slovenska prvenstva za naše smučarje so torej za nami. Skupna bera so trije republiški naslovi za Ravne (Bavče na 15 km, Tevževa v veleslalomu in štafeta člani 3 krat 10 km). Počakati moramo še na državna prvenstva, potem pa bo potrebno o letošnjih nastopih in rezultatih naših smučarjev povedati verjetno kaj več in poleg svetle strani opozoriti še mogoče na kaj neprimerne, kar še vedno ne pusti smučarskemu vrhunskemu in tudi ostalemu kvalitetnemu športu dovolj visoko dvigniti glave.

čarjev povedati verjetno kaj več in poleg svetle strani opozoriti še mogoče na kaj neprimerne, kar še vedno ne pusti smučarskemu vrhunskemu in tudi ostalemu kvalitetnemu športu dovolj visoko dvigniti glave.

Najboljše članice

Mesec februar je bil tudi za namizni tenis zelo zanimiv, saj so se tekmovanja vrstila kakor na tekočem traku. Tudi na Ravnah je bilo najprej ekipno prvenstvo za mladinke, nato pa so se v Domu telesne kulture pomerile med seboj najboljše članice v ekipnem delu prvenstva SRS. To prvenstvo je bilo vzorno organizirano, žal pa je imelo premalo gledalcev in tekmovalk, saj je od osmih ekip, ki so si pravico nastopa priborile na prejšnjih kvalifikacijskih tekmovanjih, nastopilo samo šest.

NTK Fužinar je letos po dolgem času nastopil na vseh ekipnih slovenskih prvenstvih, pri mladincih in mladinkah ter pri članih in članicah. Rezultati naših ekip niso niti tako slabi, če gledamo samo republiko Slovenijo, veliko pa izgubijo na veljavni, če gledamo celo našo državo. Žal je tako tudi sedaj že pri ženskah in mladinkah. To pa pomeni, da slovenski namizni tenis danes še daleč ne pomeni tistega, kar je pred leti pomenil v naši jugoslovanski celoti.

Mladinci so v postavi Osojnik, Orešnik, Lajmiš bili v Mariboru peti, mladinke v postavi Hanuš, Petrač, Gutenberger na Ravnah tretje, o članih smo itak že pisali, lani so bili šesta ekipa v Sloveniji. Najbolj uspešne so bile na vsak način članice v postavi Krajger, Petrač, Hanuš, ki so se res srčno borile in bile na Ravnah tretje. Ta uspeh je zaradi tega vreden omembe, ker so članice premagale takrat igralke Triglava Kranj in si z enakim številom točk kot Triglav in Olimpija priborile solidno osvojeno za drugi del ekipnega prvenstva SRS.

Člani v drugo ligo

Na prvem delu letošnjega republiškega prvenstva v prvi republiški ligi naši člani

niso ponovili uspeha iz prejšnjega tekmovanja v Ljubljani. Tokrat so uspeli zmagati samo enkrat proti Uljaniku iz Pule, medtem ko so vse druge dvoboje izgubili. Zamujenega verjetno ne bo mogoče nadoknaditi na drugem delu, saj so direktni konkurenti tokrat igrali zelo dobro in imajo kar štiri točke prednosti. Vse sicer še ni izgubljeno, zadnjo besedo pri tem bodo seveda imeli igralci Fužinarja sami.

Nič ne bo s sodelovanjem v zvezni ligi

Ekipa članic namiznoteniškega kluba Fužinar si je priborila pravico nastopa na kvalifikacijskem turnirju za udeležbo v prvi zvezni ligi. V Kranju se je zbralo devet ekip iz vse države, iz Slovenije pa sta nastopila Triglav Kranj in NTK Fužinar. Tudi na tem tekmovanju so Slovenke ostale praznih rok, saj tako Triglav iz Kranja s 4. in NTK Fužinar s 5. mestom nista uspela, ker lahko samo prvi dve plasirani ekipi s kvalifikacij nastopita v najvišjem jugoslovanskem rangu tekmovanja.

Tudi na Ravnah namiznoteniška šola

Ravne so tretji kraj v naši dolini, ki je dobil namiznoteniško šolo. V Mežici ta šola že najbolj dolgo deluje, vodita pa jo tovariša Maklin in Auprih zelo dobro. Tudi na Prevaljah ta šola dela pod vodstvom tovariša Metelka že celo letošnje leto, sedaj pa bo tudi na Ravnah pričela z delom. Vodil jo bo tovariš Jamšek. V šolo bodo vključeni mlajši dobri učenci, ki si bodo dvakrat tedensko načrtno pridobivali znanje iz namiznoteniške igre. Vse te šole vodi občinska zveza za telesno kulturo, ki stimulira tudi trenerski kader. Upajmo, da bo šola zaživela tudi v Črni, kar bi bilo seveda zelo dobro za razvoj namiznega tenisa v naši dolini.

Rekreacijski namizni tenis

Obveščamo vse starejše igralce namiznega tenisa, da bo NTK Fužinar organiziral rekreacijsko igranje namiznega tenisa v večernih urah. Tako bo možno za zdaj vsako sredo od 20. do 22. ure v spodnji telovadnici (poleg železarne) igrati namizni tenis. Na razpolago bodo štiri mize, nava-

Tako se je mehanična pripravila za sankarsko prvenstvo

Foto: R. Gradišnik

Naši šahisti so se razživil

dni loparji in žogice. Vsak član ali članica, ki se bo tako hotel enkrat tedensko dobro razgibati, bo moral plačati članarino — torej postati član namiznoteniškega kluba — in zato bo lahko enkrat tedensko hodil v telovadnico in igral namizni tenis. Vsi zainteresenti naj se prijavijo pri tov. Ludviku Bavčetu iz topilnice, tel. 477. Po številu prijav pa se bo izdelal točen razpored igranja. Če bo zelo veliko prijav, bo NTK Fužinar poskušal poleg srede organizirati še v ponedeljek ali petek rekreacijsko igranje namiznega tenisa.

-ate-

KEGLJANJE

Ravenčanke tretje

Zaključek ženskega ekipnega prvenstva MTS je bil 17. in 18. februarja na kegljišču Fužinarja.

Prvi dan tekmovanja je ekipa Fužinarja poslegla v borbo zelo suvereno in dosegla najboljši izkupiček, tako da se je usidrala na 1. mesto z 2377 podrtimi keglji, 2. so bile Slovenjgrajčanke z 2332 in 3. Branik z 2271 lesi. Od naših so bile najboljše Spanžev 418, Hafner 406, Belaj 399, Jezeršek 396, Mačič 392 in Hovnik 366. Pri Slovenjgrajčankah sta se odlikovali zlasti Stergarjeva 416 in Markovičeva 415.

Drugi dan tekmovanja je prinesel velik preobrat zlasti Fužinarjevi ekipi, ki je bila za Slov. Gradcem in Branikom. Uspešna je bila Hafnerjeva 405, Jezerškova 399, Hovnik 382 ter Mačič 371, medtem ko sta zatajili Spanževa in Belajeva.

Po štirih kolih prvenstva si je priborila ekipa Slov. Gradca 1. mesto z 9262 podrtimi keglji, najuspešnejši njihovi igralci pa sta bili Ermenc 1609 in Stergar 1609 lesov; na 2. mesto se je plasirala ekipa Branika z 9244 podrtimi keglji. Fužinar je zasedel 3. mesto, toda najboljši rezultat je dosegla Hafnerjeva s 1623 lesi in Jezeršek M. s 1601 lesom. Pripomniti moramo, da je bila ekipa Fužinarja močno hendikepirana zaradi bolezni nekaterih igralcev; leta 1966 in 1967 so namreč zasedle 1. mesto.

Ravenčani pokalni prvaki

Na pobudo občinskega sindikalnega sveta je bilo organizirano 1. medobčinsko ekipno pokalno prvenstvo na Ravnah. Prvenstva se je udeležilo 5 obmejnih koroških občin. Ekipe so nastopale s 6 možmi na 100 lučajev mešano.

Velika borba se je zlasti razvijala med gostujočim Slovenj Gradcem in domačini. Po četrtem možu je bila ekipa Slovenj Gradec še vedno v vodstvu za 15 lesov, toda za Ravne sta priborila končno zmago poslednja dva tekmovalca, Trstenjak 413 in Trefalt 408 ter tako prehitela svoje rivale za 9 lesov.

Prvo mesto in s tem pokal si je priborila ekipa Raven z 2424 podrtimi keglji. Posamezniki: Grobelnik M. 420, Ajtnik 411, Smode 382, Banko 390, Trstenjak 413 in Trefalt 408 lesov. 2. Slovenj Gradec z 2415 lesi. Goričan je dosegel najboljši rezultat dneva — 425 kegljev, 3. Velenje z 2266 lesi. 4. Dravograd z 2180 lesi, 5. Radlje z 2155 podrtimi keglji.

Po končanem tekmovanju je podelil tov. Jehart zmagovalnim ekipam pokale, plakete in diplome ter posebej nagradil tudi najboljše posameznike. Slišati je bilo mnogo odobranj in pripomb, da naj bi bilo podobnih srečanj še več. Čestitamo!

H. O.

NOVE UGODNOSTI ZA ČLANE AMD

Letos je uvedla Avto-moto zveza Slovenije novo članarino in nove ugodnosti za svoje člane. Ker se tudi naši sodelavci vse bolj motorizirajo, bo prav, da jih seznanimo z novostmi, ki jih navajamo v celoti.

— Knjižica za pomoč članom AMSJ, s katero bodo lahko člani izkoristili pravico za pomoč in usluge doma in v inozemstvu. Knjižica za pomoč vsebuje sledeče:

— kupon s priporočilom za nudenje pomoči in uslug članu;

— štiri kupone za usluge službe »Pomoč — informacije«, ki jih član uporabi v primeru potrebe na cestah, kjer obratuje služba SPI (material, ki se vgradi, se plača);

— kupon za uporabo uslug službe pomoči na cestah v inozemstvu (material, ki se vgradi, se plača);

— štiri kupone za tehnično pomoč v avtoservisih, tehničnih centrih in delavnicah AMD — oziroma republiških zvez, s pravico na popust 10 %;

— kupon za vleko ali prevoz pokvarjenega vozila, ki se lahko izkoristi v vseh vlečnih službah AMSJ z 10 % popustom;

— dva kupona za pravno pomoč (pravni nasveti, pismeno ali ustno), katera član lahko izkoristi v organizacijah AMSJ, pri advokatih, s katerimi ima ta organizacija pogodbe, in pri avtoklubih v inozemstvu (brez plačila);

— kupon za uporabo popusta na usluge pri delovnih organizacijah, ki so vključene v sistem »AMS Jugoslavije priporočila«;

— kupon za uporabo popusta na turistične usluge pri turističnih službah in birojih AMSJ;

— obrazec za poziv v primeru okvare ali nesreče na cestah;

— obrazec za izpolnjevanje podatkov v primeru prometne nesreče v inozemstvu.

— Člani AMD Ravne imajo v domači servisni delavnici 10 % popust na opravljena dela (material se plača). Teh ugodnosti pa so deležni tudi v vseh servisnih delavnicah AMSJ v odstotkih, ki so jih določile posamezne delavnice.

— Letni članski priporočnik AMSJ (brezplačno).

— Popust pri nakupu bencinskih bonov za inozemstvo 2 % na vrednost kupljenih bonov. Enkrat letno mogoč nakup bencinskih bonov za 100 l goriva za Avstrijo, Madžarsko, Bolgarijo in Grčijo, do 105 l za Italijo ter do 200 l za ČSSR, Poljsko in ZR Nemčijo.

— Popust pri nabavi mednarodne vozniške knjižice (popust 5 N din).

— Popust pri nabavi mednarodnih carinskih dokumentov (popust 13 N din).

— Popust pri nabavi avtokart, značk, nalepk ter drugih izdaj in publikacij, ki jih izdajajo organizacije AMSJ (popust 10 %).

— Popust pri uporabi uslug v avto-kampih s katerimi upravljajo organizacije AMSJ (popust 10 %).

— Pomoč turističnih služb AMSJ v pripravah za potovanje in uporabo letnega dopusta od intinererjev za potovanja, preživljanje dopusta v letoviščih, ki se organizirajo za člane AMSJ.

— Dvomesecni informator za članstvo, ki se bo izdajal kot poseben podlistek Moto revije in dostavljal vsem članom brezplačno.

— Kreditno pismo za Jugoslavijo za plačilo uslug v sili (cena 20 N din).

— Kreditno pismo za plačilo uslug v sili v inozemstvu (cena 50 N din).

— Mednarodna knjižica za kempiranje CCI (cena 10 N din).

Nova članarina za leto 1968 je:

avtomobilisti	50 N din
motociklisti	25 N din
člani brez vozil	15 N din
pravne osebe — kolektivni vpis	200 N din
pravne osebe — po motornem voz.	50 N din

Vse podrobnejše informacije daje servis Avto-moto Ravne.

Razlika

Znani pravnik Eldon je na vprašanje, kakšna je razlika med zdravnikom in odvetnikom, odgovoril takole:

»Pri prvem se ti oči navadno zapro, pri drugem pa odpro...«

Tišina

O blagodejnosti prostega časa

Živimo v času posebno hitrega tempa. Vsi se počutimo neprenehoma gnani z delom, da bi čim več napravili, več proizvedli. Delo pa je lahko tudi vzrok norosti. Celo našo pazljivost lahko absorbira, tako da uniči naš naravni nagon po prostem času in popolnem miru. Pretvarjamo se v delovno nesposobne nevrotike in pri tem pozablamo na spoznanje: več ustvarjati predstavlja dvorezni meč, če tega ne upoštevamo in ne uskladimo z drugim spoznanjem: nič delati.

Popolnoma se predati miru v okolici ni tako enostavno, kot je videti na prvi pogled. Ni lahko čez noč ponovno pridobiti prastaro sposobnost prijetnega počivanja, ki ga je v davni preteklosti človeštvo kamene dobe delilo s sovami, jazbeci itd. Človek je kratko malo pozabil, kako se v prostem času lahko sprosti. Toda treba je poskušati, ker se na noben drug način ne moreš spustiti v tiste mirne globine, iz katerih človek lahko črpa moč, da bi si v ropotu industrializiranega sveta zagotovil obstanek.

Da bi spoznali, kako smo postali nesposobni, je dovolj, če pogledamo ljudi, ki si želijo vsaj malo pobegniti od svojih vsakodnevnih skrbi in ki se resno trudijo, da bi imeli vsaj nekaj minut dnevno popoln mir. Igrati tenis, nogomet, voziti kolo, plešati itd. malo prispeva k temu, da se človek res popolnoma preda pravi sprostitvi. Tudi človek, ki zbira jesensko listje ali odstranjuje skorjo z dreves ali gre enostavno s prijateljem na sprehod, tudi ta se ne predaja popolni umiritvi, ker v bistvu opravlja bolj ali manj prijetno delo, toda ni se združil z naravo oziroma s pravim mirom.

Recept je enostaven. Pravi prosti čas in popoln mir sestoji v izključitvi vsakega telesnega napora in vsakega namenskega razmišljanja. To zahteva, da ste vsaj za trenutek tako brez namena kot list na grmovju ali kamen, da se osvobodite vsega, od brezobzirnega hotenja in dirke, teh dosežkov naše civilizacije, ter da se namesto utrujajoče navade načrtnega dela in razmišljanja predaste spokojnemu, brezciljnemu in nepovezanemu tavanju duha. To zahteva, z eno besedo, da prav nič ne delate.

Poglejte npr. tigra ali lisico, ko počivata, opazujte npr. mačko. Njene mirne, na pogled v daljavo uprte oči, niso na nič usmerjene, mišice mirujejo tako nepremično, kot da so iz kamna. Običajna pozornost, ki jo kaže, kadar želi kaj naskočiti, je popolnoma izginila.

Žival se je podala naravi — mirovanju. To je za njo tako naravno, kot je naravno jesti in spati. Toda človek se mora tega šele priučiti. Kadar ste se tega naučili, se vam odpre popolnoma nov svet, svet takšnega miru in visoko razvite moči opazovanja, kot nikoli poprej, notranje carstvo, ki v sebi skriva neverjetne moči za okrepitev utrujenega duha.

Napravite poizkus, postanite mirni prav sedaj. Ko ste prečitali ta članek, odložite vse in zaustavite tudi najmanjše gibe, ki vplivajo na to, da ste duševno odsotni — gaganje z nogo, nervozno trepetanje, nalahno udarjanje s prsti po stolu. Med čitanjem je vaše dihanje bilo hitro v tipičnem ritmu današnjega tempa. Odpočitje si plju-

ča! Dihajte globoko in počasi! Neobičajno prijeten občutek ali ne?

Če nosite očala jih snemite. Rahel pritisni na nos moti in vas zavrača. Enako učinkuje tudi preveč stisnjen pas ali ozek ovrtnik. Odprite ju! Naslonite se nazaj in predajte se popolnemu miru. Ne delajte ničesar in ne sledite nobeni misli. Vaš duh naj tava s svobodno voljo, kot mu najbolj ugaja.

Kmalu se bodo v vaši na novo osvobojeni zavesti pojavile nedoločne misli, spomini in opažanja. Glede na to, da je tiranija misli in dela bila istočasno odstranjena, je vaš duh sposoben sprejeti stvari, kot so duh cvetlic itd. Ta fina vonjava bedi že ves čas v prostoru, toda vaš duh je bil preza-poslen, da bi jo v resnici opazil. Vdihnite globoko ta vonj, ker z magično silo pospešuje prsto tavanje duha. Pri tem se boste zavedeli še drugega spoznanja — npr. občutka sončnega žarka na roki. S cvetličnim vonjem, ki vam uhaja v nos, in s toploto sončnega žarka na roki svet ne bo več tako grd in mračen.

Predajte se popolnemu miru. Kakšna posebna glasba je brenčanje muhe! Kako zaustavlja dihanje ta modrina neba! Stol nudi vašim mišicam prijetno podporo in vaše počasno dihanje vam daje občutek edinstvene blaženosti. Prebujajo se vam nedoločni delni spomini — morda duh morja nekdanjih počitnic, sledovi divjadi, ki ste jo kdaj opazovali v zasneženem gozdu, jata ptic, ki ste jo gledali nekega jesenskega dne... Sedaj, v tem času, ste popolni v ugodnem domačem carstvu, ki ga poznajo edino pravi poznavalci in mojstri miru.

(Izbor št. 15/1965 — prevod)

H. V.

SLOVARČEK TUJK

- defile** — mimohod, slavnosten spreved
defraudacija — poneverba, tatvina, prevara, goljufija
degresiven — postopno padajoč
dominanten — obvladujoč, prevladujoč
dumping — prodaja blaga pod proizvodno ceno (da se izrine tekmeč)
imperativ — velelnik, strog ukaz, neizprosna zapoved
importun — neugoden, neprimeren
importirati — uvoziti, uvažati (blago iz inozemstva)
imun — izvzet, nedotakljiv, zavarovan pred čim
ingeniozen — ostroumen, iznajdljiv, iznajditeljski, poln smisla, duhovito zamišljen
komasacija — združitev v večje enote
konsolidiran — utrjen, trdno postavljen
konspirativnost — stroga zaupnost
konstatacija — ugotovitev, dognanje
marioneten — lutkoven
mikro — v sestavi pomeni majhen, droben
optimalen — najugodnejši, najbolj ustrezen
primat — prvenstvo
sinhroniziranje — časovno vzporejanje
triplicirati — potrojiti, odgovoriti na dupliko
vokacija — vabilo, poziv
vizitator — preglednik

Iskre

— Rotacija je že precej stara iznajdba, samo da so ji prej pravili »ringelšpil«.

— Ni slučaj, da pravijo nekemu močnemu vinu, ki človeku hitro zleze v glavo in ga popolnoma zmeša — »direktor«.

Pasje življenje

DVANAJST ZLATIH PRAVIL ZA KVALITETO

V holandski industriji so zelo razširjena pravila za kvaliteto proizvodov. Nekatera so tako koristna in važna, da jih nazivajo »zlata pravila«:

Navajamo nekaj teh pravil.

1. Kvaliteta in strokovnost sta med seboj tesno povezani. Kjer ni strokovnosti pri izdelavi, tudi kvaliteta kljub dobri kontroli ne more biti na višini.
 2. Izhodišče za določanje nivoja kvalitete zavisi od zahtev tržišča in od dosežene kvalitete konkurence.
 3. Tehnična kvaliteta in kvaliteta z gledišča kupca nista istovetni.
 4. Konstruktorji ne bi smeli težiti k pretiranim zahtevam oziroma k nepotrebno ozkim tolerancam.
 5. Da bi proizvedli kvalitetne izdelke, je potrebna dobra tehnologija kakor tudi dobro izvežbani delavci.
 6. Nizek odstotek izmečka je neizbežen, vendar tudi s tem ne smemo biti zadovoljni.
 7. Kvaliteta proizvoda ni vedno merljiva.
 8. Kriterij za dobro kontrolo ni samo rutina v škartiranju slabih izdelkov, temveč dobro organizirana služba informacij, ki omogoča izboljšanje kvalitete.
 9. Za kontrolo kvalitete je zelo važen odnos dobavitelj — kupec.
 10. Dobra kvaliteta ni draga. Najboljša kvaliteta je najcenejša. Pretirane zahteve so drage.
 11. Dobra kvaliteta proizvodov omogoča zaposlitev tisočev delavcev.
 12. Slab proizvod v rokah dobrega prodajalca lahko rodi le začasen uspeh. Dober proizvod v rokah dobrega prodajalca daje garancijo za trajen uspeh.
- Zelo koristno bo, če si ta pravila zapomnimo in se po njih ravnamo.

Ptički, jaz vprašam vas...

FEBRUARJA SO NASTOPILO DELOVNO RAZMERJE

Peter Delak — dipl. inž. met., Katica Haber — SS, Alojzija Eremut — NK, Roman Kričej — PK, Borivoj Letnar — KV, Alojz Črešnik — KV, Vlado Krpan — NK, Drago Mesner — NK, Franc Svetec — KV, Milan Cej — PK, spr. za nedoločen čas.

Magdalena Ošlovnik — NSS, Marija Potočnik — NSS, Majda Vetter — SS, Branko Junger — KV, Jože Mravljak — KV, Anton Štaudeker — PK, Anton Vogrin — PK, Viktor Uršej — PK, Alojz Čerpnjak — PK, Stanko Pogorevčnik — KV, Rudolf Mlinar — PK, sprejeti za določen čas.

ODŠLI SO IZ PODJETJA

Rudolf Mori, dipl. inženir elektr., Ivan Dolinšek — KV, Marija Selakovič — SS, Jože Sovič — PK, Mihael Jurak — PK, Stanko Kapel — NK, Adam Glumac — KV, Slavko Zemljčič — PK, Roman Marin — NK, Franc Jelen — PK, Drago Cigrovski — KV, Drago Gorenšek — KV, Franc Obrul — PK, Rok Navodnik — PK, Henrik Polainer — KV, Ivan Čiunik — KV, Radivoj Koren — PK, Franc Gostenčnik — PK, Anton Rojc — KV, Zvonko Levar — KV, Rudolf Lesjak — KV, Anton Oder — PK, Mihael Dirntiš — KV, Anton Gros — NK, Franc Žnidaršič — PK, Milan Kovačec — KV, Franc Založnik — NK, Janez Hudopisk — KV, Jože Naglič — PK, Ivan Štrekelj — KV, Alojz Pori — KV, Franc Gostenčnik — NK, Drago Sterkuš — PK, Anton Razdevšek — PK, Miha Hovnik — KV, Kristjan Dolinšek — KV, Ferdo Fužir — KV, Karel Štekl — KV, Rudolf Mesner — KV.

NOVE KNJIGE V STROKOVNI KNJIŽNICI

- 4397/III A. J. Pokorny, De Ferri Metallographia III. 1967.
- 4435 99-mal Energie gespart 1964.
- 4436 Control of composition in steelmaking 1966.
- 4437 Kuo S. Shau, Numerical Methods and Computers 1965.
- 4438 Deutsche Einheitsverfahren zur Wasser-, Abwasser- und Schlamm-Untersuchung 1960.
- 4439 Jože Pokorn, Denar in kredit v mednarodnem gospodarstvu 1967.
- 4440 Srpskohrvatsko-ruski tehnički rečnik 1967.
- 4441 B. Degen, G. Grobelnik, Najvažnejše o zapisniku 1967.
- 3658/8-9/67 K. Kostić Živko, Osnovi teorije mezoekonomije 8—9 1968.
- 4442 Haseloff O. W., Kleines Lehrbuch der Statistik 1968.
- 4443 M. D. Jackson, Welding Methods and Metallurgy 1967.
- 4444 Englesko-srpskohrvatski tehnički rečnik 1965.
- 4445 Machinability 1965.
- 4446 Davies L. Owen, Design and Analysis of Industrial Experiments 1967.
- 4447 Raziskave dolomita Slovenski Javornik 1967.

Naši upokojenci

Ferdinand Fužir, rojen 8. maja 1906, v železarni od 1. julija 1964 kot voznik v prometu. Osebnopokojen 29. februarja 1968

Rudolf Mesner, rojen 5. januarja 1913, v železarni od 12. marca 1930 s predsedki, strugar v mehanični delavnici. Osebnopokojen 29. februarja 1968.

Kristijan Dolinšek, rojen 25. decembra 1912, v železarni od 1. maja 1941 s predsedki, kovač v kovačnici. Osebnopokojen 29. febr. 1968

Ivan Dolinšek, rojen 24. junija 1922, v železarni od 11. junija 1946 s predsedki, vodja obratnega skladišča v pripravi dela jeklarne. Invalidsko upokojen 9. februarja 1968

Karel Štekl, rojen 15. februarja 1911, v železarni od 4. februarja 1926 s predsedki, strugar v mehanični delavnici. Osebnopokojen 29. februarja 1968.

- 1156/67 Rules for the construction and Classification of Steel Ships — Metric units 1967.
- 4448 Norbert Lloyd Enrick, Quality Control and Reliability 1966.